

EBA/GL/2021/02

2021 m. kovo 1 d.

Gairės

---

pagal Direktyvos (ES) 2015/849 17 straipsnį ir 18 straipsnio 4 dalį dėl deramo klientų tikrinimo ir veiksmų, į kuriuos kredito ir finansų įstaigos turėtų atsižvelgti vertindamos su atskirais dalykiniais santykiais ir vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijomis susijusių pinigų plovimo ir teroristų finansavimo riziką (PP / TF rizikos veiksmų gairės), kuriomis panaikinamos ir pakeičiamos Gairės JC/2017/37

1. Prievolės laikytis gairių ir teikti pranešimus

Šių gairių statusas

1. Šiame dokumente pateiktos pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010¹ 16 straipsnį parengtos gairės. Pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 16 straipsnio 3 dalį kompetentingos institucijos ir finansų įstaigos turi dėti visas pastangas siekdamas laikytis šių gairių.
2. Gairėse išdėstoma EBI nuomonė dėl tinkamos priežiūros praktikos Europos finansų priežiūros institucijų sistemoje arba dėl to, kaip Sąjungos teisė turėtų būti taikoma tam tikroje srityje. Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 4 straipsnio 2 dalyje apibrėžtos kompetentingos institucijos, kurioms taikomos šios gairės, turėtų jų laikytis ir atitinkamai jas įtraukti į savo praktiką (pvz., iš dalies pakeisti savo teisinę sistemą arba priežiūros procesus), įskaitant tuos atvejus, kai gairės pirmiausia yra skiriamos įstaigoms.

Pranešimo reikalavimai

3. Pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 16 straipsnio 3 dalį kompetentingos institucijos ne vėliau kaip (07.09.2021) privalo EBI pranešti, ar jos laikosi arba ketina laikytis šių gairių, arba nurodyti nesilaikymo priežastis. Jeigu kompetentingos institucijos iki šio termino nepateiks jokių pranešimų, EBI laikys, kad jos gairių nesilaiko. Pranešimus reikia siųsti adresu compliance@eba.europa.eu užpildžius EBI interneto svetainėje pateiktą formą ir įrašius nuorodą „EBA/GL/2021/02“. Pranešimus turėtų teikti asmenys, turinys įgaliojimus pranešti apie gairių laikymąsi savo kompetentingų institucijų vardu EBI taip pat būtina pranešti apie visus pasikeitimus, susijusius su gairių laikymusi.
4. Pranešimai bus skelbiami EBI interneto svetainėje pagal 16 straipsnio 3 dalį.

---

¹ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1093/2010, kuriuo įsteigiama Europos priežiūros įstaiga (Europos bankininkystės įstaiga), iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 716/2009 (EB) ir panaikinamas Komisijos sprendimas 2009/78 (EB) (OL L 331, 2010 12 15, p. 12).

2. Dalykas, taikymo sritis ir apibrėžtys

Dalykas

5. Šiose gairėse išdėstyta, į kokius veiksnius įmonės turėtų atsižvelgti vertindamos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (toliau – PP / TF) riziką, susijusią su jų verslu ir dalykiniais santykiais arba vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijomis su fiziniu ar juridiniu asmeniu („klientu“). Jose taip pat išdėstyta, kaip įmonės turėtų pagal nustatytą PP / TF riziką koreguoti deramo klientų tikrinimo priemonių apimtį.
6. Šiose gairėse pagrindinis dėmesys sutelktas į atskirų dalykinių santykių ir vienkartinių sandorių ir (ar) operacijų rizikos vertinimą, tačiau įmonės turėtų remtis šiomis gairėmis *mutatis mutandis* pagal Direktyvos (ES) 2015/849 8 straipsnį vertindamos visos savo veiklos PP / TF riziką.
7. Šiose gairėse aptartų veiksmų ir priemonių sąrašas nėra baigtinis, tad prireikus įmonės turėtų atsižvelgti į kitus veiksnius bei priemones.

Taikymo sritis

8. Šios gairės skirtos Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse apibrėžtomis kredito ir finansų įstaigoms bei kompetentingoms institucijoms, atsakingoms už priežiūrą, ar šios įmonės vykdo savo kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu (toliau – KPP / KTF) prievoles.
9. Kompetentingos institucijos turėtų remtis šiomis gairėmis vertindamos įmonių rizikos vertinimo pakankamumą ir KPP / KTF politiką ir procedūras.
10. Kompetentingos institucijos taip pat turėtų atsižvelgti į tai, kokia apimtimi šiomis gairėmis galima remtis atliekant su jų sektoriumi susijusios PP / TF rizikos vertinimą, kuris sudaro rizika grindžiamo priežiūros metodo dalį. EPI paskelbė rizika grindžiamos priežiūros gaires pagal Direktyvos (ES) 2015/849 48 straipsnio 10 dalį.
11. Europos finansinių sankcijų tvarkos laikymasis nepatenka į šių gairių taikymo sritį.

Sąvokų apibrėžtys

12. Šiose gairėse vartojamų sąvokų apibrėžtys:
  - a) Būdinga rizika – rizikos lygis prieš ją mažinant.
  - b) Dalykiniai santykiai ar sandoriai, užmegzti / atlikti klientui nedalyvaujant fiziškai, – sandoris ar santykiai, kai bendraujama ne asmeniškai, t. y. kai kliento fiziškai nėra toje pačioje fizinėje vietoje kaip įmonė ar asmuo, veikiantis įmonės vardu. Tai apima atvejus,

- kai kliento tapatybė tikrinama naudojant vaizdo ryšį ar panašias technologines priemones.
- c) Depozitinė (patikėjimo) sąskaita – kliento, pavyzdžiui, teisininko arba notaro, atidaryta banko sąskaita savo klientų lėšoms laikyti. Klientų lėšos bus laikomos kartu, tačiau klientai bankui tiesiogiai negalės duoti nurodymų dėl sandorių vykdymo.
  - d) Fiktyvus bankas – Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 17 punkte apibrėžtas bankas.
  - e) Įmonės – Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse apibrėžtos kredito ir finansų įstaigos.
  - f) Kompetentingos institucijos – institucijos, kompetingos užtikrinti, kad įmonės laikytųsi į nacionalinę teisę perkeltos Direktyvos (ES) 2015/849 reikalavimų².
  - g) Lėšų šaltinis – dalykiniuose santykiuose arba vienkartiname sandoryje ir (ar) operacijoje naudojamų lėšų kilmė. Prie jo priskiriama ir veikla, kurią vykdant gaunamos dalykiniams santykiams naudojamos lėšos, pavyzdžiui, kliento atlyginimas, ir priemonės, kuriomis kliento lėšos pervestos.
  - h) Likutinė rizika – rizikos lygis ją sumažinus.
  - i) Rizika grindžiamas metodas – metodas, kurį taikydamos kompetingos institucijos ir įmonės nustato, įvertina ir išsiaiškina vertinimo objektams kylančią PP / TF riziką ir imasi šiai rizikai proporcingų KPP / KTF priemonių.
  - j) Rizika – PP / TF poveikis ir tikimybė.
  - k) Rizikos apetitas – rizikos lygis, kurį įmonė yra pasirengusi prisiimti.
  - l) Rizikos veiksniai – kintamieji, dėl kurių pavieniui arba dėl kurių grupės gali padidėti arba sumažėti atskirų dalykinių santykių arba vienkartinių sandorių ir (ar) operacijų keliamą PP / TF riziką.
  - m) Su didesne PP / TF rizika susijusios jurisdikcijos – valstybės, kurios, remiantis šių gairių I antraštinėje dalyje išdėstytų rizikos veiksnių įvertinimu, kelia didesnę PP / TF riziką. Tai netaikoma „didelės rizikos trečiosioms valstybėms“, kurių KPP / KTF režimai įvertinti kaip turintys strateginių trūkumų, dėl kurių Sąjungos finansų sistemai kyla didelė grėsmė (Direktyvos (ES) 2015/849 9 straipsnis).
  - n) Turto šaltinis – viso kliento turto kilmė, pavyzdžiui, palikimas arba santaupos.
  - o) Vienkartinis sandoris ir (ar) operacija – sandoris, kuris vykdomas ne pagal Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 13 dalyje apibrėžtus dalykinius santykius.

---

² Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 4 straipsnio 2 dalies ii punktas, Reglamento (ES) Nr. 1094/2010 4 straipsnio 2 dalies ii punktas ir Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 4 straipsnio 3 dalies ii punktas.

3. Įgyvendinimas

Taikymo data

1. Šios gairės pradamos taikyti praėjus trimis mėnesiams nuo gairių paskelbimo visomis oficialiosiomis ES kalbomis.

I ANTRAŠTINĖ DALIS. Bendrosios gairės

Šias gaires sudaro dvi dalys. I antraštinė dalis yra bendro pobūdžio ir taikoma visoms įmonėms. II antraštinė dalis taikoma konkrečioms sektoriams. II antraštinė dalis, paėmus atskirai, nėra išsami ir ją reikėtų taikyti kartu su I antraštine dalimi.

1 gairė. Rizikos vertinimas. Visoms įmonėms taikomi pagrindiniai principai

1.1. Įmonės turėtų užtikrinti, kad visiškai supranta joms kylančią PP / TF riziką.

Bendrosios nuostatos

1.2. Vykdydamos savo prievoles, nustatytas Direktyvoje (ES) 2015/849, įmonės turėtų įvertinti:

- a) PP / TF riziką, kuri kyla dėl jų veiklos pobūdžio ir sudėtingumo (visos veiklos rizikos vertinimas), ir
- b) PP / TF riziką, kuri kyla dėl jų užmegztų dalykinių santykių ar atliekamų vienkartinųjų sandorių ir (ar) operacijų (individualūs rizikos vertinimai).

Kiekvieną rizikos vertinimą turėtų sudaryti du atskiri, bet susiję etapai:

- a) PP / TF rizikos veiksnų nustatymas ir
- b) PP / TF rizikos įvertinimas.

1.3. Vertindamos bendrą su jų verslu ir individualiais dalykiniais santykiais ar vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijomis susijusios likutinės PP / TF rizikos lygį, įmonės turėtų atsižvelgti tiek į būdingos rizikos lygį, tiek į kontrolės priemonių kokybę ir kitus rizikos mažinimo veiksnus.

1.4. Kaip nustatyta Direktyvos (ES) 2015/849 8 straipsnio 2 dalyje, įmonės turėtų registruoti ir dokumentuoti visos savo veiklos rizikos vertinimą, taip pat visus šio rizikos vertinimo pakeitimus tokiu būdu, kad pati įmonė ir kompetentingos institucijos galėtų suprasti, kaip rizikos vertinimas buvo vykdomas ir kodėl jis buvo vykdomas tam tikru būdu.

1.5. Įmonės, kurios yra kredito įstaigos ir investicinės įmonės, taip pat turėtų remtis EBI vidaus valdymo gairėmis šia tema³.

---

³ Vidaus valdymo gairės (EBA/GL/2017/11).

Rizikos vertinimo atnaujinimas

- 1.6. Įmonės turėtų įdiegti sistemas ir kontrolės priemones, skirtas užtikrinti, kad su jų veikla ir atskirais dalykiniais santykiais susijusios PP / TF rizikos vertinimas būtų tinkamas ir atitiktų esamą padėtį.
- 1.7. Sistemos ir kontrolės priemonės, kurias įmonės turėtų įdiegti siekdamas užtikrinti, kad individualus ir visos veiklos rizikos vertinimai atitiktų esamą padėtį, turėtų apimti:
  - a) datą, kada kiekvienais kalendoriniais metais bus vykdomas kitas visos veiklos rizikos vertinimas, ir atsižvelgiant į rizikos lygį nustatomą individualaus rizikos vertinimo datą, siekiant užtikrinti, kad būtų įvertinta nauja ar kylanti rizika;
  - b) jeigu prieš tą datą įmonė sužino, kad atsirado nauja PP / TF rizika arba kad esama rizika padidėjo, į tai reikėtų kuo greičiau atsižvelgti atliekant individualų rizikos vertinimą ir visos veiklos rizikos vertinimą ir
  - c) atidžiai visą atitinkamą laikotarpį registruoti klausimus, kurie gali daryti poveikį rizikos vertinimui, pavyzdžiui, vidaus pranešimus apie įtartinus sandorius ir (ar) operacijas, reikalavimų nesilaikymo atvejus, darbuotojų, dirbančių su klientais, pranešimus.
- 1.8. Tuo tikslu įmonės taip pat turėtų užtikrinti, kad būtų įdiegtos sistemos ir kontrolės priemonės kylančiai PP / TF rizikai nustatyti, ir įmonės galėtų šią riziką įvertinti, o prineikus laiku įtraukti į visos veiklos ir individualius rizikos vertinimus.
- 1.9. Sistemos ir kontrolės priemonės, kurias įmonės turėtų įdiegti kylančiai rizikai nustatyti, turėtų apimti:
  - a) procesus, skirtus užtikrinti, kad vidinė informacija, pavyzdžiui, informacija, gauta vykdant nuolatinę įmonės dalykinių santykių stebėseną, būtų reguliariai peržiūrima siekiant nustatyti tendencijas ir kylančias problemas, susijusias tiek su individualiais dalykiniais santykiais, tiek su įmonės verslu;
  - b) procesus, kuriais užtikrinama, kad įmonė reguliariai peržiūrėtų atitinkamus informacijos šaltinius, įskaitant nurodytus šių 1.28 ir 1.30 gairėse, būtent:
    - i. kalbant apie individualų rizikos vertinimą, tai būtų
      - a. perspėjimai apie terorizmą ir finansinių sankcijų taikymo režimus ar jų pakeitimai, kai tik jie yra išleidžiami ar paskelbiami, ir užtikrintų, kad prineikus būtų imtasi veiksmų, ir
      - b. sektoriams arba jurisdikcijoms, kuriuose įmonė veikia, aktualūs žiniasklaidos pranešimai.

- ii. kalbant apie visos veiklos rizikos vertinimą, tai būtų
  - a. teisėsaugos institucijų perspėjimai ir pranešimai;
  - b. teminės apžvalgos ir panašūs kompetentingų institucijų leidiniai;
  - c. procesus, kuriais surenkama ir peržiūrima informacija apie riziką, ypač riziką, susijusią su naujomis klientų, valstybių ar geografinių regionų kategorijomis, naujais produktais, naujomis paslaugomis, naujais paslaugų teikimo kanalais ir naujomis atitikties sistemomis bei kontrolės priemonėmis.
- c) bendradarbiavimą su kitais sektoriaus atstovais ir kompetentingomis institucijomis (pvz., apskritojo stalo diskusijų, konferencijų ir mokymo paslaugų) ir procesus, kuriais išvados perduodamos atitinkamiems darbuotojams;

1.10. Atsižvelgdamos į rizikos lygį įmonės turėtų nustatyti visapusišką visos savo veiklos ir individualių rizikos vertinimų metodikos peržiūrų dažnumą.

Visos veiklos rizikos vertinimas

- 1.11. Visos veiklos rizikos vertinimas turėtų padėti įmonėms suprasti, kas joms kelia PP / TF riziką ir kuriose savo veiklos srityse jos turėtų teikti pirmenybę kovai su PP / TF.
- 1.12. Šiuo tikslu įmonės turėtų laikytis holistinio požiūrio į joms kylančią PP / TF riziką – jos turėtų nustatyti ir įvertinti PP / TF riziką, susijusią su savo siūlomais produktais ir paslaugomis, jurisdikcijomis, kuriose veikia, klientais, kuriuos pritraukia, ir sandoriais arba paslaugų teikimo kanalais, kuriuos naudoja teikdamos paslaugas klientams.
- 1.13. Įmonės turėtų:
  - a) nustatyti rizikos veiksnius remdamosi informacija iš įvairių vidinių ir išorinių šaltinių, įskaitant šaltinius, išvardytus 1.30–1.31 gairėse;
  - b) atsižvelgti į svarbius rizikos veiksnius, nurodytus šių gairių I ir II antraštinėse dalyse ir
  - c) atsižvelgti į platesnius susijusius veiksnius, tokius kaip sektoriaus rizika ir geografinė rizika, kurie galėtų turėti įtakos jų PP / TF rizikos profiliams.
- 1.14. Įmonės turėtų užtikrinti, kad jų visos veiklos rizikos vertinimas atitiktų jų verslo pobūdį ir atspindėtų įmonės veiklai būdingus veiksnius ir riziką, nesvarbu, ar įmonė pati rengia savo visos veiklos rizikos vertinimą, ar sudaro sutartį su išorės šalimi, kad visos veiklos rizikos vertinimą parengtų ji. Panašiai, kai įmonė yra grupės, rengiančios visos grupės veiklos rizikos vertinimą, dalis, įmonė turėtų apsvarstyti, ar visos grupės veiklos rizikos vertinimas yra pakankamai išsamus ir konkretus, kad atspindėtų įmonės veiklą ir riziką, kuri įmonei kyla dėl grupės ryšių su valstybėmis ir geografiniais regionais, ir prireikus papildyti visos

grupės veiklos rizikos vertinimą. Jei grupės pagrindinė buveinė yra valstybėje, kurioje didelis korupcijos lygis, įmonė turėtų tai perteikti savo rizikos vertinime, net jei visos grupės veiklos rizikos vertinime tai nenurodyta.

- 1.15. Bendro pobūdžio PP / TF rizikos vertinimas, kuris nėra pritaikytas konkrečioms įmonės poreikiams ir verslo modeliui, arba nekvestionuojant taikomas visos grupės veiklos rizikos vertinimas vargu ar atitiks Direktyvos (ES) 2015/849 8 straipsnio reikalavimus.

Proporcingumas

- 1.16. Kaip nustatyta Direktyvos (ES) 2015/ 849 8 straipsnyje, veiksmai, kurių įmonė imasi siekdama nustatyti ir įvertinti savo veiklos PP / TF riziką, turi būti proporcingi įmonės pobūdžiui ir dydžiui. Mažoms įmonėms, kurios nesūlo sudėtingų produktų arba paslaugų, kurių veiklos mastas nedidelis arba kurios veikia tik vietos mastu, sudėtingas arba nuodugnus rizikos vertinimas gali būti nereikalingas.

Įgyvendinimas

- 1.17. Įmonės turėtų
- a) pateikti visos veiklos rizikos vertinimą kompetentingoms institucijoms;
  - b) pagal Direktyvos (ES) 2015/849 46 straipsnio 1 dalį pasirūpinti, kad darbuotojai suprastų visos veiklos rizikos vertinimą ir kaip tai veikia jų kasdienį darbą, ir
  - c) informuoti vyresnius vadovus apie visos veiklos rizikos vertinimo rezultatus ir užtikrinti, kad vyresnieji vadovai gautų pakankamai informacijos ir suprastų ir atsižvelgtų į įmonei kylančią riziką.

Visos veiklos ir individualaus rizikos vertinimo susiejimas

- 1.18. Rengdamos savo kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu politiką, kontrolės priemonės ir procedūras, nustatytas Direktyvos (ES) 2015/849 8 straipsnio 3 ir 4 dalyse, įmonės turėtų remti visos savo veiklos rizikos vertinimo rezultatais. Įmonės turėtų užtikrinti, kad jų visos veiklos rizikos vertinime būtų numatyti veiksmai, kurių imamasi vertinant PP / TF riziką, susijusią su individualiais dalykiniais santykiais ar vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijomis, ir jų PP / TF rizikos apetitą.
- 1.19. Siekdamas laikytis 1.18 gairės, taip pat atsižvelgdamos į 1.21 ir 1.22 gaires, įmonės turėtų remti visos veiklos rizikos vertinimu, nustatydamos pradinio deramo klientų tikrinimo, kurį jos taikys konkrečiose situacijose ir tam tikriems klientų, produktų, paslaugų ir teikimo kanalų tipams, lygį.
- 1.20. Individualus rizikos vertinimas turėtų atspindėti, tačiau negali pakeisti visos veiklos rizikos vertinimo.

Individualus rizikos vertinimas

- 1.21. Įmonės turėtų sužinoti, kokią PP / TF riziką patiria arba patirtų užmegzdamos, tęsdamos dalykinius santykius arba vykdydamos vienkartinį sandorį ir (ar) operaciją.
- 1.22. Norėdamos nustatyti su dalykiniais santykiais arba vienkartinį sandoriu ir (ar) operacija susijusias PP / TF rizikas, įmonės turėtų atsižvelgti į svarbius rizikos veiksnius, įskaitant tai, kas yra jų klientas, kokiose valstybėse arba geografiniuose regionuose jos veikia, ypač tai, kokie konkretūs produktai, paslaugos, sandoriai ir operacijos klientui reikalingi, taip pat tai, kokius kanalus įmonės naudoja šiems produktams pristatyti, paslaugoms suteikti ir sandoriams ar operacijoms vykdyti.

Pradinis deramas klientų tikrinimas

- 1.23. Prieš užmegzdamos dalykinius santykius arba vykdydamos vienkartinį sandorį ir (ar) operaciją, įmonės turėtų atlikti pradinį deramą klientų tikrinimą pagal Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnio 1 dalies a, b ir c punktus ir 14 straipsnio 4 dalį.
- 1.24. Atliekant pradinį deramą klientų tikrinimą reikėtų imtis bent rizikos lygį atitinkančių priemonių, kuriomis būtų galima:
  - a) nustatyti kliento ir, jei reikia, kliento naudos gavėjo tapatybę;
  - b) pagal patikimus ir nepriklausomus šaltinius patikrinti kliento ir, jei reikia, naudos gavėjo tapatybę, kad įmonė galėtų įsitikinti, jog žino, kas yra naudos gavėjas ir
  - c) nustatyti dalykinių santykių tikslą ir numatomą pobūdį.
- 1.25. Atsižvelgdamos į rizikos lygį ir į visos veiklos rizikos vertinimo rezultatus įmonės turėtų koreguoti pradinio deramo klientų tikrinimo priemonių apimtį. Jeigu tikėtina su dalykiniais santykiais susijusi rizika maža, įmonės kartais gali, kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, taikyti supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemones. Jeigu yra tikimybė, kad su dalykiniais santykiais susijusi rizika didės, įmonės privalo taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones.

Bendro vaizdo susidarymas

- 1.26. Įmonės turėtų surinkti pakankamai informacijos ir įsitikinti, jog užmegzdamos ir palaikydamos dalykinius santykius arba prieš vykdydamos vienkartinę operaciją ir (ar) sandorį jos nustatė visus svarbius rizikos veiksnius. Jei reikia, įmonės turėtų taikyti papildomas deramo klientų tikrinimo priemones, įvertinti tuos rizikos veiksnius ir susidaryti bendrą rizikos, susijusios su individualiais dalykiniais santykiais ar vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijomis, vaizdą.

- 1.27. Nesitikima, kad vienkartiniais sandoriams ir (ar) operacijoms įmonės sudarys išsamų klientų rizikos profilį.

Nuolatinis deramas klientų tikrinimas

- 1.28. Įmonės turėtų naudoti dalykinių santykių metu gautą informaciją individualaus rizikos vertinimo tikslams (žr. 4 gairę „Stebėseną“).

Informacijos šaltiniai

- 1.29. Siekdamas nustatyti PP / TF riziką įmonės turėtų remtis informacija iš įvairių šaltinių, kuriuos galima pasiekti individualiai ar naudojantis komercinėmis priemonėmis arba duomenų bazėmis, kuriose kaupiama keleto šaltinių informacija.

- 1.30. Įmonės visuomet turėtų naudotis šiais informacijos šaltiniais:

- a) Europos Komisijos supranacionaliniu rizikos vertinimu;
- b) Europos Komisijos didelės rizikos trečiųjų valstybių sąrašu;
- c) valdžios institucijų teikiama informacija, pavyzdžiui, valdžios institucijų atliktais nacionaliniais rizikos vertinimais, politikos pareiškimais ir perspėjimais, atitinkamų teisės aktų aiškinamaisiais memorandumais;
- d) reguliavimo institucijų informacija, pavyzdžiui, rekomendacijomis ir teisės aktuose nustatytų baudų motyvais;
- e) finansinės žvalgybos padalinių (FŽP) ir teisėsaugos tarnybų teikiama informacija, pavyzdžiui, grėsmės pranešimais, perspėjimais ir tipologijomis ir
- f) per pradinį deramą klientų tikrinimą ir nuolatinę stebėseną surinkta informacija.

- 1.31. Kiti informacijos šaltiniai, kuriuos įmonės galėtų naudoti (jais neapsiribodamos):

- a) pačios įmonės žinios ir profesinė patirtis;
- b) sektoriaus institucijų teikiama informacija, pvz., informaciją apie tipologijas ir atsirandančią riziką;
- c) pilietinės visuomenės informacija, pvz., korupcijos indeksai ir valstybės ataskaitos;
- d) tarptautinių standartų nustatymo institucijų informacija, pavyzdžiui, savitarpio vertinimo ataskaitas ar teisiškai neprivalomi juodieji sąrašai, įskaitant išvardytus 2.11–2.15 gairėse;

- e) iš pripažintų ir patikimų atvirų šaltinių gauta informacija, pavyzdžiui, pranešimai geros reputacijos laikraščiuose;
  - f) pripažintų ir patikimų komercinių organizacijų teikiama informacija, pvz., rizikos ir žvalgybos ataskaitos ir
  - g) statistikos organizacijų ir akademinio sektoriaus teikiama informacija.
- 1.32. Šaltinių rūšį ir skaičių įmonės turėtų nustatyti pagal rizikos lygį, atsižvelgdamos į savo veiklos pobūdį ir sudėtingumą. Nustatydamos PP / TF riziką įmonės paprastai neturėtų pasikliauti tik vienu šaltiniu.

2 gairė. PP / TF rizikos veiksnių nustatymas

- 2.1. Įmonės turėtų nustatyti rizikos veiksnius, susijusius su savo klientais, valstybėmis ar geografiniais regionais, produktais ir paslaugomis bei teikimo kanalais, šiose gairėse nustatyta tvarka, taip pat atsižvelgdamos į Direktyvos (ES) 2015/849 II ir III prieduose pateiktą nebaigtinį veiksnių sąrašą.
- 2.2. Įmonės turėtų atkreipti dėmesį, kad toliau išdėstyti ne visi rizikos veiksniai ir kad nėra tikimasi, jog įmonės visais atvejais atsižvelgs į visus rizikos veiksnius.

Su klientais susijusios rizikos veiksniai

- 2.3. Nustatydamos su savo klientais, taip pat su klientų naudos gavėjais, susijusią riziką, įmonės turėtų įvertinti riziką, susijusią su:
- a) kliento ir kliento naudos gavėjo verslo arba profesine veikla;
  - b) kliento ir kliento naudos gavėjo reputacija; ir
  - c) kliento ir kliento naudos gavėjo pobūdžiu ir elgesiu, įskaitant ar tai gali reikšti padidėjusią PP riziką.
- 2.4. Nustatant su kliento arba kliento naudos gavėjo verslo arba profesine veikla susijusią riziką gali būti svarbūs šie rizikos veiksniai:
- a) Ar klientas arba kliento naudos gavėjas turi sąsajų su sektoriais, kurie paprastai susiję su didesne korupcijos rizika, pavyzdžiui, statybų, farmacijos, sveikatos priežiūros, prekybos ginklais, gynybos, kasybos arba viešųjų pirkimų sektoriais?
  - b) Ar klientas arba kliento naudos gavėjas turi sąsajų su sektoriais, kurie susiję su didesne PP / TF rizika, pavyzdžiui, tam tikromis piniginių paslaugų įmonėmis, kazino arba prekiautojais tauriaisiais metalais?

- c) Ar klientas arba kliento naudos gavėjas turi sąsajų su sektoriais, kuriuose naudojamos didelės sumos grynųjų pinigų?
- d) Jeigu klientas yra juridinis asmuo, patikos fondas arba kitokio pobūdžio juridinė struktūra, koku tikslu buvo įsteigtas (-a)? Pavyzdžiui, koks jų veiklos pobūdis?
- e) Ar klientas turi politinių ryšių, pavyzdžiui, ar klientas arba kliento naudos gavėjas yra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo? Ar klientas arba kliento naudos gavėjas turi kokių nors kitų svarbių sąsajų su politiškai pažeidžiamu (paveikiamu) asmeniu, pavyzdžiui, ar kurie nors kliento direktoriai yra politiškai pažeidžiami (paveikiami) asmenys ir, jei taip, ar šie politiškai pažeidžiami (paveikiami) asmenys vykdo reikšmingą kliento arba naudos gavėjo kontrolę? Jeigu klientas arba kliento naudos gavėjas yra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo, įmonės visais atvejais turi taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones, kaip nurodyta Direktyvos (ES) 2015/849 20 straipsnyje.
- f) Ar klientas arba naudos gavėjas užima kitas svarbias pareigas arba aukštą viešą padėtį, kuri leistų jam piktnaudžiauti šia padėtimi siekiant asmeninės naudos? Pavyzdžiui, ar jie yra aukštesnio rango vietos arba regioninės valdžios pareigūnai, galintys daryti įtaką viešųjų sutarčių skyrimui, sprendimus priimančios aukšto rango sporto institucijų nariai ar asmenys, žinomi kaip darantys įtaką valdžios institucijoms ir kitiems aukštesnio rango sprendimus priimančioms asmenims?
- g) Ar klientas yra juridinis asmuo, kuriam galioja vykdytini informacijos atskleidimo reikalavimai, kuriais užtikrinama, kad patikima informacija apie kliento naudos gavėją būtų viešai prieinama, pavyzdžiui, ar tai valstybinės įmonės, įtrauktos į vertybinių popierių biržos sąrašus, o informacijos atskleidimas yra įtraukimo į sąrašą sąlyga?
- h) Ar klientas yra kredito arba finansų įstaiga, veikianti savo vardu jurisdikcijoje, kurioje taikomas veiksmingas KPP / KTF režimas, ir yra prižiūrima, kaip jis vykdo vietos KPP / KTF prievoles? Ar yra duomenų, kad klientui taikytos priešišios sankcijos arba priverstinio vykdymo priemonės už tai, kad jis pastaraisiais metais nevykdė KPP / KTF prievolių arba nesilaikė bendro pobūdžio elgsenos reikalavimų?
- i) Ar klientas yra viešojo administravimo įstaiga arba įmonė, veikianti jurisdikcijoje, kurioje korupcijos lygis yra žemas?
- j) Ar kliento arba naudos gavėjo pobūdis atitinka įmonės žinias apie jo ankstesnę, dabartinę arba planuojamą verslo veiklą, verslo apyvartą, lėšų šaltinį ir kliento arba naudos gavėjo turto šaltinį?

2.5. Vertinant su kliento arba naudos gavėjų reputacija susijusią riziką gali būti svarbūs šie rizikos veiksniai:

- a) Ar yra neigiamų pranešimų žiniasklaidoje arba kitos svarbios informacijos apie klientą šaltinių, pavyzdžiui, ar klientas arba naudos gavėjas kaltinamas nusikalstama veika arba terorizmu? Jei taip, ar ši informacija patikima? Tai, ar kaltinimai patikimi, įmonės turėtų nustatyti pagal duomenų šaltinio kokybę, nepriklausomumą, pranešimų apie tokius kaltinimus kartojimasi ir kitus kriterijus. Įmonės turėtų atminti, jog vien to, kad baudžiamojo teistumo nėra, nepakanka kaltinimams dėl nusižengimų atmesti.
- b) Ar kliento, naudos gavėjo arba bet kurio kito asmens, kuris, kaip viešai žinoma, yra su jais glaudžiai susijęs, turtas buvo įšaldytas dėl administracinės arba baudžiamosios bylos arba dėl kaltinimų terorizmu arba teroristų finansavimu? Ar įmonė turi pagrindo įtarti, kad klientui, naudos gavėjui arba bet kuriam kitam asmeniui, kuris, kaip viešai žinoma, yra su jais glaudžiai susijęs, kada nors praeityje buvo taikytas toks turto įšaldymas?
- c) Ar įmonė žino, ar praeityje buvo pranešimų apie įtartinus kliento arba naudos gavėjo sandorius (operacijas)?
- d) Ar įmonė turi kokios nors vidaus informacijos apie kliento arba naudos gavėjo sąžiningumą, gautos, pavyzdžiui, palaikant ilgalaikius dalykinius santykius?

2.6. Nustatant su kliento arba naudos gavėjo pobūdžiu ar elgesiu susijusią riziką gali būti svarbūs toliau nurodyti rizikos veiksniai. Įmonės turėtų atkreipti dėmesį, kad ne visi šie rizikos veiksniai bus akivaizdūs nuo pradžių; jie gali išryškėti tik dalykiniams santykiams įsibėgėjus:

- a) Ar klientas dėl teisėtų priešasčių negali pateikti patikimo savo tapatybės įrodymo, pavyzdžiui, dėl to, kad yra prieglobsčio prašytojas?
- b) Ar įmonė turi kokių nors abejonių dėl kliento arba naudos gavėjo tapatybės tikrumo arba tikslumo?
- c) Ar yra požymių, kad klientas gali bandyti įforminti dalykinius santykius? Pavyzdžiui, ar klientas siekia sudaryti vieną sandorį (atlikti vieną operaciją) arba keletą vienkartinį sandorių (operacijų), kai ekonomiškai prasmingiau įforminti dalykinius santykius?
- d) Ar kliento nuosavybės ir kontrolės struktūra yra skaidri ir logiška? Jeigu kliento nuosavybės ir kontrolės struktūra yra sudėtinga ir neskaidri, ar tam yra akivaizdus arba teisėtas pagrindas?
- e) Ar klientas leidžia pareikštines akcijas arba ar turi nominalių akcininkų?

- f) Ar klientas yra juridinis asmuo arba struktūra, kuria būtų galima pasinaudoti kaip turto laikymo priemone?
- g) Ar kliento nuosavybės ir kontrolės struktūros pokyčiams yra pagrįstų priežasčių?
- h) Ar klientas prašo vykdyti sandorius (operacijas), kurie yra sudėtingi, neįprastai arba netikėtai dideli arba jų pobūdis yra neįprastas arba netikėtas, nors tam nėra akivaizdaus ekonominio ar teisėto tikslo arba tvirto komercinio pagrindo? Ar yra pagrindo įtarti, kad klientas bando išvengti konkrečių slenkstinių ribų, pavyzdžiui, tokių, kurios nustatytos Direktyvos (ES) 2015/849 11 straipsnio b punkte ir, atitinkamai atvejais, nacionalinės teisės aktuose?
- i) Ar klientas prašo užtikrinti nereikalingo arba nepagrįsto lygio slaptumą? Pavyzdžiui, ar klientas nenori dalytis deramo kliento tikrinimo informacija arba ar matyti, kad jis nori nuslėpti tikrąjį veiklos pobūdį?
- j) Ar kliento arba naudos gavėjo turto šaltinį arba lėšų šaltinį galima lengvai paaiškinti, pavyzdžiui, profesija, palikimu arba investicijomis? Ar paaiškinimas įtikinamas?
- k) Ar tada, kai dalykiniai santykiai užmegzti pirmą kartą, klientas naudojosi įsigytais produktais arba pirktomis paslaugomis taip, kaip tikėtasi?
- l) Jeigu klientas yra nerezidentas, ar jo poreikius būtų galima geriau patenkinti kitur? Ar kliento prašomo pobūdžio finansinei paslaugai yra tvirtas ekonominis ir teisėtas pagrindas? Įmonės turėtų atkreipti dėmesį, kad pagal Direktyvos 2014/92/ES 16 straipsnį klientams, kurie yra teisėti Sąjungos rezidentai, sukurta teisė naudotis būtiniausias savybes turinčia mokėjimo sąskaita, tačiau šia teise galima naudotis tik tokia apimtimi, kokia kredito įstaigos gali laikytis savo KPP / KTF prievolių, kaip nurodyta Direktyvos 2014/92/ES 1 straipsnio 7 dalyje ir 16 straipsnio 4 dalyje.

2.7. Nustatydamos riziką, susijusią su kliento ar naudos gavėjo pobūdžiu ir elgesiu, įmonės ypač turėtų atkreipti dėmesį į rizikos veiksnius, kurie, nors ir nėra būdingi teroristų finansavimui, gali rodyti padidėjusią TF riziką, ypač tais atvejais, kai taip pat yra ir kitų TF rizikos veiksnių. Šiuo tikslu įmonės turėtų atsižvelgti bent į šiuos rizikos veiksnius:

- a) Ar klientas arba naudos gavėjas yra asmuo, įtrauktas į asmenų, grupių ir subjektų, kurie dalyvauja teroro aktuose ir kuriems taikomos ribojamosios priemonės⁴,

⁴ Žr., pavyzdžiui, 2001 m. gruodžio 27 d. Tarybos bendrąją poziciją dėl konkrečių priemonių taikymo kovojant su terorizmu (2001/931/BUSP) (OL L 344, 2001 12 28, p. 0093); 2001 m. gruodžio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2580/2001 dėl specialių ribojančių priemonių, taikomų tam tikriems asmenims ir subjektams siekiant kovoti su terorizmu (OL L 344, 2001 12 28, p. 70); 2002 m. gegužės 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 881/2002, nustatantį tam tikras specialias

sąrašus, arba palaiko glaudžius asmeninius ar profesinius ryšius su į tokius sąrašus įrašytais asmenimis (pavyzdžiui, palaiko asmenius santykius ar gyvena su tokiu asmeniu)?

- b) Ar klientas arba naudos gavėjas yra asmuo, dėl kurio teroristinės veiklos, remiantis vieša informacija, vyksta tyrimas arba kuris buvo nuteistas už teroristinę veiklą, arba yra žinoma, kad palaiko glaudžius asmeninius ar profesinius ryšius su tokiu asmeniu (pavyzdžiui, palaiko asmenius santykius ar gyvena su tokiu asmeniu)?
- c) Ar klientas vykdo sandorius (operacijas), kuriems būdingi gaunami ir siunčiami mokėjimai iš ir (arba) į valstybes, kuriose, kaip žinoma, veikia teroristinius nusikaltimus vykdančios grupės, kurios, kaip žinoma, yra terorizmo finansavimo šaltiniai arba kurioms taikomos tarptautinės sankcijos? Jei taip, ar šiuos mokėjimus galima lengvai paaiškinti, pavyzdžiui, giminystės ryšiais ar komerciniais santykiais?
- d) Ar klientas yra ne pelno organizacija,
  - i. kurios veikla ar vadovai, kaip viešai žinoma, susiję su ekstremizmu arba solidarizuojasi su teroristas? Arba
  - ii. kurios sandoriams (operacijoms) būdingas masinis didelių sumų pervedimas į su didesne PP / TF rizika susijusias jurisdikcijas ir didelės rizikos trečiašias valstybes?
- e) Ar klientas per trumpą laiką vykdo sandorius (operacijas), kuriems būdingi dideli pinigų srautai, įtraukdamas ne pelno organizacijas, turinčias neaiškių ryšių (pvz., jų buveinė yra toje pačioje fizinėje vietoje; jos turi tuos pačius atstovus ar darbuotojus arba turi kelias sąskaitas tų pačių turėtojų vardu)?
- f) Ar klientas perveda ar ketina pervesti lėšas a ir b punktuose nurodytiems asmenims?

2.8. Be informacijos šaltinių, išvardytų 1.30 ir 1.31 gairėse, įmonės ypač turėtų atsižvelgti į FATF TF tipologijas, kurios yra nuolat atnaujinamos⁵.

Valstybės ir geografiniai regionai

2.9. Norėdamos nustatyti su valstybėmis ir geografiniais regionais susijusią riziką, įmonės turėtų įvertinti riziką, susijusią su:

---

ribojančias priemones tam tikriems asmenims ir subjektams, susijusiems su ISIL („Da'esh“) ir „Al-Qaida“ organizacijomis (OL L 139, 2002 5 29, p. 9). Taip pat galite peržiūrėti ES sankcijų žemėlapi <https://www.sanctionsmap.eu/>

⁵ <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/ml-tf-risks.html>

- a) jurisdikcijomis, kuriose klientas yra įsikūręs arba yra rezidentas, ir naudos gavėjas yra rezidentas;
- b) jurisdikcijomis, kurios yra kliento ir naudos gavėjo pagrindinės veiklos vietos; ir
- c) jurisdikcijomis, kuriose klientas ir naudos gavėjas turi atitinkamų asmeninių ar verslo ryšių ar finansinių ar teisinių interesų.

2.10. Įmonės turėtų atkreipti dėmesį, kad dalykinių santykių pobūdis ir tikslas ar veiklos rūšis dažnai nulemia santykinę konkrečios valstybės ir geografinės rizikos veiksmų svarbą. Pavyzdžiui:

- a) Jeigu dalykiniams santykiams naudojamos lėšos gautos užsienyje, ypač aktualus pirminių pinigų plovimo nusikaltimų lygis ir valstybės teisinės sistemos veiksmingumas.
- b) Jeigu lėšos gautos iš jurisdikcijų, kuriose, kaip žinoma, veikia teroristinius nusikaltimus vykdančios grupės, arba siunčiamos į tokias jurisdikcijas, vadovaudamasi tuo, ką žino apie dalykinių santykių tikslą ir pobūdį, įmonės turėtų įvertinti, kokia apimtimi tai būtų tikėtina arba galėtų kelti įtarimų.
- c) Jeigu klientas yra kredito arba finansų įstaiga, įmonės turėtų ypač atkreipti dėmesį į valstybės KPP / KTF režimo tinkamumą ir KPP / KTF priežiūros veiksmingumą.
- d) Jei klientas yra patikos fondas ar bet kokia kita juridinė struktūra arba jo struktūra ar funkcijos yra panašios į patikos fondo, pavyzdžiui, „fiducie“, „fideicomiso“, „Treuhand“, įmonės turėtų atsižvelgti į tai, kiek valstybė, kurioje klientas ir, jei reikia, naudos gavėjas yra įregistruoti, veiksmingai laikosi tarptautinių mokesčių skaidrumo ir dalijimosi informacija standartų.

2.11. Nustatydamas jurisdikcijos KPP / KTF režimo veiksmingumą, įmonės turėtų nagrinėti šiuos rizikos veiksnius:

- a) Ar Komisija yra nustačiusi, kad valstybės KPP / KTF režimas turi strateginių trūkumų, kaip nurodyta Direktyvos (ES) 2015/849 9 straipsnyje? Tokiais atvejais įmonės turėtų remtis 4.53–4.57 gairėmis.
- b) Ar valstybės įstatymai draudžia įgyvendinti visos grupės politiką ir procedūras, o ypač ar yra atvejų, kai turėtų būti taikomas Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2019/758?
- c) Ar turima daugiau negu iš vieno pripažinto ir patikimo šaltinio gautos informacijos apie jurisdikcijos KPP / KTF kontrolės kokybę, įskaitant informaciją apie teisės aktuose nustatytą priverstinio vykdymo priemonių ir priežiūros

kokybę bei veiksmingumą? Galimų šaltinių pavyzdžiai: Finansinių veiksmų darbo grupės (toliau – FATF) arba FATF pobūdžio regioninių institucijų (toliau – FSRB) savitarpio vertinimo ataskaitos (tinkamas ataskaitos taškas yra santrauka, pagrindinės išvados, atitikties rekomendacijoms Nr. 10, 26 ir 27 bei tiesioginių rezultatų Nr. 3 ir 4 vertinimas), FATF didelės rizikos ir nebendradarbiaujančių jurisdikcijų sąrašas, Tarptautinio valiutos fondo (TVF) vertinimai ir ataskaitos pagal Finansų sektoriaus vertinimo programą (toliau – FSAP). Įmonės turėtų atkreipti dėmesį, kad narystė FATF arba FSRB (pvz., „Moneyval“) savaime nereiškia, kad jurisdikcijos KPP / KTF režimas yra tinkamas ir veiksmingas.

2.12. Įmonės turėtų atkreipti dėmesį, jog Direktyvoje (ES) 2015/849 nepripažįstamas trečiųjų valstybių „lygiavertiškumas“ ir kad ES valstybių narių anksčiau vesti lygiavertiškų jurisdikcijų sąrašai nebevedami. Tiek, kiek leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, įmonės turėtų turėti galimybę pagal šias gaires ir Direktyvos (ES) 2015/849 II priedą nustatyti mažesnės rizikos jurisdikcijas.

2.13. Norėdamos nustatyti su jurisdikcija susijusios teroristų finansavimo rizikos lygį, įmonės turėtų atsižvelgti į šiuos rizikos veiksnius:

- a) Ar turima informacijos, pavyzdžiui, gautos iš teisėsaugos institucijos arba iš pripažintų ir patikimų atvirų žiniasklaidos šaltinių, kad jurisdikcija teikia finansavimą ar paramą teroristinei veiklai iš oficialių šaltinių arba iš toje jurisdikcijoje veikiančių organizuotų grupių ar organizacijų?
- b) Ar turima informacijos, pavyzdžiui, gautos iš teisėsaugos institucijos arba iš pripažintų ir patikimų atvirų žiniasklaidos šaltinių, kad žinoma, jog valstybėje arba teritorijoje veikia teroristinius nusikaltimus vykdančios grupės?
- c) Ar jurisdikcijai taikomos, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų arba Europos Sąjungos nustatytos finansinės sankcijos, embargai arba priemonės, susijusios su terorizmu, terorizmo finansavimu arba ginklų platinimu?

2.14. Norėdamos nustatyti jurisdikcijos skaidrumo lygį ir tai, kaip ji laikosi mokesčių reikalavimų, įmonės turėtų atsižvelgti į šiuos rizikos veiksnius:

- a) Ar turima daugiau negu iš vieno pripažinto ir patikimo šaltinio gautos informacijos, patvirtinančios, kad valstybė laikosi mokesčių skaidrumo ir dalijimosi informacija standartų? Ar yra įrodymų, kad atitinkamos taisyklės iš tikrųjų įgyvendinamos praktikoje? Galimų šaltinių pavyzdžiai: Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) Pasaulinio skaidrumo ir keitimosi informacija mokesčių tikslais forumo ataskaitos, kuriose jurisdikcijų mokesčių skaidrumas ir dalijimasis informacija mokesčių tikslais vertinamas reitingais; jurisdikcijos įsipareigojimo dėl automatinio keitimosi informacija pagal bendrą ataskaitų standartą vertinimas; atitikties FATF rekomendacijoms Nr. 9, 24

ir 25 ir FATF arba FSRB tiesioginių rezultatų Nr. 2 ir 5 vertinimas; vertinimas, atliktas atsižvelgiant į mokesčių tikslais nebendradarbiaujančių jurisdikciją turinčių subjektų ES sąrašą; TVF vertinimai (pvz., TVF tarnybų atliekamas lengvatinių mokesčių zonų finansinių centrų vertinimas).

- b) Ar jurisdikcija įsipareigojo laikytis Bendro ataskaitų standarto dėl automatinio keitimosi informacija, kurį G 20 valstybės priėmė 2014 m., ir ar faktiškai jo laikosi?
- c) Ar jurisdikcijoje vedami patikimi ir prieinami naudos gavėjų registrai?

2.15. Norėdamos nustatyti su pirminiais pinigų plovimo nusikaltimais susijusią riziką, įmonės turėtų atsižvelgti į šiuos rizikos veiksnius:

- a) Ar turima iš pripažintų ir patikimų viešų šaltinių gautos informacijos apie pirminių pinigų plovimo nusikaltimų, nurodytų Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 4 dalyje, pavyzdžiui, korupcijos, organizuotų nusikaltimų, mokestinių nusikaltimų ir didelio sukčiavimo lygį? Pavyzdžiai: korupcijos indeksai, EBPO ataskaitos apie EBPO kovos su kyšininkavimu konvencijos įgyvendinimą konkrečiose valstybėse, Jungtinių Tautų Narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuro Pasaulinė ataskaita narkotikų tema.
- b) Ar turima daugiau negu iš vieno pripažinto ir patikimo šaltinio gautos informacijos apie jurisdikcijos pajėgumą vykdyti tyrimus, taip pat apie teismų sistemos pajėgumą veiksmingai ištirti šiuos nusikaltimus ir patraukti baudžiamojon atsakomybėn už juos?

Su produktais, paslaugomis ir sandoriais susijusios rizikos veiksniai

2.16. Norėdamos nustatyti su savo produktais, paslaugomis arba sandoriais susijusią riziką, įmonės turėtų atsižvelgti į riziką, susijusią su:

- a) produkto, paslaugos arba sandorio skaidrumo arba neskaidrumo lygiu;
- b) produkto, paslaugos arba sandorio sudėtingumu; ir
- c) produkto, paslaugos arba sandorio verte.

2.17. Nustatydamos su produktu, paslauga arba sandorio skaidrumu susijusią riziką įmonės turėtų atsižvelgti į šiuos rizikos veiksnius:

- a) Kiek produktai arba paslaugos leidžia klientui, naudos gavėjui arba naudą gaunančioms struktūroms išlikti anonimiškiems arba padeda nusišlėpti tapatybę? Tokių produktų ir paslaugų pavyzdžiai: pareikštinės akcijos, per patikėtinius įdėti indėliai, lengvatinių mokesčių zonų įmonės ir tam tikri patikos fondai, juridiniai

asmenys, tokie kaip fondai, kurių struktūra gali leisti išlikti anonimiškiems ir sudaryti sandorius su fiktyviomis įmonėmis arba nominalius akcininkus turinčiomis įmonėmis.

- b) Kiek dalykiniuose santykiuose nedalyvaujanti trečioji šalis gali duoti nurodymus, pavyzdžiui, tam tikrų santykių su banku korespondentu atveju?

2.18. Nustatydamas su produkto, paslaugos arba sandorio sudėtingumu susijusią riziką įmonės turėtų atsižvelgti į šiuos rizikos veiksnius:

- a) Kiek sandoris yra sudėtingas ir ar jis yra daugiašalis arba susijęs su keliomis jurisdikcijomis, pavyzdžiui, kai sudaromi tam tikri prekybos finansavimo sandoriai? Ar operacijos yra paprastos, pavyzdžiui, ar tai reguliarūs mokėjimai į pensijų fondą?
- b) Kokia apimtimi pagal produktų arba paslaugų sąlygas leidžiama, kad mokėjimus vykdytų trečiosios šalys, arba leidžiama priimti permokas, nors įprastu atveju greičiausiai taip nebūtų elgiamasi? Jeigu numatoma, kad mokėjimą atliks trečioji šalis, ar įmonei yra žinoma trečiosios šalies tapatybė, pavyzdžiui, kad tai valstybinė išmokų institucija arba garantas? Arba ar produktai ir paslaugos finansuojami vien fondo pervedamomis lėšomis iš kliento nuosavos sąskaitos kitoje finansų įstaigoje, kuriai taikomi KPP/KTF standartai ir priežiūra, prilygstantys tiems, kurių reikalaujama pagal Direktyvą (ES) 2015/849?
- c) Ar įmonė supranta su nauju arba inovatyviu produktu arba paslauga susijusią riziką, ypač kai tam naudojamos naujos technologijos arba mokėjimo metodai?

2.19. Nustatydamas su produkto, paslaugos arba sandorio verte arba dydžiu susijusią riziką įmonės turėtų atsižvelgti į šiuos rizikos veiksnius:

- a) Kokia apimtimi produktams arba paslaugoms reikia naudoti grynuosius pinigus, pavyzdžiui taip, kaip teikiant daugelį mokėjimo paslaugų ir naudojant tam tikras einamąsias sąskaitas?
- b) Kokia apimtimi pagal produktų arba paslaugų sąlygas sudaromos palankesnės sąlygos didelės vertės sandoriams arba jie skatinami? Ar nustatyta kokia nors viršutinė sandorio verčių riba arba įmokų lygis, kuriais būtų galima apriboti galimybes produktą arba paslaugą naudoti PP / TF tikslais?

Su paslaugų teikimo kanalais susijusios rizikos veiksniai

2.20. Norėdamas nustatyti riziką, susijusią su tuo, kaip klientas įsigyja reikalingus produktus arba paslaugas, įmonės turėtų vertinti riziką, susijusią su:

- a) tuo, kokia apimtimi dalykiniai santykiai palaikomi klientui fiziškai nedalyvaujant; ir
- b) visomis pristatančiosiomis šalimis ir tarpininkais, kuriais įmonė galbūt naudojasi, ir jų santykių su įmone pobūdžiu.

2.21. Norėdamos įvertinti riziką, susijusią su tuo, kaip klientas įsigyja reikalingus produktus arba paslaugas, įmonės turėtų atsižvelgti į keletą rizikos veiksnių, tarp jų:

- a) ar klientas fiziškai dalyvauja, nustatant jo tapatybę? Jei ne, ar įmonė
  - i. naudojo patikimą deramo kliento tikrinimo jam fiziškai nedalyvaujant metodą ir
  - ii. ėmėsi sukčiavimo apsimitant kitu asmeniu arba tapatybės klastojimo prevencijos priemonių?
Tokiais atvejais įmonės turėtų taikyti 4.29–4.31 gaires.
- b) ar klientą pristatė kita tos pačios finansinės grupės dalis ir, jei taip, kiek įmonė gali pasikliauti šiuo pristatymu kaip užtikrinimu, kad dėl kliento įmonė nepatirs pernelyg didelės PP / TF rizikos, ir ką įmonė padarė, kad įsitikintų, jog grupės subjektas taiko deramo kliento tikrinimo priemones atsižvelgdamas į Europos ekonominės erdvės (EEE) standartus pagal Direktyvos (ES) 2015/849 28 straipsnį;
- c) ar klientą pristatė trečioji šalis, pavyzdžiui, bankas, nepriklausantis tai pačiai grupei, ar tarpininkas, ir jei taip,
  - i. ar trečioji šalis yra reguliuojamas asmuo, kuris turi vykdyti KPP prievoles, atitinkančias Direktyvoje (ES) 2015/849 nustatytąsias, ir ar trečioji šalis yra finansų įstaiga ar jos pagrindinė verslo veikla nėra susijusi su finansinių paslaugų teikimu;
  - ii. ar trečioji šalis taiko deramo kliento tikrinimo priemones, tvarko įrašus pagal EEE standartus, yra prižiūrima, ar laikosi KPP / KTF prievolių, atitinkančių Direktyvos (ES) 2015/849 26 straipsnyje nurodytąsias, ir ar yra kokių nors požymių, kad trečioji šalis nepakankamai laikosi taikytinų KPP / KTF teisės aktų ar reglamentų, pavyzdžiui, ar trečiajai šaliai buvo skirtos sankcijos už KPP / KTF prievolių pažeidimus;
  - iii. ar jie įsteigti su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje? Jei trečioji šalis įsteigta didelės rizikos trečiojoje valstybėje, kurioje, kaip nustatė Europos Komisija, yra strateginių trūkumų, įmonės negali pasikliauti ta trečiaja šalimi. Tačiau, kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, tarpininku pasitikėti galima, jei tarpininkas yra kitos Sąjungoje įsteigtos įmonės filialas arba patronuojamoji įmonė, kurios kontrolinis akcijų paketas priklauso jai, ir įmonė

yra tikra, kad tarpininkas visapusiškai laikosi visos grupės politikos ir procedūrų, kaip nurodyta Direktyvos (ES) 2015/849 45 straipsnyje⁶.

- iv. ką įmonė padarė, kad įsitikintų, jog:
  - a. trečioji šalis visada pateikia reikiamus tapatybės dokumentus;
  - b. trečioji šalis iš karto, kai to bus paprašyta, pateiks tapatybės nustatymo ir tikrinimo duomenų arba elektroninių duomenų kopijas, nurodytas, be kita ko, Direktyvos (ES) 2015/849 27 straipsnyje;
  - c. trečiosios šalies deramo klientų tikrinimo priemonių kokybė tokia, kad tikrinimu galima pasitikėti, ir
  - d. trečiosios šalies taikomas deramo klientų tikrinimo lygis yra proporcingas su dalykiniais santykiais susijusiai PP / TF rizikai, atsižvelgiant į tai, kad trečioji šalis deramo klientų tikrinimo priemonės taikys savo tikslams ir galbūt kitomis aplinkybėmis.
- d) ar klientas buvo pristatytas per priklausomą agentą, t. y. be tiesioginio įmonės kontakto, ir kiek įmonė gali būti tikra, kad agentas surinko pakankamai informacijos, kad įsitikintų, jog įmonė žino savo klientą ir su dalykiniais santykiais susijusios rizikos lygį;
- e) kokie agentai naudojami – nepriklausomi ar priklausomi, kiek jie nuolat dalyvauja vykdant veiklą ir kaip tai veikia įmonės žinias apie klientą ir nuolatinį rizikos valdymą;
- f) tiek, kiek leidžiama pagal nacionalinius teisės aktus, kai įmonė vykdydama savo KPP / KTF prievoles naudojasi užsakomųjų paslaugų teikėju, ar ji apsvarstė, ar šis paslaugų teikėjas yra įpareigotasis subjektas ir ar ji, atitinkamais atvejais, atsižvelgė į riziką, nurodytą EBI gairėse dėl užsakomųjų paslaugų (EBA/GL/2019/02).

---

⁶ Direktyvos (ES) 2015/849 26 straipsnio 2 dalis.

3 gairė. PP / TF rizikos vertinimas

3.1. Įmonės turėtų naudoti nustatytus rizikos veiksnius bendram PP / TF rizikos lygiui įvertinti.

Holistinio požiūrio laikymasis

3.2. Įmonės turėtų laikytis holistinio požiūrio į savo nustatytuosius PP / TF rizikos veiksnius, kurie visi kartu lems, kokio lygio PP / TF rizika bus siejama su dalykiniais santykiais, vienkartinio sandoriu ir (ar) operacija arba jų verslu.

3.3. Įmonės turėtų atkreipti dėmesį į tai, jog pavienių rizikos veiksnių buvimas nebūtinai reiškia, jog santykiai priskirtini didesnės ar mažesnės rizikos kategorijai, nebent Direktyvoje (ES) 2015/849 arba nacionalinės teisės aktuose nustatyta kitaip.

Rizikos veiksnių vertinimas

3.4. Vertindamos PP / TF riziką, įmonės gali nuspręsti įvairius veiksnius, priklausomai nuo jų santykinės svarbos, vertinti skirtingai.

3.5. Vertindamos rizikos veiksnius, įmonės remdamosi išsamia informacija turėtų nuspręsti, kiek įvairūs rizikos veiksniai yra aktualūs dalykiniams santykiams, vienkartiniam sandoriui ir (ar) operacijai arba jų verslui. Atlikusios šį vertinimą įmonės įvairiems veiksniams dažnai skiria skirtingus „įverčius“; pavyzdžiui, atsižvelgdamos į kliento norimo įsigyti produkto ypatumus, įmonės gali nuspręsti, kad kliento asmeninės sąsajos su jurisdikcija, susijusia su didesne PP / TF rizika, yra mažiau aktualios.

3.6. Galiausiai pažymėtina, kad kiekvienam veiksniai nustatytas įvertis skirtingų produktų ir klientų (arba klientų kategorijų) bei įmonių atveju greičiausiai bus skirtingas. Vertindamos rizikos veiksnius, įmonės turėtų užtikrinti, kad:

- a) rizikos vertinimo nederamai nenulemia kuris nors vienas veiksnys;
- b) ekonominiai arba pelno motyvai nedaro įtakos rizikos įverčiui;
- c) vertinimas yra toks, kad jokių dalykinių santykių nebus galima įvertinti kaip didelės rizikos;
- d) pačios įmonės atliktas vertinimas negali būti viršesnis už Direktyvos (ES) 2015/849 arba nacionalinės teisės aktų nuostatas dėl to, kokiais atvejais pinigų plovimo rizika visada laikoma didele; ir
- e) prireikus, jos galės nepaisyti jokių automatiniu būdu suteiktų rizikos balų. Sprendimo nepaisyti šių balų pagrindas turėtų būti deramai dokumentuotas.

- 3.7. Jeigu įmonė naudojami automatizuotomis IT sistemomis bendram rizikos įverčiui nustatyti ir dalykiniams santykiams arba vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijoms suskirstyti į kategorijas, bet šias sistemas kuria ne pati, o perka iš išorės tiekėjo, ji turėtų suprasti, kaip sistema veikia ir kaip ji derina rizikos veiksnius bendram rizikos įverčiui apskaičiuoti. Įmonė visais atvejais privalo būti tikra, kad nustatyti įverčiai atspindi tai, kaip įmonė supranta PP / TF riziką, ir turėtų gebėti tai įrodyti kompetentingai institucijai.

Rizikos kategorijos

- 3.8. Įmonės turėtų nuspręsti, kaip geriausia skirstyti riziką. Tai priklausys nuo įmonės veiklos pobūdžio ir apimties, ir to, kokio pobūdžio PP / TF riziką ji patiria. Nors įmonės dažnai riziką skirsto į didelę, vidutinę ir mažą, galimos ir kitos kategorijos.
- 3.9. Atlikusi rizikos vertinimą ir atsižvelgdama tiek į būdingą riziką, tiek į visas nustatytas jos mažinimo priemones, įmonė turėtų pagal žinomą PP / TF rizikos lygį į kategorijas suskirstyti savo verslo linijas, dalykinius santykius ir vienkartinius sandorius ir (ar) operacijas.

4 gairė. Deramo klientų tikrinimo priemonės, kurias turi taikyti visos įmonės

- 4.1. Įmonės atliekami visos veiklos ir individualūs rizikos vertinimai turėtų padėti įmonei nustatyti, kur pritraukiant naujus klientus ir visą dalykinių santykių laikotarpį reikėtų sutelkti PP / TF rizikos valdymo pastangas.
- 4.2. Įmonės turėtų užtikrinti, kad jų KPP / KTF politika ir procedūros remtųsi jų rizikos vertinimu ir jį atspindėtų.
- 4.3. Jos taip pat turėtų užtikrinti, kad jų KPP / KTF politika ir procedūros būtų lengvai prieinamos, taikomos, veiksmingos ir suprantamos visiems susijusiems darbuotojams.
- 4.4. Vykdydamos Direktyvos 2015/849 8 straipsnyje nustatytą prievolę gauti vyresniosios vadovybės patvirtinimą dėl savo KPP / KTF politikos, kontrolės priemonių ir procedūrų, įmonės turėtų užtikrinti, kad vyresnioji vadovybė gautų pakankamai duomenų, įskaitant įmonės visos veiklos PP / TF rizikos vertinimą, ir galėtų susidaryti pagrįstą nuomonę apie šios politikos ir procedūrų, ypač įmonių deramo klientų tikrinimo politikos ir procedūrų, tinkamumą ir veiksmingumą.

Deramas klientų tikrinimas

- 4.5. Deramo klientų tikrinimo priemonės turėtų padėti įmonėms geriau suprasti su atskirais dalykiniais santykiais ir vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijomis susijusią riziką.

- 4.6. Įmonės privalo taikyti visas Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnio 1 dalyje išvardytas deramo klientų tikrinimo priemones, bet gali nustatyti rizikos lygį atitinkančią kiekvienos šių priemonių taikymo apimtį.
- 4.7. Įmonės savo politikoje ir procedūrose turėtų aiškiai nurodyti,
- a) kas yra klientas ir, jei reikia, naudos gavėjas kiekvienam kliento tipui ir produktų bei paslaugų kategorijai ir kurio tapatybę reikia patikrinti deramo klientų tikrinimo tikslais. Įmonės turėtų remtis šių gairių II antraštinėje dalyje pateiktomis sektorinėmis gairėmis, kuriose išsamiau aprašoma, kaip nustatyti klientus ir jų naudos gavėjus;
  - b) kas yra vienkartinis sandoris ir (ar) operacija kalbant apie jų verslą ir kada vienkartinių sandorių ir operacijų serija prilygsta dalykiniams santykiams, o ne vienkartiniams sandoriams ir (ar) operacijoms, atsižvelgiant į tokius veiksnius kaip dažnumas ar reguliarumas, su kuriuo klientas grįžta dėl vienkartinių sandorių, ir trukmės mastas, kurį, tikėtina arba atrodo, kad santykiai įgaus. Įmonės turėtų atkreipti dėmesį į tai, kad Direktyvos (ES) 2015/849 11 straipsnio b punkte nustatyta slenkstinė piniginė riba yra aktuali tik tiek, kiek dėl jos besąlygiškai reikalaujama taikyti deramo klientų tikrinimo priemones; vienkartinių sandorių ir (ar) operacijų serija gali būti dalykiniai santykiai, net jei ši riba nepasiekama;
  - c) kokias tinkamo lygio ir tipo deramo klientų tikrinimo priemones jos taikys individualiems dalykiniams santykiams ir vienkartiniams sandoriams ir (ar) operacijoms;
  - d) kaip jos tikisi nustatyti kliento ir, jei reikia, naudos gavėjo tapatybę ir kaip jos tikisi nustatyti dalykinių santykių pobūdį ir tikslą;
  - e) koks stebėsenos lygis kokiomis aplinkybėmis turi būti taikomas;
  - f) kaip ir kokiose situacijose silpnesnes tapatybės nustatymo ir tikrinimo formas galima kompensuoti sustiprinta stebėseną, ir
  - g) įmonės rizikos apetitą.
- 4.8. Kaip nustatyta Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnio 4 dalyje, įmonės turėtų gebėti savo kompetentingai institucijai įrodyti, jog jų taikomos deramo klientų tikrinimo priemonės yra tinkamos atsižvelgiant į PP / TF riziką.

Finansinė įtrauktis ir finansinės rizikos mažinimas

- 4.9. Finansinės rizikos mažinimas – tai įmonės priimtas sprendimas nebeteikti paslaugų kai kurių didesnės PP / TF rizikos kategorijų klientams. Kadangi individualių dalykinių santykių rizika

būna skirtinga net toje pačioje kategorijoje, taikant rizika grindžiamą metodą nereikalaujama, kad įmonės atsisakytų arba nutrauktų dalykinius santykius su visais tam tikros kategorijos, kuri kaip manoma, susijusi su didesne PP / TF rizika, klientais. Įmonės turėtų atidžiai suderinti finansinės įtraukties poreikį su poreikiu sumažinti PP / TF riziką.

4.10. Atsižvelgdamos į tai įmonės turėtų sukurti tinkamą ir rizikos lygį atitinkančią politiką ir procedūras, užtikrinančias, kad nesusidarytų tokia situacija, kai dėl taikomų deramo klientų tikrinimo priemonių teisėti klientai nepagrįstai prarastų galimybę naudotis finansinėmis paslaugomis. Kai klientas dėl teisėtų ir įtikinamų priežasčių negali pateikti įprastų tapatybės dokumentų, įmonės turėtų apsvarstyti galimybę sumažinti PP / TF riziką kitais būdais, įskaitant:

- a) stebėsenos lygio ir intensyvumo koregavimą proporcingai su klientu susijusiai PP / TF rizikai, įskaitant riziką, kad klientas, kuris galėjo pateikti silpnesnius asmens tapatybės dokumentus, gali būti ne tas, kuo jis tvirtina esąs; ir
- b) siūlomus tik pagrindinius finansinius produktus ir paslaugas, taip ribojant vartotojų galimybes piktnaudžiauti šiais produktais ir paslaugomis finansinių nusikaltimų tikslais. Pasitelkdamos tokius pagrindinius produktus ir paslaugas įmonės taip pat gali nustatyti neįprastus sandorius ar neįprastų struktūrų sandorius, įskaitant produkto naudojimą ne pagal paskirtį; tačiau svarbu, kad visi apribojimai būtų proporcingi ir nepagrįstai ar be reikalo neapribotų klientų galimybės naudotis finansiniais produktais ir paslaugomis.

4.11. Įmonės gali remtis EBI nuomone dėl deramo klientų tikrinimo priemonių taikymo klientams, kurie yra prieglobsčio prašytojai ir yra atvykę iš didesnės rizikos trečiųjų valstybių arba teritorijų (EBA-OP-2016-07).

Naudos gavėjai

4.12. Vykdydamos savo prievoles, nustatytas Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnio 1 dalies b punkte, ir norėdamos suprasti kliento nuosavybės ir kontrolės struktūrą įmonės turėtų atlikti bent šiuos veiksmus:

- a) įmonės turėtų paklausti kliento, kas yra jo naudos gavėjai;
- b) įmonės turėtų dokumentuoti gautą informaciją;
- c) tuomet įmonės turėtų imtis visų būtinų ir pagrįstų priemonių, kad patikrintų informaciją: tuo tikslu įmonės turėtų apsvarstyti galimybę naudoti naudos gavėjų registrus, jei tokių yra;
- d) b ir c veiksmai turėtų būti vykdomi atsižvelgiant į rizikos lygį.

Naudos gavėjų registrai

4.13. Įmonės turėtų nepamiršti, kad naudojimasis naudos gavėjų registruose esančia informacija nėra tas pats, kas joms tenkanti pareiga imtis tinkamų ir rizikos lygį atitinkančių priemonių naudos gavėjo tapatybei nustatyti ir patikrinti. Įmonėms gali tekti imtis papildomų veiksmų naudos gavėjui nustatyti ir patikrinti, ypač kai padidėja su dalykiniais santykiais susijusi rizika arba kai įmonei kyla abejonių, kad registre nurodytas asmuo yra naudos gavėjas.

Kontrolė kitomis priemonėmis

4.14. Reikalavimas nustatyti naudos gavėjo tapatybę ir imtis visų būtinų ir pagrįstų priemonių tapatybei patikrinti susijęs tik su fiziniu asmeniu, kuris yra kliento savininkas arba kontroliuoja klientą. Tačiau įmonės, vykdydamos savo prievoles pagal Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnį, taip pat turėtų imtis pagrįstų priemonių, kad suprastų kliento nuosavybės ir kontrolės struktūrą.

4.15. Priemonės, kurių imasi įmonės, norėdamos suprasti kliento nuosavybės ir kontrolės struktūrą, turėtų būti tokios, kad įmonė galėtų pagrįstai įsitikinti, jog supranta su skirtingais nuosavybės ir kontrolės lygmenimis susijusią riziką. Įmonės turėtų būti tikros, kad

- a) kliento nuosavybės ir kontrolės struktūra nėra pernelyg sudėtinga ar neskaidri arba
- b) kad sudėtinga ar neskaidri nuosavybės ir kontrolės struktūra turi aiškų teisinį ar ekonominį pagrindą.

4.16. Siekdamas vykdyti savo prievoles pagal Direktyvos (ES) 2015/849 33 straipsnio 1 dalį, įmonės turėtų pranešti FŽP, jei kliento nuosavybės ir kontrolės struktūra kelia įtarimų ir įmonė turi pagrįstų priežasčių įtarti, kad lėšos gali būti gautos iš nusikalstamos veikos arba yra susijusios su teroristų finansavimu.

4.17. Įmonės ypač turėtų atkreipti dėmesį į asmenis, kurie gali „kontroliuoti kitomis priemonėmis“ pagal Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 6 dalies a punkto i papunktį. „Kontrolės kitomis priemonėmis“ pavyzdžiai, į kuriuos įmonės turėtų atsižvelgti (sąrašas nėra baigtinis):

- a) kontrolė be tiesioginės nuosavybės, pavyzdžiui, per artimus šeimos santykius ar istorinius ar sutartinius ryšius;
- b) kliento turto naudojimas ar naudos gavimas iš jo;
- c) atsakomybė už strateginius sprendimus, kurie iš esmės turi įtakos juridinio asmens veiklos praktikai ar bendrajai kryptčiai.

4.18. Atsižvelgdamos į rizikos lygį įmonės turėtų nuspręsti, ar reikia tikrinti kliento nuosavybės ir kontrolės struktūrą.

Kliento vyresniųjų vadovujančių pareigūnų nustatymas

- 4.19. Kai klientas yra juridinis asmuo, įmonės turėtų dėti visas pastangas, kad būtų nustatytas naudos gavėjas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 6 dalies a punkto i papunktyje.
- 4.20. Įmonės turėtų nustatyti, kad naudos gavėjai yra kliento vyresnieji vadovaujantys pareigūnai, tik tuo atveju, jei:
- a) jos išbandė visus įmanomus būdus fiziniam asmeniui, kuris yra kliento savininkas arba jį kontroliuoja, nustatyti;
  - b) jų nesugebėjimas nustatyti fizinį asmenį, kuris yra kliento savininkas arba jį kontroliuoja, nekelia įtarimų dėl PP / TF, ir
  - c) jos įsitikinusios, kad kliento nurodoma priežastis, kodėl negalima nustatyti fizinio asmens, kuris yra kliento savininkas arba jį kontroliuoja, yra įtikinama.
- 4.21. Spręsdamos, kurį vyresnįjį vadovaujantį pareigūną ar kuriuos vyresnius vadovujančius pareigūnus laikyti naudos gavėju (gavėjais), įmonės turėtų atsižvelgti į tai, kas turi galutinę ir bendrąją atsakomybę už klientą ir kliento vardu priima privalomus sprendimus.
- 4.22. Tokiais atvejais įmonės turėtų aiškiai pagrįsti, kodėl vyresnysis vadovas, o ne kliento savininkas laikomas naudos gavėju, ir privalo dokumentuoti savo veiksmus⁷.

Viešojo administravimo įstaigų ar valstybės valdomų įmonių naudos gavėjo nustatymas

- 4.23. Kai klientas yra viešojo administravimo įstaiga arba valstybinė įmonė, nustatydamos vyresnįjį vadovaujantį pareigūną įmonės turėtų vadovautis 4.21 ir 4.22 gairėmis.
- 4.24. Tais atvejais ir ypač tada, kai padidėja su santykiais susijusi rizika, pavyzdžiui, dėl to, kad valstybinė įmonė yra iš valstybės, kuriai būdinga didelė korupcija, įmonės turėtų imtis rizikos lygį atitinkančių veiksmų ir įsitikinti, kad asmuo, kurį jos nustatė kaip naudos gavėją, yra kliento tinkamai įgaliotas veikti jo vardu.
- 4.25. Įmonės taip pat turėtų deramai atsižvelgti į tai, kad vyresnysis kliento vadovaujantis pareigūnas gali būti politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo. Tokiu atveju vyresniajam vadovujančiam pareigūnui įmonės privalo taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonės pagal Direktyvos (ES) 2015/849 18 straipsnį ir įvertinti, ar dėl to, kiek politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo gali paveikti klientą, padidėja PP / TF rizika ir ar gali tekti klientui taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonės.

---

⁷ Direktyvos 2015/849 3 straipsnio 6 dalies a punkto ii papunktis.

Tapatybės įrodymai

- 4.26. Siekdamas vykdyti Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nustatytas savo prievolės, įmonės turėtų patikrinti savo kliento tapatybę ir, jei reikia, naudoti gavėjų tapatybes, remdamosi patikima ir nepriklausoma informacija ir duomenimis, nesvarbu, ar jie gauti nuotoliniu ar elektroniniu būdu ar pateikti kaip dokumentai.
- 4.27. Įmonės savo politikoje ir procedūrose turėtų nurodyti, kurią informaciją ir duomenis jos laikys patikimais ir nepriklausomais deramo klientų tikrinimo tikslais. Tai darydamos įmonės turėtų atsižvelgti į tai,
- a) Kas daro duomenis ar informaciją patikimus. Įmonės turėtų atsižvelgti į skirtingus patikimumo lygius, kuriuos turėtų nustatyti remdamosi
    - i. tuo, kiek konkrečių patikrinimų turėjo atlikti klientas, kad gautų pateiktą informaciją ar duomenis;
    - ii. tuos patikrinimus atlikusio asmens ar įstaigos oficialiu statusu;
    - iii. naudojamos elektroninės atpažinties sistemos saugumo užtikrinimo lygiu ir
    - iv. tuo, kaip paprasta suklastoti pateiktą tapatybės informaciją arba duomenis.
  - b) Kas daro duomenis ar informaciją nepriklausomus. Įmonės turėtų atsižvelgti į skirtingus nepriklausomumo lygius, kuriuos jos turėtų nustatyti pagal tai, kiek asmuo ar įstaiga, kuri išdavė ar pateikė duomenis ar informaciją:
    - i. yra susijęs (susijusi) su klientu tiesioginiais asmeniniais, profesiniais ar šeimos ryšiais ir
    - ii. galėjo būti nederamai paveiktas (paveikta) kliento.
- Vyriausybės pateiktą informaciją ar duomenis įmonės daugeliu atveju turėtų traktuoti kaip aukščiausio nepriklausomumo ir patikimumo lygio.
- 4.28. Įmonės turėtų įvertinti riziką, susijusią su kiekvienu pateiktų įrodymų tipu ir naudojamu tapatybės nustatymo ir patikrinimo metodu, ir užtikrinti, kad pasirinktas metodas ir tipas atitiktų su klientu susijusią PP / TF riziką.

Situacijos, kai tapatybė nustatoma klientui fiziškai nedalyvaujant

- 4.29. Siekdamas vykdyti savo Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnio 1 dalyje nustatytas prievolės, kai dalykiniai santykiai pradėti, užmegzti arba vykdomi klientui fiziškai nedalyvaujant arba kai vienkartinis sandoris ir (ar) operacija vykdoma klientui fiziškai nedalyvaujant, įmonės turėtų:
- a) imtis tinkamų priemonių ir įsitikinti, kad klientas yra tas, kuo jis teigia esąs, ir

- b) įvertinti, ar dėl to, kad dalykiniai santykiai palaikomi arba vienkartiniai sandoriai ir (ar) operacijos vykdomos klientui fiziškai nedalyvaujant, PP / TF rizika didėja, ir jei taip, atitinkamai pritaikyti savo deramo klientų tikrinimo priemones. Vertindamos riziką, susijusią su santykiais, kai jie pradėti, užmegzti arba vykdomi klientui fiziškai nedalyvaujant, įmonės turėtų atsižvelgti į 2 gairėje nustatytus rizikos veiksnius.

- 4.30. Kai rizika yra didesnė dėl to, kad dalykiniai santykiai palaikomi arba vienkartiniai sandoriai ir (ar) operacijos vykdomos klientui fiziškai nedalyvaujant, įmonės turėtų taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones pagal 4.46 gairę. Įmonės turėtų visų pirma apsvastyti, ar reikia taikyti sustiprintas priemones kliento tapatybei patikrinti arba sustiprintą nuolatinę santykių stebėseną.
- 4.31. Įmonės turėtų atsižvelgti į tai, kad elektroninių atpažinties priemonių naudojimas savaime nereiškia, kad PP / TF rizika didesnė, ypač kai pagal Reglamentą (ES) Nr. 910/2014 šių elektroninių priemonių saugumo užtikrinimo lygis aukštas.

Inovatyvios technologinės priemonės tapatybei patikrinti

- 4.32. Direktyvoje (ES) 2015/849 laikomasi technologijų atžvilgiu neutralaus požiūrio ir įmonės gali pasirinkti, kokias priemones naudoti savo klientų tapatybei įrodyti, – elektronines ar dokumentines priemones ar jų derinį, tačiau pagal Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnio 1 dalies a punktą įmonės turėtų įsitikinti, kad šie įrodymai yra pagrįsti patikimų ir nepriklausomų šaltinių duomenimis ar informacija.
- 4.33. Įmonės, kurios naudoja ar ketina naudoti inovatyvias technologines priemones tapatybei nustatyti ir patikrinti, turėtų įvertinti, kiek inovatyvūs technologiniai sprendimai gali sumažinti arba padidinti PP / TF riziką, ypač tais atvejais, kai tapatybė nustatoma klientui fiziškai nedalyvaujant. Atlikdamos savo vertinimą, įmonės turėtų turėti aiškų požiūrį į:
  - a) informacines ir ryšių technologijas ir saugumo riziką, ypač riziką, kad inovatyvios technologinės priemonės gali būti netinkamos ar nepatikimos arba manipuluojamos;
  - b) kokybinę riziką, ypač riziką, kad tikrinimo tikslais naudojami informacijos šaltiniai nėra pakankamai nepriklausomi ir patikimi, todėl neatitinka Sąjungos ar nacionalinės teisės aktų; riziką, kad naudojant inovatyvią technologinę priemonę tapatybė bus patikrinta nepakankamai patikimai atsižvelgiant į su dalykiniais santykiais susijusios PP / TF rizikos lygį;
  - c) teisinę riziką, ypač riziką, kad technologinių priemonių teikėjas nesilaiko galiojančių duomenų apsaugos teisės aktų ir

- d) sukčiavimo apsimitant kitu asmeniu riziką, būtent riziką, kad klientas nėra tas, kas tvirtina esąs. Įmonės taip pat turėtų atsižvelgti į riziką, kad asmuo nėra tikras asmuo.

4.34. Įmonės, kurios naudojami išorinio tiekėjo paslaugomis, o ne pačios įmonės viduje kuria savo inovatyvius sprendimus, išlieka galutinai atsakingos už deramo klientų tikrinimo prievolių įvykdymą. Jos turėtų aiškiai žinoti savo santykių su inovatyvių sprendimų teikėju pobūdį (pvz., ar tai užsakomųjų paslaugų santykiai, ar inovatyvus sprendimas taikomas remiantis trečiaja šalimi, kaip nurodyta Direktyvos (ES) 2015/849 4 skirsnyje), ir įsitikinti, kad inovatyvių sprendimų teikėjas:

- a) yra registruotas atitinkamose nacionalinėse institucijose, kad galėtų turėti prieigą prie asmens duomenų ir saugoti asmens duomenis pagal ES teisės normas ir laikantis Reglamento (ES) Nr. 2016/679 (Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR)⁸ ir teisės akto, kuriais įgyvendinamas BDAR);
- b) turi prieigą ir reikiamą laikotarpį naudoja pakankamai duomenų iš įvairių šaltinių, atsižvelgdamas į toliau išvardytus aspektus, o ypač į
  - i. tai, kad tikėtina, jog elektroniniai įrodymai, pagrįsti kliento pasu, nepakankami tais atvejais, kai klientas fiziškai nedalyvauja ir kai papildomai netikrinama, ar klientas yra tas, kas jis sako esąs, ir ar dokumentas nebuvo suklastotas; ir
  - ii. į tai, kad tikėtina, jog daugeliu atvejų vieno duomenų šaltinio arba vienkartinio patikrinimo nepakaks tapatybės tikrinimo reikalavimams įvykdyti;
- c) turi sutartinę prievolę vykdyti pareigas, nustatytas jų susitarime ir privalomose Sąjungos teisės bei nacionalinės teisės normose, ir nedelsiant informuoti įmonę, jei kas nors pasikeistų; ir
- d) veikia skaidriai, todėl įmonė visada žino, kokie patikrinimai buvo atlikti, kokie šaltiniai buvo naudojami, kokie buvo patikrinimo rezultatai ir kiek šie rezultatai yra patikimi.

4.35. Jei išorinis paslaugų teikėjas yra įmonė, įsteigta trečiojoje valstybėje, įmonė turėtų užtikrinti, kad ji supranta su tuo susijusią teisinę ir veiklos riziką ir duomenų apsaugos reikalavimus ir tą riziką veiksmingai mažina.

4.36. Įmonės turėtų gebėti savo kompetentingai institucijai įrodyti, kad tam tikrą inovatyvų sprendimą naudoti yra tikslinga.

---

⁸ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46 (EB) (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

4.37. Įmonės gali remtis EPI 2018 m. bendra nuomone dėl inovatyvių sprendimų naudojimo atliekant deramą klientų tikrinimą, kurioje pateikiama išsamesnė informacija šia tema.

Dalykinių santykių pobūdžio ir tikslo nustatymas

4.38. Priemonės, kurių įmonės imasi dalykinių santykių pobūdžiui ir tikslui nustatyti, turėtų būti proporcingos su santykiškai susijusiai rizikai ir būti pakankamos, kad įmonė suprastų, kas yra klientas ir kas yra kliento naudos gavėjai. Įmonės turėtų imtis bent tokių veiksmų, kurie padeda suprasti:

- a) kliento veiklos arba verslo pobūdį;
- b) kodėl klientas pasirinko įmonės produktus ir paslaugas;
- c) lėšų, kurios bus pervedamos į sąskaitą ir iš jos, vertę ir šaltinius;
- d) kaip klientas naudosis įmonės produktais ir paslaugomis;
- e) ar klientas palaiko kitus dalykinius ryšius su kitomis įmonės dalimis ar didesne jos grupe ir kiek tai daro įtaką įmonės supratimui apie klientą ir
- f) koks paprastai būna šio kliento ar šios kategorijos klientų elgesys.

4.39. Įmonės turėtų atsižvelgti į rizikos veiksnius, nurodytus 2.4–2.6 gairėse.

Supaprastintas deramas klientų tikrinimas

4.40. Nustačiusios, kad su dalykiniais santykiškai susijusi PP / TF rizika yra maža, ir kiek tai leidžia nacionalinės teisės aktai, įmonės gali taikyti supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemones. Supaprastintas deramas klientų tikrinimas nėra deramo klientų tikrinimo priemonių taikymo išimtis; tačiau atsižvelgdamos į mažą riziką įmonės gali pritaikyti deramo klientų tikrinimo priemonių kiekį, laiką arba tipą.

4.41. Supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemonės, kurias įmonės gali taikyti (sąrašas nėra baigtinis):

- a) deramo klientų tikrinimo laikas, pavyzdžiui, jeigu dėl norimo įsigyti produkto arba norimo sudaryti sandorio ypatumų galimybės juos panaudoti PP / TF tikslais yra ribotos, pavyzdžiui:
  - i. tikrinti kliento arba naudos gavėjo tapatybę užmegzdamos dalykinius santykius;
  - ii. tikrinti kliento arba naudos gavėjo tapatybę, kai sandoris viršija nustatytą slenkstinę ribą arba praeina pakankamai laiko. Įmonės privalo užtikrinti, kad:

- a. taip *de facto* nebūtų daroma deramo klientų tikrinimo išimtis, tai yra, įmonės privalo užtikrinti, kad kliento arba kliento naudos gavėjo tapatybė galiausiai būtų patikrinta;
  - b. slenkstinė riba būtų pakankamai žema arba laiko tarpas būtų pakankamai trumpas (tačiau kalbant apie teroristų finansavimą, įmonės turėtų atkreipti dėmesį, kad norint sumažinti riziką, vien žemos slenkstinės ribos nepakaks);
  - c. turėtų įdiegtas sistemas, nustatančias, kada pasiekama slenkstinė arba laiko riba; ir
  - d. jos neatidėtų deramo klientų tikrinimo arba nevēluotų surinkti atitinkamos informacijos apie klientą, jei taikytinuose teisės aktuose, pavyzdžiui, Reglamente Nr. (ES) 2015/847 arba nacionalinės teisės aktų nuostatose reikalaujama, kad ši informacija būtų surinkta iš karto;
- b) koreguoti tapatybei nustatyti, patikrinti arba stebėsenai vykdyti renkamos informacijos kiekį, pavyzdžiui:
- i. tikrinti tapatybę tik pagal iš vieno patikimo, pripažinto ir nepriklausomo dokumentų arba duomenų šaltinio gautą informaciją;
  - ii. vadovautis prielaida dėl dalykinių santykių pobūdžio ir tikslo, nes produktas sukurtas naudoti tik pagal vieną konkrečią paskirtį, pavyzdžiui, tai įmonės pensijų sistema arba prekybos centro dovanų kortelė;
- c) koreguoti tapatybei nustatyti, patikrinti arba stebėsenai vykdyti renkamos informacijos kokybę arba šaltinį, pavyzdžiui:
- i. tikrinant naudos gavėjo tapatybę priimti iš kliento, o ne iš nepriklausomo šaltinio, gautą informaciją (atkreipkite dėmesį, kad tikrinant kliento tapatybę to daryti neleidžiama); arba
  - ii. jeigu su visais santykių aspektais susijusi rizika labai maža, pasitikėti, kad lėšų šaltinis atitinka tam tikrus deramo klientų tikrinimo reikalavimus, pavyzdžiui, kai lėšos yra valstybės išmokos arba jeigu lėšos pervestos iš kliento vardu EEE įmonėje atidarytos sąskaitos;

- d) koreguoti deramo klientų tikrinimo duomenų atnaujinimo ir dalykinių santykių peržiūrų dažnumą, pavyzdžiui juos atlikti tik tada, kai atsitinka tam pagrindą sukuriantys įvykiai, pavyzdžiui, kai klientas nori įsigyti naują produktą ar pirkti naują paslaugą arba pasiekama tam tikra slenkstinė sandorio riba; įmonės privalo įsitikinti, kad dėl to *de facto* nebus daroma įpareigojimo atnaujinti deramo klientų tikrinimo informaciją išimtis;
- e) koreguoti sandorio stebėsenos dažnumą ir intensyvumą, pavyzdžiui, stebėti tik tuos sandorius, kurie viršija tam tikrą slenkstinę ribą. Jeigu įmonės nusprendžia taip elgtis, jos privalo užtikrinti, kad nustatytas slenkstinės ribos lygis yra pagrįstas, ir įdiegti sistemas, kuriomis būtų galima aptikti susijusius sandorius, kai jie kartu viršija tą slenkstinę ribą.

- 4.42. II antraštinėje dalyje išvardytos papildomos supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemonės, kurios tam tikriems sektoriams gali būti ypač aktualios.
- 4.43. Informacija, kurią įmonė surenka taikydama supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemones, turi leisti įmonei pagrįstai įsitikinti, kad jos įvertinimas, kad su santykiais susijusi rizika maža, yra pagrįstas. Ji taip pat įmonei turėtų suteikti pakankamai informacijos apie dalykinių santykių pobūdį ir leisti nustatyti visus neįprastus arba įtartinus sandorius. Supaprastintas deramas klientų tikrinimas nereiškia, kad įstaiga atleidžiama nuo pareigos pranešti finansinės žvalgybos padaliniai apie įtartinus sandorius.
- 4.44. Jeigu yra požymių, kad rizika nėra maža, pavyzdžiui, jeigu yra pagrindo įtarti, kad bandoma imtis PP / TF, arba įmonė abejoja gautos informacijos tikrumu, supaprastinto deramo klientų tikrinimo taikyti negalima⁹. Taip pat, kai yra didelė konkreti rizika ir privaloma vykdyti sustiprintą deramą klientų tikrinimą, supaprastinto deramo klientų tikrinimo taikyti negalima.

Sustiprintas deramas klientų tikrinimas

- 4.45. Pagal Direktyvos (ES) 2015/849 18–24 straipsnius, esant didesnei rizikai įmonės turi taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones, kad tinkamai valdytų ir sumažintų šią riziką. Sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonių negalima taikyti vietoj įprasto deramo klientų tikrinimo priemonių – jos taikomos kartu su įprasto deramo klientų tikrinimo priemonėmis.
- 4.46. Direktyvoje (ES) 2015/849 išvardyti konkretūs atvejai, kuriuos įmonės privalo visada laikyti didelės rizikos:
- a) kai klientas arba kliento naudos gavėjas yra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo (20–24 straipsniai);

⁹ Direktyvos (ES) 2015/849 11 straipsnio e ir f punktai ir 15 straipsnio 2 dalis.

- b) kai įmonė užmezga su mokėjimų vykdymu susijusius korespondentinius santykius su trečiosios valstybės įstaiga (19 straipsnis);
- c) kai įmonė palaiko dalykinius santykius arba vykdo sandorį, kuriame dalyvauja didelės rizikos trečiosios valstybės (18 straipsnio 1 dalis) ir
- d) kai sandoris yra
  - i. sudėtingas;
  - ii. neįprastai didelis;
  - iii. vykdomas neįprastu būdu arba
  - iv. be akivaizdaus ekonominio ar teisėto tikslo (18 straipsnio 2 dalis).

4.47. Direktyvoje (ES) 2015/849 nustatytos specialios sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonės, kurias įmonės privalo taikyti:

- a) kai klientas arba kliento naudos gavėjas yra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo;
- b) kai dalykiniuose santykiuose ar sandoryje dalyvauja didelės rizikos trečioji valstybė, kurią nustatė Komisija pagal Direktyvos (ES) 2015/849 9 straipsnio 2 dalį;
- c) su mokėjimų vykdymu susijusių korespondentinių santykių su trečiųjų valstybių įstaigomis respondentėmis atveju ir
- d) visų sudėtingų, neįprastai didelių, neįprasto pobūdžio sandorių arba akivaizdaus ekonominio ar teisėto tikslo neturinčių sandorių atžvilgiu.

Įmonės turėtų taikyti papildomas sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones tais atvejais, kai to reikia atsižvelgiant į nustatytą PP / TF riziką.

Politiškai pažeidžiami (paveikiami) asmenys

4.48. Įgyvendindamos rizikos lygį atitinkančią politiką ir procedūras politiškai pažeidžiamiems (paveikiamiems) asmenims nustatyti, įmonės turėtų atsižvelgti į svarbių viešųjų pareigų sąrašą, kurį skelbia Komisija pagal Direktyvos (ES) 2015/849 20a straipsnio 3 dalį, ir užtikrinti, kad šias pareigas einančių asmenų tapatybė būtų nustatyta. Į šį sąrašą surašomos Europos Sąjungos lygmeniu svarbios pareigos; apibrėždamos, kaip nustatyti politiškai pažeidžiamus (paveikiamus) asmenis iš trečiųjų valstybių, įmonės turėtų remtis pareigų sąrašu, nurodytu Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 9 dalyje, ir kiekvienu atveju šį sąrašą koreguoti.

- 4.49. Įmonės, naudojančios komerciškai prieinamus politišškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų sąrašus, turėtų įsitikinti, kad informacija šiuose sąrašuose yra atnaujinta ir kad jos supranta tų sąrašų trūkumus. Prireikus jos turėtų imtis papildomų priemonių, pavyzdžiui, tais atvejais, kai tikrinimo rezultatai nėra įtikinami arba neatitinka įmonės lūkesčių.
- 4.50. Nustačiusios, kad klientas arba naudos gavėjas yra politišškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo, įmonės visada privalo:
- a) imtis reikiamų priemonių ir nustatyti turto ir lėšų, kurios bus naudojamos dalykiniuose santykiuose, šaltinį bei įsitikinti, jog tvarko ne iš korupcijos arba kitos nusikalstamos veikos gautas lėšas. Priemonės, kurių įmonės turėtų imtis, kad nustatytų politišškai pažeidžiamo (paveikiamo) asmens turto ir lėšų šaltinį, priklausys nuo su dalykiniais santykiais susijusios rizikos laipsnio. Jeigu santykių su politišškai pažeidžiamu (paveikiamu) asmeniu keliama rizika yra ypač didelė, įmonės turėtų tikrinti turto ir lėšų šaltinį remdamosi patikimais nepriklausomais duomenimis, dokumentais arba informacija;
  - b) gauti vyresniosios vadovybės pritarimą, kad su politišškai pažeidžiamu (paveikiamu) asmeniu galima užmegzti arba tęsti dalykinius santykius. Kokio rango vadovo pritarimo reikia, nustatoma pagal didesnės su dalykiniais santykiais susijusios rizikos lygį, – vyresnysis vadovas, pritariantis dalykiniams santykiams su politišškai pažeidžiamu (paveikiamu) asmeniu, turėtų būti pakankamai aukšto rango ir turėti pakankamus įgaliojimus priimti pagrįstus sprendimus įmonės rizikos profiliui tiesioginės įtakos turinčiais klausimais;
  - c) svarstydamas, ar pritarti santykiams su politišškai pažeidžiamu (paveikiamu) asmeniu, ir priimdamas sprendimą, vyresnysis vadovas turėtų atsižvelgti į tai, kokio lygio PP / TF riziką įmonė patirtų, jeigu užmegztų tuos dalykinius santykius, ir kiek gerai įmonė pasiruošusi tą riziką efektyviai valdyti;
  - d) taikyti sustiprintą sandorių ir su dalykiniais santykiais susijusios rizikos stebėseną. Įmonės turėtų nustatyti neįprastus sandorius ir reguliariai peržiūrėti turimą informaciją, kad galėtų užtikrinti, jog visa nauja arba atsiradusi informacija, kuri galėtų paveikti rizikos vertinimą, būtų laiku nustatyta. Nuolatinės stebėsenos periodiškumą reikėtų nustatyti pagal su santykiais susijusios didelės rizikos lygį.
- 4.51. Pagal Direktyvos (ES) 2015/849 20 straipsnio b punktą įmonės privalo taikyti visas šias priemones politišškai pažeidžiamiems (paveikiamiems) asmenims, jų artimiems šeimų nariams ir artimiems pagalbininkams bei koreguoti šių priemonių mastą taip, kad jos atitiktų rizikos lygį.
- 4.52. Įmonės turėtų užtikrinti, kad dėl priemonių, kurias jos įdiegė siekdamos laikytis Direktyvos (ES) 2015/849 ir šių gairių politišškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų atžvilgiu, politišškai

pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų klientai nepagrįstai neprarastų galimybės naudotis finansinėmis paslaugomis.

Didelės rizikos trečiosios valstybės

- 4.53. Kai dalykiniuose santykiuose ar sandoryje dalyvauja didelės rizikos trečiosios valstybės, kaip nustatyta Direktyvos (ES) 2015/849 9 straipsnio 2 dalyje, įmonės turėtų užtikrinti, kad jos taiko bent sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones, išvardytas 18a straipsnio 1 dalyje ir, jei reikia, priemones, išvardytas Direktyvos (ES) 2015/849 18a straipsnio 2 dalyje.
- 4.54. Įmonės turėtų taikyti 4.53 gairėje išvardytas priemones ir koreguoti jų mastą taip, kad jos atitiktų rizikos lygį.
- 4.55. Dalykiniuose santykiuose ar sandoriuose visada dalyvauja didelės rizikos trečioji valstybė, jei
- a) lėšos gautos didelės rizikos trečiojoje valstybėje;
  - b) lėšos gautos iš didelės rizikos trečiosios valstybės;
  - c) lėšų paskirties vieta yra didelės rizikos trečiojoje valstybėje;
  - d) įmonė palaiko santykius su fiziniu ar juridiniu asmeniu, gyvenančiu arba įsteigtu didelės rizikos trečiojoje valstybėje, arba
  - e) įmonė palaiko santykius su patikėtiniu, įsteigtu didelės rizikos trečiojoje valstybėje, arba su patikos fondu, kurio veiklą reglamentuoja didelės rizikos trečiosios valstybės teisės aktai.
- 4.56. Taikydamos deramo klientų tikrinimo priemones arba palaikydamos dalykinius santykius įmonės turėtų užtikrinti, kad jos taip pat taiko Direktyvos (ES) 2015/849 18a straipsnio 1 dalyje išvardytas sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones ir, jei reikia, 18a straipsnio 2 dalyje išvardytas priemones, jei įmonės nustato, kad
- a) sandoris vyksta per didelės rizikos trečiąją valstybę, pavyzdžiui, dėl to, kad ten yra tarpinis mokėjimo paslaugų teikėjas arba
  - b) kliento naudos gavėjas gyvena didelės rizikos trečiojoje valstybėje.
- 4.57. Nepaisant 4.54 ir 4.56 gairių, įmonės turėtų atidžiai įvertinti su dalykiniais santykiais ir sandoriais susijusią riziką, kai
- a) žinoma, kad klientas palaiko glaudžius asmeninius ar profesinius ryšius su didelės rizikos trečiąja valstybe arba
  - b) žinoma, kad naudos gavėjas (-ai) palaiko glaudžius asmeninius ar profesinius ryšius su didelės rizikos trečiąja valstybe.

Tokiomis aplinkybėmis įmonės turėtų priimti rizikos vertinimu pagrįstą sprendimą dėl to, ar taikyti Direktyvos (ES) 2015/849 18a straipsnyje išvardytas priemonės, sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonės ar įprastas deramo klientų tikrinimo priemonės.

Korespondentiniai santykiai

- 4.58. Siekdamas laikytis Direktyvos (ES) 2015/849 19 straipsnio įmonės, palaikančios tarptautinius korespondentinius santykius su trečiojoje valstybėje esančiu respondentu, turi imtis specialių sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonių. Įmonės privalo taikyti visas šias priemones ir koreguoti jų mastą atsižvelgdamos į rizikos lygį.
- 4.59. Korespondentinių santykių su banku atveju įmonės turėtų vadovautis II antraštinės dalies gairėmis dėl sustiprinto deramo klientų tikrinimo; šios gairės gali būti naudingos įmonėms ir kitų korespondentinių santykių atveju.

Neįprasti sandoriai

- 4.60. Įmonės turėtų įdiegti tinkamą politiką ir procedūras neįprastiems sandoriams arba neįprastos struktūros sandoriams aptikti. Nustačiusi tokių sandorių įmonė turi taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones. Sandoriai gali būti neįprasti, nes:
- a) yra didesni negu įmonė, remdamasi savo žiniomis apie klientą, dalykinius santykius arba kliento kategoriją, įprastu atveju tikėtusi;
  - b) jų struktūra neįprasta arba netikėta, palyginti su įprasta kliento veikla arba panašioms klientams, produktams arba paslaugoms būdinga sandorių struktūra; arba
  - c) jie yra labai sudėtingi, palyginti su kitais panašiais sandoriais, susijusiais su panašiais klientų tipais, produktais ar paslaugomis, ir įmonė nežino, koks jų ekonominis pagrindas arba teisėtas tikslas, arba abejoja jai pateiktos informacijos teisingumu.
- 4.61. Šios sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonės turėtų padėti įmonei nustatyti, ar šie sandoriai kelia įtarimą, ir jas taikant būtina bent:
- a) imtis pagrįstų ir tinkamų priemonių siekiant suprasti bendrąsias sandorių aplinkybes ir tikslą, pavyzdžiui, nustatyti lėšų šaltinį ir paskirtį arba daugiau sužinoti apie kliento veiklą, kad būtų galima nustatyti, ar tikėtina, kad klientas tokius sandorius vykdo, ir
  - b) dažniau ir nuodugniau stebėti dalykinius santykius ir paskesnius sandorius. Atsižvelgdama į nustatytos rizikos lygį, įmonė gali nuspręsti vykdyti atskirų sandorių stebėseną.

Kiti didelės rizikos atvejai

- 4.62. Visais kitais didelės rizikos atvejais įmonės turėtų priimti pagrįstą sprendimą dėl to, kurios sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonės yra taikytinos atitinkamam didelės rizikos atvejui. Tinkamas sustiprinto deramo klientų tikrinimo pobūdis, įskaitant prašomos papildomos informacijos mastą, ir visos vykdomos sustiprintos stebėsenos pobūdis priklausys nuo to, kodėl vienkartinis sandoris ir (ar) operacija arba dalykiniai santykiai įvertinti kaip didelės rizikos.
- 4.63. Įmonės neprivalo visais atvejais taikyti visas toliau išvardytas sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones. Pavyzdžiui, tam tikrais didelės rizikos atvejais visą dalykinių santykių laikotarpį gali būti tikslinga susitelkti į nuolatinę sustiprintą stebėseną.
- 4.64. Sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonės, kurias įmonės turėtų taikyti, gali būti:
- a) Deramo klientų tikrinimo tikslais renkamos informacijos kiekio didinimas, būtent
    - i. informacijos apie kliento arba kliento naudos gavėjo tapatybę, kliento nuosavybės ir kontrolės struktūrą, kad būtų galima įsitikinti, jog su santykiais susijusi rizika gerai suprantama. Tuo tikslu gali būti renkama ir vertinama informacija apie kliento arba kliento naudos gavėjo reputaciją, taip pat vertinami visi neigiami kaltinimai klientui arba naudos gavėjui. Pavyzdžiui:
      - a. informacija apie šeimos narius ir artimus verslo partnerius;
      - b. informacija apie kliento arba naudos gavėjo ankstesnę ir dabartinę verslo veiklą; ir
      - c. neigiamos informacijos paieška žiniasklaidoje.
    - ii. informacijos apie numatomą dalykinių santykių pobūdį, siekiant įsitikinti, kad dalykinių santykių pobūdis ir tikslas yra teisėti, ir padėti įmonėms surinkti išsamesnę informaciją apie kliento rizikos profilį. Tuo tikslu gali būti renkama informacija apie:
      - a. sandorių, kurie greičiausiai bus vykdomi naudojant sąskaitą, skaičių, dydį ir dažnumą, kad įmonė galėtų pastebėti įtarimų galinčius sukelti nukrypimus (kai kuriais atvejais gali būti tikslinga prašyti pateikti įrodymus);
      - b. tai, kodėl klientas ieško konkretaus produkto arba paslaugos, ypač, kai nėra aišku, kodėl kliento poreikių negalima patenkinti kitu būdu arba kitoje jurisdikcijoje;

- c. lėšų paskirtį;
  - d. kliento arba naudos gavėjo veiklos pobūdį, kad įmonė galėtų geriau suprasti tikėtiną dalykinių santykių pobūdį.
- b) Informacijos, renkamos deramo klientų tikrinimo tikslais, kokybės gerinimas siekiant patvirtinti kliento arba naudos gavėjo tapatybę, be kita ko:
- i. reikalaujant, kad pirmas mokėjimas būtų vykdomas iš banke, kuriam taikomi deramo klientų tikrinimo standartai, ne mažiau patikimi negu Direktyvos (ES) 2015/849 II skyriuje nustatyti standartai, kliento vardu atidarytos sąskaitos ir tai būtų galima patikrinti; arba
  - ii. nustatant, ar kliento turtas ir dalykiniams santykiams naudojamos lėšos gauti ne iš nusikalstamos veikos ir ar turto ir lėšų šaltiniai atitinka įmonės duomenis apie klientą ir dalykinių santykių pobūdį. Kai kuriais atvejais, kai su santykiais susijusi rizika ypač didelė, turto arba lėšų šaltinių tikrinimas gali būti vienintelė tinkama rizikos mažinimo priemonė. Lėšų arba turto šaltinį, be kita ko, galima patikrinti pagal PVM ir pajamų mokesčio deklaracijas, audituotų sąskaitų kopijas, mokėjimo kvitus, oficialius dokumentus arba nepriklausomos žiniasklaidos pranešimus. Įmonės turėtų atsižvelgti į tai, kad lėšos iš teisėtos veiklos vis tiek gali būti naudojamos pinigų plovimui ar teroristų finansavimui, kaip nustatyta Direktyvos (ES) 2015/849 1 straipsnio 3–5 dalyse.
- c) Peržiūrų periodiškumo didinimas, kad būtų galima įsitikinti, jog įmonė gali toliau valdyti su atskirais dalykiniais santykiais susijusią riziką, arba padaryti išvadą, jog šie santykiai nebeatitinka įmonės norimos prisiimti rizikos, taip pat tam, kad būtų lengviau nustatyti sandorius, kuriuos reikia tikrinti papildomai, ir, be kita ko:
- i. didinti dalykinių santykių tikrinimo periodiškumą siekiant nustatyti, ar kliento rizikos profilis pasikeitė ir ar rizika išlieka valdoma;
  - ii. gauti vyresniosios vadovybės pritarimą, kad dalykinius santykius galima užmegzti arba tęsti, siekiant užtikrinti, kad vyresnioji vadovybė žinotų apie įmonės patiriamą riziką ir galėtų priimti pagrįstus sprendimus dėl to, kiek įmonė pasirengusi tą riziką valdyti;
  - iii. reguliariau peržiūrėti dalykinius santykius siekiant užtikrinti, kad kiekvienas kliento rizikos profilio pokytis būtų užfiksuotas, įvertintas ir, jei reikia, dėl jo būtų imtasi veiksmų arba
  - iv. atlikti dažnesnę ar nuodugnesnę sandorių stebėseną, siekiant nustatyti visus neįprastus arba netikėtus sandorius, kurie galėtų kelti įtarimų dėl PP / TF. Taip

pat galima nustatyti lėšų paskirtį arba įsitikinti tuo, koks yra tam tikrų sandorių motyvas.

- 4.65. II antraštinėje dalyje išvardytos papildomos sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonės, kurios tam tikriems sektoriams gali būti ypač aktualios.

Kiti kriterijai

- 4.66. Įmonės neturėtų užmegzti dalykinių santykių, jeigu negali laikytis deramo klientų tikrinimo reikalavimų, nėra įsitikinusios, kad dalykinių santykių tikslas ir pobūdis yra teisėti, arba nėra įsitikinusios, kad gali veiksmingai valdyti riziką, kad sandoriai gali būti naudojami PP / TF tikslais. Jeigu tokie dalykiniai santykiai jau užmegzti, įmonės turėtų juos nutraukti arba sustabdyti mokėjimo operacijas, kol galės santykius nutraukti, prireikus, laikantis teisėsaugos institucijų nurodymų.
- 4.67. Jeigu įmonės turi pagrįstų priežasčių įtarti, jog bandoma vykdyti PP / TF, jos privalo apie tai pranešti savo finansinės žvalgybos padaliniiui.
- 4.68. Įmonės turėtų atkreipti dėmesį, kad rizika grindžiamo metodo taikymas savaime nereiškia, kad privaloma atsisakyti užmegzti dalykinius santykius arba juos nutraukti su visais tam tikros kategorijos su didesne PP / TF rizika susijusiais klientais, nes atskirų dalykinių santykių rizika būna skirtinga net toje pačioje kategorijoje.

Stebėseną

- 4.69. Pagal Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnį įmonės turėtų stebėti dalykinius santykius su savo klientais.
- 4.70. Stebėseną turėtų apimti:
- sandorių stebėseną siekiant įsitikinti, kad jie atitinka kliento rizikos profilį, kliento finansinę padėtį ir platesnes įmonės žinias apie klientą, ir siekiant nustatyti neįprastus ar įtartinus sandorius;
  - nuolatinį turimų dokumentų, duomenų ar informacijos atnaujinimą siekiant suprasti, ar pasikeitė su dalykiniais santykiais susijusi rizika, ir įsitikinti, kad informacija, kuria remiantis vykdoma nuolatinė stebėseną, yra tiksli.
- 4.71. Stebėsenos veiksmų dažnumą ir intensyvumą įmonės turėtų nustatyti atsižvelgdamos į savo veiklos pobūdį, apimtį ir sudėtingumą bei rizikos, su kuria jos susiduria, lygį.

Sandorių stebėseną

- 4.72. Įmonės turėtų užtikrinti, kad jų sandorių stebėsenos metodas būtų efektyvus ir tinkamas.

- 4.73. Efektyvi sandorių stebėsenos sistema remiasi naujausia informacija apie klientą ir turėtų suteikti įmonei galimybę patikimai nustatyti neįprastus ir įtartinus sandorius bei neįprastų struktūrų sandorius. Įmonės turėtų užtikrinti, kad jos taiko procedūras, skirtas pažymėtiems sandoriams peržiūrėti nedelsiant.
- 4.74. Kokios procedūros yra tinkamos, priklausys nuo įmonės veiklos pobūdžio, dydžio ir sudėtingumo, taip pat nuo įmonės patiriamos rizikos. Įmonės turėtų koreguoti stebėsenos intensyvumą ir dažnumą laikydamosi rizika grindžiamo metodo. Bet koku atveju įmonės turėtų nuspręsti,
- a) kuriuos sandorius jos stebės tikroju laiku ir kuriuos sandorius stebės *ex post*. Tuo tikslu įmonės turėtų nuspręsti:
    - i. dėl kokių didelės rizikos veiksnų ar jų derinio sandorius visada reikėtų stebėti tikroju laiku ir
    - ii. kurie sandoriai, susiję su didesne PP / TF rizika, yra stebimi tikroju laiku, ypač tie, kuriuose su dalykiniais santykiais susijusi rizika jau padidėjo;
  - b) ar sandorius jos stebės rankiniu būdu, ar naudos automatizuotą sandorių stebėsenos sistemą. Daug sandorių tvarkančios įmonės turėtų apsvarstyti galimybę įdiegti automatizuotą sandorių stebėsenos sistemą;
  - c) kaip dažnai bus vykdomi sandorių stebėsenos veiksmai, atsižvelgiant į šių gairių reikalavimus.
- 4.75. Be atskirų sandorių stebėsenos tikroju laiku ir *ex post* ir nepriklausomai nuo taikomo automatizavimo lygio, įmonės turėtų reguliariai atlikti visų apdorotų sandorių imties *ex post* peržiūras ir nustatyti tendencijas, kurios galėtų padėti įvertinti riziką ir išbandyti ir, jei reikia, vėliau pagerinti savo sandorių stebėsenos sistemos patikimumą ir tinkamumą. Įmonės taip pat turėtų naudoti informaciją, gautą pagal 1.29–1.30 gaires, kad išbandytų ir tobulintų savo sandorių stebėsenos sistemą.

Deramo klientų tikrinimo informacijos atnaujinimas

- 4.76. Įmonės privalo atnaujinti deramo klientų tikrinimo informaciją¹⁰.
- 4.77. Diegdamos politiką ir procedūras deramo klientų tikrinimo informacijai atnaujinti, įmonės ypač turėtų atkreipti dėmesį į tai, kad reikia būti budrioms ir rinkti informaciją apie klientą, padedančią suprasti, ar su dalykiniais santykiais susijusi rizika pasikeitė. Pavyzdžiui, įmonės turėtų rinkti informaciją apie akivaizdžius kliento lėšų šaltinio, kliento nuosavybės struktūros ar elgesio pokyčius, kurie nuolat neatitinka tikėtino kliento elgesio ar sandorio profilio.

¹⁰ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/60/EB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui 14 straipsnio 5 dalis

- 4.78. Pasikeitus kliento padėčiai, greičiausiai bus reikalaujama tam klientui taikyti deramo klientų tikrinimo priemonės. Tokiais atvejais įmonėms gali nebereikėti iš naujo taikyti visų deramo klientų tikrinimo priemonių, tačiau jos turėtų nuspręsti, kurias deramo klientų tikrinimo priemonės taikyti ir tų priemonių mastą. Pavyzdžiui, mažesnės rizikos atvejais įmonės gali pasinaudoti informacija, gauta dalykinių santykių metu, kad atnaujintų jau turimą su klientu susijusią deramo klientų tikrinimo informaciją.

5 gairė. Informacijos saugojimas

- 5.1. Laikydamosi Direktyvos (ES) 2015/849 8 ir 40 straipsnių įmonės privalo saugoti bent šią informaciją:
- a) deramo klientų tikrinimo informaciją;
  - b) informaciją apie klientų rizikos vertinimą ir
  - c) sandorių informaciją.
- 5.2. Įmonės turėtų užtikrinti, kad šių įrašų pakaktų jų kompetentingai institucijai įrodyti, kad atsižvelgiant PP / TF riziką taikytos priemonės yra tinkamos.

6 gairė. Mokymas

- 6.1. Įmonės privalo supažindinti savo darbuotojus su priemonėmis, kurių jos ėmėsi, kad įvykdytų savo KPP / KTF prievoles¹¹.
- 6.2. Tuo tikslu ir vadovaudamosi I antraštinėje dalyje pateiktomis gairėmis, įmonės turėtų užtikrinti, kad darbuotojai supranta
- a) visos veiklos rizikos vertinimą ir kokią įtaką jis daro jų kasdieniam darbui;
  - b) įmonės KPP / KTF politiką ir procedūras bei jų taikymą ir
  - c) kaip atpažinti įtartinus ar neįprastus sandorius ir veiksmus ir kaip elgtis tokiais atvejais.
- 6.3. Įmonės turėtų užtikrinti, kad vykdomi KPP / KTF mokymai yra
- a) aktualūs įmonei ir jos veiklai;
  - b) pritaikyti darbuotojams pagal atliekamą darbą;
  - c) nuolat atnaujinami ir
  - d) veiksmingi.

¹¹ Direktyvos (ES) 2015/849 46 straipsnio 1 dalis.

7 gairė. Veiksmingumo peržiūra

- 7.1. Įmonės turėtų reguliariai vertinti savo KPP / KTF metodo veiksmingumą ir pagal rizikos lygį nustatyti rizikos vertinimų dažnumą ir intensyvumą atsižvelgdamos į savo veiklos pobūdį, apimtį ir sudėtingumą bei joms kylančios PP / TF rizikos lygį.
- 7.2. Įmonės turėtų apsvarstyti, ar pagrįsta ar reikalinga atlikti nepriklausomą jų metodo peržiūrą¹².

---

¹² Direktyvos 2015/849 8 straipsnio 4 dalies b punktas.

II ANTRAŠTINĖ DALIS. Konkretiems sektoriams skirtos gairės

II antraštinėje dalyje išdėstytomis konkretiems sektoriams skirtomis gairėmis papildomos šių gairių I antraštinėje dalyje pateiktos bendrosios gairės. Jas reikėtų taikyti kartu su šių gairių I antraštine dalimi.

Rizikos veiksnių, aprašytų kiekvienoje II antraštinės dalies sektorinėje gairėje, sąrašas nėra baigtinis. Įmonės turėtų laikytis holistinio požiūrio į su tam tikra padėtimi susijusią riziką ir atkreipti dėmesį, kad pavieniai rizikos veiksniai nebūtinai yra pagrindas dalykinius santykius arba vienkartinis sandorius ir (ar) operacijas priskirti prie didesnės arba mažesnės rizikos kategorijos.

Kiekvienoje II antraštinės dalies sektorinėje gairėje taip pat pateikiama pavyzdžių deramo klientų tikrinimo priemonių, kurias, atsižvelgdamos į rizikos lygį, įmonės turėtų taikyti didelės ir, kiek tai leidžia nacionalinės teisės aktai, mažos rizikos atvejais. Šių pavyzdžių sąrašas nėra baigtinis, ir įmonės, atsižvelgdamos į nustatytą PP / TF rizikos lygį ir pobūdį, turėtų nuspręsti, kokios deramo klientų tikrinimo priemonės yra tinkamiausios.

8 gairė. Korespondentinių santykių sektoriui skirta gairė

- 8.1. 8 gairėje pateiktos korespondentiniams santykiams, apibrėžtiems Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 8 dalies a punkte, skirtos gairės. Įmonės, palaikančios kitokio pobūdžio korespondentinius santykius, apibrėžtus Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 8 dalies b punkte, turėtų taikyti šias gaires, kai tai tikslinga.
- 8.2. Įmonės turėtų atsižvelgti tai, kad korespondentiniai santykiai yra tokie, kai korespondentas teikia banko paslaugas respondentui: pagrindinė įmonė teikia paslaugas kitai pagrindinei įmonei arba korespondentas teikia paslaugas respondento kliento vardu. Įprastais atvejais korespondentas nepalaiko dalykinių santykių su respondento klientais ir dažniausiai nežino jų tapatybės, atitinkamo sandorio pobūdžio arba tikslo, jeigu tokia informacija nepateikiama mokėjimo nurodyme.
- 8.3. Įmonės turėtų atsižvelgti į šiuos rizikos veiksnius ir priemones kartu su rizikos veiksniais ir priemonėmis, nurodytais šių gairių I antraštinėje dalyje.

Rizikos veiksniai

Su produktais, paslaugomis ir sandoriais susijusios rizikos veiksniai

- 8.4. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:
  - a) sąskaita gali naudotis kiti bankai respondentai, kurie yra užmezgę tiesioginius santykius su respondentu, bet ne su korespondentu (angl. *nesting* arba *downstream clearing*), tai reiškia, kad korespondentas netiesiogiai teikia paslaugas kitiems bankams, kurie nėra respondentai.
  - b) Sąskaita gali naudotis kiti respondentogrupei priklausantys subjektai, kurie patys į korespondento deramą klientų tikrinimą nebuvo įtraukti.
  - c) Paslauga apima tarpinės sąskaitos (angl. *payable-through account*) atidarymą, dėl to respondento klientai gali vykdyti sandorius tiesiogiai respondento sąskaitoje.
- 8.5. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:
  - a) santykiai apsiriboja SWIFT rizikos valdymo programos (angl. *Risk Management Application*, RMA) funkcija, kuri yra skirta finansų įstaigų komunikacijai valdyti. SWIFT RMA santykių atveju respondentas, kitaip tariant, kita sandorio šalis, neužmezga su mokėjimo sąskaita susijusių santykių;

- b) bankai veikia savo vardu kaip pagrindinės sandorio šalys, o ne vykdo sandorius savo klientų vardu, pavyzdžiui, kai du bankai vienas kitam teikia užsienio valiutos keitimo paslaugas ir yra pagrindinės sandorio šalys ir kai atsiskaitant už sandorį mokėjimo gavėjas nėra trečioji šalis. Tokiais atvejais sandoris sudaromas banko respondento vardu;
- c) sandoris yra susijęs su vertybinių popierių pardavimu, pirkimu arba įkeitimu reguliuojamose rinkose, pavyzdžiui, kai veikiama turint tiesioginę prieigą, dažniausiai per vietos dalyvį, prie ES arba ne ES atsiskaitymo už vertybinius popierius sistemos arba naudojantis depozitoriumo paslaugomis.

Su klientais susijusios rizikos veiksniai

8.6. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) respondento KPP / KTF politika ir sistemos, taip pat joms įgyvendinti respondento įdiegtos kontrolės priemonės, neatitinka Direktyvoje (ES) 2015/849 nustatytų standartų;
- b) respondentui netaikoma tinkama KPP / KTF priežiūra;
- c) respondentui, jo patronuojančiajai įmonei arba tai pačiai grupei kaip respondentas priklausančiai įmonei dėl netinkamos KPP / KTF politikos ir procedūrų ir (arba) dėl KPP / KTF prievolių nevykdymo neseniai pritaikytos teisės aktuose nustatytos poveikio priemonės;
- d) respondentas nemažą dalį veiklos vykdo su didesne PP / TF rizika susijusiuose sektoriuose; pavyzdžiui, respondentas atlieka nemažai perlaidų arba vykdo veiklą tam tikrų pinigų siuntimo arba keitimo įmonių vardu, vykdo veiklą su nerezidentais arba vykdo veiklą valiuta, kuri nėra pagrindinė šalies, kurioje jis įsteigtas, valiuta;
- e) respondento valdymo arba nuosavybės struktūroje yra politiškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų, ypač kai politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo gali daryti reikšmingą įtaką respondentui, kai politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmens reputacija, sąžiningumas ir tinkamumas eiti valdybos nario arba kitas svarbias pareigas kelia susirūpinimą arba kai politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo yra iš jurisdikcijos, susijusios su didesne PP / TF rizika. Įmonės turėtų ypač atidžiai žiūrėti į tas jurisdikcijas, kuriose korupcija yra sisteminė arba plačiai paplitusi;
- f) dalykinių santykių su respondentu istorija kelia susirūpinimą, pavyzdžiui, dėl to, kad sandorių suma neatitinka to, ko korespondentas, remdamasi savo žiniomis apie respondento pobūdį ir dydį, tikėtusi.

- g) respondentas nepateikė korespondento reikalaujamos informacijos deramo klientų tikrinimo ir sustiprinto deramo klientų tikrinimo tikslais ir informacijos apie mokėtoją ar gavėją, kurios reikalaujama pagal Reglamentą Nr. (ES) 2015/847. Šiuo tikslu korespondentas turėtų atsižvelgti į kiekybinius ir kokybinius kriterijus, nustatytus Bendrose gairėse JC/GL/2017/16¹³.

8.7. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti. Korespondentas įsitikina, kad:

- a) respondento KPP / KTF kontrolės priemonės yra ne mažiau patikimos už tas, kurių reikalaujama pagal Direktyvą (ES) 2015/849;
- b) respondentas priklauso tai pačiai grupei, kaip korespondentas, nėra įsteigtas su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje ir veiksmingai laikosi visų KPP standartų, kurie yra ne mažiau griežti nei tie, kurių reikalaujama pagal Direktyvą (ES) 2015/849.

Su valstybėmis susiję arba geografinės rizikos veiksniai

8.8. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) respondentas įsteigtas su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje. Įmonės ypač atsargiai turėtų žiūrėti į jurisdikcijas:
  - i. pagal Direktyvos (ES) 2015/849 9 straipsnio 2 dalį nustatytas kaip didelės rizikos trečiosios valstybės;
  - ii. kuriose aukštas korupcijos ir (arba) pirminių pinigų plovimo nusikaltimų lygis;
  - iii. kurių teisinė ir teismų sistema neturi pakankamai pajėgumų vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už tuos nusikaltimus;
  - iv. kuriose aukštas teroristų finansavimo ar teroristų veiklos lygis arba
  - v. kuriose nevykdoma veiksminga KPP / KTF priežiūra;
- b) respondentas vykdo reikšmingą veiklą su klientais, įsteigtais su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje;
- c) respondento patronuojančiosios įmonės pagrindinė buveinė įkurta arba patronuojančioji įmonė įsteigta su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje.

8.9. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

---

¹³ Bendros gairės pagal Reglamento (ES) Nr. 2015/847 25 straipsnį dėl priemonių, kurių turėtų imtis mokėjimo paslaugų teikėjai, kad nustatytų, ar netrūksta informacijos apie mokėtoją ar gavėją arba ar ji yra neišsami, ir procedūrų, kurias jie turėtų įdiegti, kad valdytų lėšų pervedimą, kai trūksta reikalaujamos informacijos, paskelbtos 2017 m. rugsėjo 22 d.

- a) respondentas įsteigtas EEE valstybėje narėje;
- b) respondentas įsteigtas trečiojoje šalyje, kurios KPP / KTF reikalavimai yra ne mažiau patikimi nei Direktyvoje (ES) 2015/849 nustatyti reikalavimai ir kuri veiksmingai juos įgyvendina (tačiau korespondentai turėtų atkreipti dėmesį, jog dėl to jie savaime nėra atleidžiami nuo įpareigojimo taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones, nustatytas Direktyvos (ES) 2015/849 19 straipsnyje).

Priemonės

8.10. Visi korespondentai respondentui, kuris yra korespondento klientas, turėtų taikyti rizikos lygį atitinkančias deramo klientų tikrinimo priemones, nustatytas Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnyje. Tai reiškia, kad korespondentai turėtų:

- a) nustatyti ir tikrinti respondento ir jo naudos gavėjo tapatybę. Tai darydami korespondentai turėtų surinkti pakankamai informacijos apie respondento veiklą ir reputaciją ir patvirtinti, kad su respondentu susijusi pinigų plovimo rizika nepadidėjo. Visų pirma, korespondentai turėtų:
  - i. surinkti informaciją apie respondento valdymą ir finansinių nusikaltimų prevencijos požiūriu išnagrinėti visų galimų respondento vadovybės arba savininkų sąsajų su politiškai pažeidžiamais (paveikiamais) asmenimis arba kitais didelės rizikos asmenimis svarbą ir
  - ii. atsižvelgdami į rizikos lygį įvertinti, ar tikslinga rinkti informaciją apie respondento pagrindinę veiklą, tai, kokio pobūdžio klientus jis pritraukia, KPP sistemų ir kontrolės priemonių kokybę (įskaitant viešai prieinamą informaciją apie visas neseniai skirtas administracines arba baudžiamąsias sankcijas už KPP įpareigojimų nevykdymą). Jeigu respondentas yra filialas, patrunuojamoji įmonė arba susijusi įmonė, korespondentai taip pat turėtų įvertinti patrunuojančiosios įmonės statusą, reputaciją ir KPP kontrolės priemones;
- b) nustatyti ir dokumentuoti teikiamos paslaugos pobūdį ir tikslą, taip pat kiekvienos įstaigos atsakomybės sritis. Tuo tikslu gali tekti raštu išdėstyti santykių mastą, kokie produktai bus tiekiami ir kokios paslaugos bus teikiamos, kaip ir kas gali naudotis banko korespondento paslaugomis (pvz., ar jomis gali naudotis kiti bankai, kurie palaiko santykius su respondentu);
- c) vykdyti dalykinių santykių, įskaitant sandorius, stebėseną, kad būtų galima nustatyti respondento rizikos profilio pokyčius ir pastebėti neįprastą ar įtartiną elgseną, įskaitant veiksmus, kurie nedera su teikiamų paslaugų tikslais arba yra priešingi įsipareigojimams, kuriuos prisiėmė korespondentas ir respondentas. Jeigu bankas korespondentas suteikia respondentui tiesioginę prieigą prie sąskaitų (pvz., tarpinių sąskaitų, angl. *payable-through account*, arba

įterptinių sąskaitų, angl. *nested account*) jis turėtų vykdyti sustiprintą nuolatinę dalykinių santykių stebėseną. Korespondentinės bankininkystės pobūdis yra toks, kad stebėseną po sandorio atlikimo yra būtina;

d) užtikrinti, kad jų turima deramo klientų tikrinimo informacija atitiktų esamą padėtį.

- 8.11. Korespondentai taip pat privalo nustatyti, ar respondentas neleidžia savo sąskaitomis naudotis fiktyviam bankui, kaip nurodyta Direktyvos (ES) 2015/849 24 straipsnyje. Tuo tikslu gali būti prašoma, kad respondentas patvirtintų, jog nesudaro sandorių su fiktyviais bankais, taip pat prašoma leisti susipažinti su atitinkamomis respondento politikos ir procedūrų dalimis arba atsižvelgiama į viešai prieinamą informaciją, pavyzdžiui, nuostatas, draudžiančias aptarnauti fiktyvius bankus.
- 8.12. Direktyvoje (ES) 2015/849 nereikalaujama, kad korespondentai taikytų deramo klientų tikrinimo priemones atskiriems respondento klientams.
- 8.13. Korespondentai turėtų atsižvelgti į tai, kad tarptautinių organizacijų sudaryti deramo klientų tikrinimo klausimynai paprastai nėra skirti padėti korespondentams įvykdyti savo prievoles pagal Direktyvą (ES) 2015/849. Svarstydami, ar naudoti tuos klausimynus, korespondentai turėtų įvertinti, ar jų pakaks savo prievolėms pagal Direktyvą (ES) 2015/849 įvykdyti ir prireikus imtis papildomų veiksmų.

Ne EEE šalyse įsteigti respondentai

- 8.14. Siekdami vykdyti savo prievoles pagal Direktyvos (ES) 2015/849 19 straipsnį, su mokėjimų vykdymu susijusių korespondentinių santykių su trečiųjų valstybių įstaigomis respondentėmis atveju korespondentai, be deramo klientų tikrinimo priemonių, nurodytų Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnyje, turėtų taikyti specialias sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones, bet gali tas priemones pritaikyti atsižvelgdami į rizikos lygį. Visais kitais atvejais įmonės turėtų taikyti bent 8.10–8.13 gaires.
- 8.15. Ne EEE šalyse įsteigtiems respondentams korespondentai privalo taikyti visas šias sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones, tačiau atsižvelgdami į rizikos lygį gali koreguoti jų mastą. Pavyzdžiui, jeigu korespondentas, atlikęs tinkamą tyrimą, įsitikina, kad respondentas įsteigtas trečiojoje valstybėje, kuri turi veiksmingą KPP / KTF režimą, kad efektyviai prižiūrima, kaip jis vykdo šiuos reikalavimus, ir kad nėra pagrindo įtarti, jog respondento KPP / KTF politika ir procedūros yra nepakankamos arba neseniai laikytos nepakankamomis, respondento KPP kontrolės priemonės nebūtinai turi būti vertinamos nuodugnai.
- 8.16. Korespondentai turėtų visada tinkamai dokumentuoti savo deramo klientų tikrinimo ir sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones bei sprendimų priėmimo procesus.

8.17. Siekdamas laikytis Direktyvos (ES) 2015/849 19 straipsnio, įmonės turėtų imtis rizikos lygi atitinkančių priemonių, leidžiančių:

- a) surinkti pakankamai informacijos apie įstaigą respondentę, iki galo suprasti respondento veiklos pobūdį ir nustatyti, kokia apimtimi respondento veikla kelia korespondentui didesnę pinigų plovimo riziką. Tuo tikslu reikėtų imtis priemonių siekiant suprasti ir pagal riziką įvertinti respondento klientų bazės pobūdį, prireikus klausiant respondento apie jo klientus, bei veiklos, kurią respondentas vykdys per korespondento sąskaitą, pobūdį;
- b) remiantis viešai prieinama informacija nustatyti įstaigos reputaciją ir priežiūros kokybę. Tai reiškia, kad korespondentas turėtų įvertinti, kiek jis gali pasitikėti tuo, kad tinkamai prižiūrima, kaip respondentas vykdo savo KPP prievoles. Tai padaryti korespondentui gali padėti įvairūs viešai prieinami ištekliai, pavyzdžiui, FATF arba FSAP vertinimai, kuriuose yra skyriai apie veiksmingą priežiūrą;
- c) įvertinti įstaigos respondentės KPP / KTF kontrolės priemones. Tai reiškia, kad korespondentas turėtų atlikti kokybinį respondento KPP / KTF kontrolės sistemos vertinimą, ne vien gauti respondento KPP politikos ir procedūrų dokumentų kopijas. Šis vertinimas turėtų būti tinkamai dokumentuotas. Laikantis rizikos vertinimo grindžiamo metodo, kai rizika ypač didelė ir ypač kai korespondentas atlieka labai daug mokėjimo operacijų, korespondentas turėtų apsvarstyti galimybę surengti vizitus vietoje ir (arba) patikrinti atrinktas klientų bylas ir įsitikinti, kad respondento KPP politika ir procedūros veiksmingai įgyvendinamos;
- d) prieš užmegzdamas naujus korespondentinius santykius ir iškilus reikšmingai naujai rizikai, pavyzdžiui, todėl, kad valstybė, kurioje įsikūręs respondentas, įvardijama kaip didelės rizikos pagal Direktyvos (ES) 2015/849 9 straipsnio nuostatas, turėtų gauti Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 12 dalyje apibrėžtos vyresniosios vadovybės pritarimą. Pritariantis vyresnysis vadovas neturėtų būti santykius remiantis pareigūnas ir kuo didesnė su tais santykiais susijusi rizika, tuo aukštesnio rango turi būti pritariantysis vadovas. Korespondentai turėtų nuolat informuoti vyresniąją vadovybę apie didelės rizikos korespondentinės bankininkystės santykius ir veiksmus, kurių korespondentas ėmėsi tai rizikai veiksmingai valdyti;
- e) dokumentuoti kiekvienos įstaigos atsakomybės sritis. Jei nenurodyta standartinėje sutartyje, korespondentai turėtų sudaryti rašytinį susitarimą, kuriame būtų nustatyti bent šie dalykai:

- i. respondentui teikiami produktai ir paslaugos,

- ii. nurodyta, kaip ir kas gali naudotis banko korespondento paslaugomis (pvz., ar jomis gali naudotis kiti bankai, kurie palaiko santykius su respondentu), kokia yra respondento atsakomybė, susijusi su KPP / KTF;
  - iii. kaip korespondentas stebės santykius, norėdamas įsitikinti, ar respondentas laikosi savo įsipareigojimų pagal šį susitarimą (pavyzdžiui, vykdydamas retrospektyvią operacijų stebėseną);
  - iv. informacija, kurią respondentas turėtų pateikti korespondentui paprašius (visų pirma korespondentinių santykių stebėsenos reikmėms) ir pagrįstas terminas, iki kurio informacija turėtų būti pateikta (atsižvelgiant į mokėjimų grandinės arba korespondentinės grandinės sudėtingumą).
- f) tarpinių sąskaitų (angl. *payable-through account*) ir įterptinių sąskaitų (angl. *nested account*) atveju įsitikinti, ar respondentė kredito arba finansų įstaiga patikrino kliento, turinčio tiesioginę prieigą prie korespondento sąskaitų, tapatybę ir nuolat atlieka deramą jo tikrinimą bei gali, įstaigai korespondentei paprašius, pateikti atitinkamus deramo klientų tikrinimo duomenis. Korespondentai turėtų stengtis gauti respondento patikinimą, kad gavęs prašymą, jis galės pateikti atitinkamus duomenis.

EEE šalyse įsteigti respondentai

- 8.18. Jeigu respondentas yra įsteigtas EEE šalyje, Direktyvos (ES) 2015/849 19 straipsnis netaikomas. Tačiau korespondentas vis tiek privalo taikyti Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnyje nustatytas rizikos lygį atitinkančias deramo klientų tikrinimo priemones.
- 8.19. Jeigu su EEE valstybėje narėje įsteigtu respondentu susijusi rizika padidėja, korespondentas privalo pagal Direktyvos (ES) 2015/849 18 straipsnį taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones. Tokiu atveju korespondentai turėtų apvarstyti galimybę taikyti bent kai kurias Direktyvos (ES) 2015/849 19 straipsnyje, ypač 19 straipsnio a ir b punktuose, aprašytas sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones.

Didelės rizikos trečiosiose valstybėse įsteigti respondentai ir su didelės rizikos trečiosiomis valstybėmis susiję korespondentiniai santykiai

- 8.20. Korespondentai turėtų nustatyti, kurie jų santykių susiję su didelės rizikos trečiosiomis valstybėmis, nustatytais pagal Direktyvos (ES) 2015/849 9 straipsnio 2 dalį.
- 8.21. Vykdydami savo standartines deramo klientų tikrinimo priemones, korespondentai taip pat turėtų nustatyti, ar tikėtina, kad respondentas ims vykdyti sandorius, susijusius su didelės rizikos trečiosiomis valstybėmis, įskaitant atvejus, kai didelė dalis respondento klientų palaikys atitinkamus profesinius ar asmeninius ryšius su didelės rizikos trečiosiomis valstybėmis.

- 8.22. Siekdamas vykdyti savo prievoles pagal 18a straipsnį, įmonės turėtų užtikrinti, kad jos taip pat taikys Direktyvos (ES) 2015/849 13 ir 19 straipsnius.
- 8.23. Išskyrus atvejus, kai korespondentas įvertina santykių su respondentu keliamą PP / TF riziką kaip ypač didelę, korespondentai turėtų gebėti laikytis 18a straipsnio 1 dalies reikalavimų taikydami Direktyvos (ES) 2015/849 13 ir 19 straipsnius.
- 8.24. Vykdydami savo prievolę pagal Direktyvos (ES) 2015/849 18a straipsnio 1 dalies c punktą, korespondentai turėtų taikyti 8.17 gairės c punktą ir atidžiai įvertinti respondento politikos ir procedūrų tinkamumą nustatyti savo klientų lėšų ir turto šaltinį, atlikti patikrinimus vietoje arba tikrinti atrinktas kliento bylas arba, jei to reikia, paprašyti respondento pateikti įrodymus apie konkretaus kliento turto ar lėšų šaltinio kilmės teisėtumą.
- 8.25. Kai valstybės narės reikalauja, kad įmonės taikytų papildomas priemones pagal 18a straipsnio 2 dalį, korespondentai turėtų taikyti vieną ar kelias iš šių priemonių:
- a) dažniau atlikti deramo klientų tikrinimo informacijos respondento atžvilgiu ir respondento rizikos vertinimo peržiūrą;
  - b) reikalauti nuodugniau įvertinti respondento KPP / KFT kontrolės priemones. Kai rizika didesnė, korespondentai turėtų apsvarstyti galimybę peržiūrėti nepriklausomos audito įstaigos ataskaitą dėl respondento KPP / KFT kontrolės priemonių, apklausti atitikties užtikrinimo pareigūnus, pavesti trečiajai šaliai atlikti peržiūrą ar atlikti patikrinimą vietoje;
  - c) reikalauti griežtesnės ir intensyvesnės stebėsenos. Momentinė sandorių ir operacijų stebėseną yra viena iš sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonių, kurias bankai turėtų apsvarstyti tais atvejais, kai labai padidėja PP / TF rizika. Tuo tikslu korespondentai turėtų apsvarstyti galimybę palaikyti nuolatinį dialogą su respondentu, kad geriau suprastų su korespondentiniais santykiais susijusią riziką, ir prireikus palengvintų greitus reikšmingos informacijos mainus;
  - d) reikalauti intensyviau stebėti lėšų pervedimus, kad būtų nustatyta trūkstama ar neišsami informacija apie mokėtoją ir (arba) gavėją pagal Reglamentą (ES) 2015/847 ir laikantis Bendrų gairių JC/GL/2017/16¹⁴;
  - e) kruopščiai įvertinus su korespondentiniais santykiais susijusią likutinę riziką, riboti dalykinių santykių ar sandorių, kuriuose dalyvauja didelės rizikos trečiosios valstybės, pobūdį, apimtį ar mokėjimo priemones.

¹⁴ Bendros gairės pagal Reglamento (ES) Nr. 2015/847 25 straipsnį dėl priemonių, kurių turėtų imtis mokėjimo paslaugų teikėjai, kad nustatytų, ar netrūksta informacijos apie mokėtoją ar gavėją arba ar ji yra neišsami, ir procedūrų, kurias jie turėtų įdiegti, kad valdytų lėšų pervedimą, kai trūksta reikalaujamos informacijos, paskelbtos 2017 m. rugsėjo 22 d. (JC/GL/2017/16).

9 gairė. Mažmeninių bankų sektoriui skirta gairė

- 9.1. Šiose gairėse mažmenine bankininkyste vadinamas banko paslaugų teikimas fiziniams asmenims ir mažosioms bei vidutinėms įmonėms. Mažmeninės bankininkystės produktų ir paslaugų pavyzdžiai: einamosios sąskaitos, hipotekos, taupomosios sąskaitos, vartojimo ir terminuotosios paskolos bei kredito linijos.
- 9.2. Dėl siūlomų produktų ir paslaugų pobūdžio, to, kad jais pasinaudoti yra palyginti paprasta, o sandorių ir dalykinių santykių dažnai būna daug, teroristų finansavimo ir visų pinigų plovimo proceso stadijų atžvilgiu mažmeninės bankininkystės sektorius yra pažeidžiamas. Be to, mažmeninės bankininkystės sektoriuje dalykinių santykių ir sandorių mastas yra toks, kad nustatyti atskiriems santykiams būdingą PP / TF riziką ir pastebėti įtartinus sandorius ar operacijas gali būti ypač sunku.
- 9.3. Toliau nurodytus rizikos veiksnius ir priemones bankai turėtų apsvarstyti kartu su rizikos veiksniais ir priemonėmis, nurodytomis šių gairių I antraštinėje dalyje. Mokėjimo inicijavimo ar informavimo apie sąskaitas paslaugas teikiantys bankai taip pat turėtų remtis 18 sektorine gaire.

Rizikos veiksniai

Su produktais, paslaugomis ir sandoriais susijusios rizikos veiksniai

- 9.4. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:
  - a) produkto savybės, sudarančios palankias sąlygas anonimiškumui;
  - b) produkto sąlygos leidžia gauti mokėjimus iš trečiųjų šalių, kurios nėra nei susijusios su produktu, nei nustatytos iš anksto, kai tokių mokėjimų nebūtų tikimasi, pavyzdžiui, hipotekų arba paskolų atvejais;
  - c) produkto sąlygos visiškai neriboja apyvartos, tarpvalstybinių sandorių arba panašių produkto savybių;
  - d) produktai ir veiklos metodai yra nauji, įskaitant naujus paslaugų teikimo mechanizmus, naudojamos naujos arba dar kuriamos iki galo nesuprastos technologijos dirbant tiek su naujais, tiek su jau buvusiais produktais;
  - e) skolinimas (įskaitant hipotekas) užtikrinamas kitose jurisdikcijose, pirmiausia valstybėse, kuriose sudėtinga nustatyti, ar užstatas teisėtai priklauso klientui nuosavybės teise, turto verte arba yra sunku patikrinti paskolą garantuojančių šalių tapatybę;
  - f) neįprastai didelis sandorių mastas arba vertė.

9.5. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) produkto funkcijos yra ribotos, pavyzdžiui, šiais atvejais:
  - i. produktas yra fiksuoto termino, su žemomis taupymo slenkstinėmis ribomis;
  - ii. produktu negalima pasinaudoti trečiosios šalies naudai;
  - iii. produkto teikiama nauda galima pasinaudoti tik ilguoju laikotarpiu arba tik konkrečiam tikslui, pavyzdžiui, pensijos arba turto įsigijimo tikslais;
  - iv. tai mažos vertės paskolos priemonė, įskaitant paskolas, išduodamas su sąlyga, kad bus perkama konkreti vartojimo prekė arba paslauga; arba
  - v. tai mažos vertės produktas, įskaitant nuomą, kai tikroji turto nuosavybės teisė teisiškai neperduodama klientui, kol nesibaigia sutartiniai santykiai, arba neperduodama apskritai;
- b) produktą gali turėti tik tam tikrų kategorijų klientai, pavyzdžiui, pensininkai, tėvai savo vaikų vardu arba nepilnamečiai, kol sulauks pilnametystės;
- c) sandoriai turi būti vykdomi per kliento vardu kredito arba finansų įstaigoje, kuriai taikomi KPP / KTF reikalavimai, ne mažiau griežti už nustatytus Direktyvoje (ES) 2015/849, atidarytą sąskaitą.
- d) permokos priemonės nėra.

Su klientais susijusios rizikos veiksniai

9.6. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti.

- a) Kliento pobūdis, pavyzdžiui:
  - i. klientas yra daug grynųjų pinigų naudojanti įmonė;
  - ii. klientas yra įmonė, kuriai būdinga didesnė pinigų plovimo rizika, pavyzdžiui, tam tikra pinigų siuntimo ir lošimo įmonė;
  - iii. klientas yra įmonė, kuriai būdinga didesnė korupcijos rizika, pavyzdžiui, veikia kasybos arba prekybos ginklais sektoriuose;
  - iv. klientas yra ne pelno organizacija, remianti su didesne TF rizika susijusias jurisdikcijas;
  - v. klientas yra nauja įmonė, neturinti tinkamo veiklos profilio arba veiklos istorijos;

- vi. klientas yra nerezidentas. Bankai turėtų atkreipti dėmesį, kad pagal Direktyvos 2014/92/ES 16 straipsnį klientai, kurie teisėtai gyvena Europos Sąjungoje, turi teisę į būtiniausias savybes turinčią mokėjimo sąskaitą, tačiau ją atsidaryti ir ja naudotis galima tik tokia apimtimi, kokia bankai gali laikytis savo KPP / KTF prievolių ir jeigu bankai neatleidžiami nuo prievolės nustatyti ir vertinti PP / TF riziką, įskaitant riziką, susijusią su tuo, kad klientas nėra valstybės narės, kurioje įsteigtas bankas, rezidentas¹⁵;
- vii. kliento naudos gavėjo tapatybės neįmanoma lengvai nustatyti, pavyzdžiui, dėl to, kad kliento nuosavybės struktūra neįprasta, nepagrįstai sudėtinga arba neskaidri arba dėl to, kad klientas leidžia pareikštines akcijas.
  - b) Kliento elgsena, pavyzdžiui:
    - i. klientas nenori suteikti deramo klientų tikrinimo informacijos arba atrodo, kad jis tyčia vengia ryšį palaikyti asmeniškai;
    - ii. kliento tapatybės patvirtinimo dokumentas yra nestandartinės formos, bet tam nėra akivaizdžios priežasties;
    - iii. kliento elgsena arba sandorio apimtis neatitinka to, ko tikimasi pagal kliento kategoriją arba atsižvelgiant į informaciją, kurią klientas pateikė atidarydamas sąskaitą, yra netikėta;
    - iv. kliento elgsena neįprasta, pavyzdžiui, klientas netikėtai ir be pagrįsto paaiškinimo paspartinta sutartą grąžinimo tvarkaraštį ir sumoka vienkartinės sumas arba prieš terminą nutraukia sutartį; be akivaizdžios priežasties įneša arba prašo išmokėti didelės vertės banknotus; po neveiklumo laikotarpio suaktyvina veiklą; sudaro sandorius, kurie neturi akivaizdaus ekonominio pagrindo.

9.7. Veiksny, dėl kurio rizika gali sumažėti:

- a) klientas yra ilgalaikis klientas, jo ankstesni sandoriai nekėlė įtarimų arba susirūpinimo, norimas įsigyti produktas arba norima pirkti paslauga atitinka kliento rizikos profilį.

Su valstybėmis susijusios arba geografinės rizikos veiksniai

9.8. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

¹⁵ Žr. EBI nuomonę dėl deramo klientų tikrinimo priemonių taikymo klientams, kurie yra prieglobsčio prašytojai ir yra atvykę iš didesnės rizikos trečiųjų valstybių arba teritorijų: <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1359456/EBA-Op-2016-07+%28Opinion+on+Customer+Due+Diligence+on+Asylum+Seekers%29.pdf>

- a) kliento lėšos gautos iš asmeninių arba verslo ryšių su jurisdikcijomis, kurios yra susijusios su didesne PP / TF rizika;
- b) gavėjas yra su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje. Įmonės turėtų ypač atsargiai vertinti tas jurisdikcijas, kurios, kaip yra žinoma, finansuoja arba remia teroristų veiklą, arba yra žinoma, kad jose veikia teroristinius nusikaltimus vykdančios grupės, taip pat jurisdikcijas, kurioms taikomos finansinės sankcijos, embargai arba priemonės, susijusios su terorizmu, terorizmo finansavimu arba ginklų platinimu.

9.9. Veiksny, dėl kurio rizika gali sumažėti:

- a) su sandoriu susijusios valstybės turi KPP / KTF režimą, kuris yra ne mažiau patikimas už reikalaujamą pagal Direktyvą (ES) 2015/849, ir šiose valstybėse pirminių nusikaltimų lygis žemas.

Su paslaugų teikimo kanalais susijusios rizikos veiksniai

9.10. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) dalykiniai santykiai palaikomi klientui fiziškai nedalyvaujant, netaikant tinkamų papildomų apsaugos priemonių, pavyzdžiui, elektroninių parašų, elektroninio identifikavimo sertifikatų, išduotų pagal Reglamentą (ES) Nr. 910/2014, ir netikrinant, ar nesukčiaujama apsimitant kitu asmeniu;
- b) pasikliaujama trečiosios šalies taikomomis deramo klientų tikrinimo priemonėmis, kai bankas santykius su duomenis teikiančia trečiąja šalimi palaiko dar neilgai;
- c) paslaugų teikimo kanalai yra nauji ir dar neišbandyti.

9.11. Veiksny, dėl kurio rizika gali sumažėti:

- a) produktas teikiamas tik konkrečius nacionalinės valdžios institucijų nustatytus tinkamumo kriterijus atitinkantiems klientams, pavyzdžiui, kaip valstybinių išmokų gavėjų arba specialių taupymo produktų, skirtų tam tikroje valstybėje narėje registruotiems vaikams, atveju.

Priemonės

9.12. Jeigu PP / TF rizikai, susijusiai su atskirais dalykiniais santykiais arba vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijomis, ir įtartiniais sandoriais nustatyti bankai naudojami automatizuotomis sistemomis, jie turėtų užtikrinti, kad šios sistemos būtų tinkamos pagal paskirtį ir atitiktų I antraštinėje dalyje išdėstytus kriterijus. Automatizuotų IT sistemų naudojimas niekada neturėtų būti vertinamas kaip alternatyva darbuotojų budrumui.

Sustiprintas deramas klientų tikrinimas

9.13. Jeigu su dalykiniais santykiais arba vienkartinio sandoriu ir (ar) operacija susijusi rizika padidėja, bankai privalo taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones pagal Direktyvos (ES) 2015/849 18 straipsnį. Tai gali būti:

- a) kliento ir naudos gavėjo tapatybės tikrinimas remiantis daugiau negu vienu patikimu ir nepriklausomu šaltiniu;
- b) kitų akcininkų, kurie nėra kliento naudos gavėjai, arba kitų fizinių asmenų, įgaliotų naudoti sąskaitą arba duoti nurodymus dėl lėšų pervedimo arba vertybinių popierių perdavimo, tapatybės nustatymas ir tikrinimas;
- c) išsamesnės informacijos apie klientą, dalykinių santykių pobūdį ir tikslą rinkimas siekiant sukurti išsamesnį kliento profilį, pavyzdžiui, informacijos paieška atvirose šaltiniuose, neigiamos informacijos paieška žiniasklaidoje arba trečiajai šaliai duodamas pavedimas parengti žvalgybos ataskaitą. Informacijos, kurios bankai gali prašyti, pavyzdžiai:
  - i. kliento veiklos arba darbo pobūdis;
  - ii. kliento turto šaltinis ir dalykiniuose santykiuose naudojamų lėšų šaltinis, siekiant įsitikinti, kad jie teisėti;
  - iii. sandorio tikslas, įskaitant, jei tikslinga, kliento lėšų naudojimo paskirtį;
  - iv. informacija apie visas sąsajas, kurių klientas gali turėti su kitomis jurisdikcijomis (pagrindinėmis buveinėmis, veikiančiomis struktūromis, filialais ir pan.), ir informacija apie asmenis, kurie gali daryti įtaką jo veiklai; arba
  - v. jeigu klientas yra įsteigtas kitoje valstybėje, informacija apie tai, kodėl jis nori naudotis mažmeninės bankininkystės paslaugomis ne savo valstybės jurisdikcijoje;
- d) didesnis sandorių stebėsenos periodiškumas;
- e) dažnesnis tikrinimas ir, jei reikia, informacijos ir dokumentų atnaujinimas. Jeigu su santykiais susijusi rizika yra ypač didelė, bankai turėtų peržiūrėti dalykinius santykius kasmet.

9.14. Dalykinių santykių ar sandorių, susijusių su didelės rizikos trečiosiomis valstybėmis, atveju bankai turėtų vadovautis I antraštinės dalies gairėmis.

Supaprastintas deramas klientų tikrinimas

- 9.15. Jeigu rizika maža ir tiek, kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, bankai gali taikyti supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemones; be kita ko, bankai gali:
- a) jeigu klientams taikoma valstybės nustatyta licencijų išdavimo ir reguliavimo tvarka, tapatybę tikrinti pagal kliento, kuriam taikoma ta tvarka, duomenis, pavyzdžiui, atlikdami paiešką viešame reguliavimo institucijos registre;
  - b) tikrinti kliento ir, jei reikia, naudos gavėjo tapatybę užmezgant dalykinius santykius, kaip nurodyta Direktyvos (ES) 2015/849 14 straipsnio 2 dalyje;
  - c) daryti prielaidą, kad mokėjimas, naudojantis sąskaita, atidaryta vien kliento vardu, arba bendra sąskaita, atidaryta kliento ir kitų asmenų vardu, reguliuojamoje EEE šalies kredito arba finansų įstaigoje, atitinka Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nustatytus reikalavimus;
  - d) priimti alternatyvių formų tapatybės nustatymo priemones, kurios atitinka Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytą nepriklausomo ir patikimo šaltinio kriterijų, pavyzdžiui, vyriausybės agentūros arba kitos valstybės institucijos raštą klientui, jeigu klientas dėl pagrįstų priežasčių negali pateikti standartinių tapatybės įrodymų ir jeigu nėra pagrindo įtarimui;
  - e) atnaujinti deramo klientų tikrinimo informaciją tik įvykus konkrečiam tam pagrindo suteikiančiam įvykiui, pavyzdžiui, klientas prašo naujo arba didesnės rizikos produkto, pasikeičia kliento elgsena arba sandorio profilis ir iš to galima spręsti, kad su santykiais susijusi rizika nebėra maža.

Depozitinės (patikėjimo) sąskaitos

- 9.16. Jeigu banko klientas atidaro depozitinę (patikėjimo) sąskaitą paties kliento klientų lėšoms administruoti, bankas turėtų taikyti visas deramo klientų tikrinimo priemones, o kliento klientus laikyti depozitinėje (patikėjimo) sąskaitoje laikomų lėšų naudos gavėjais ir tikrinti jų tapatybes.
- 9.17. Jeigu yra požymių, kad su dalykiniais santykiais susijusi rizika yra didelė, bankai prirėikus privalo taikyti Direktyvos (ES) 2015/849 18 straipsnyje nustatytas sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones.
- 9.18. Tačiau jeigu su dalykiniais santykiais susijusi rizika yra maža ir tiek, kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, bankas gali laikydamasis toliau išdėstytų sąlygų taikyti supaprastinto deramo tikrinimo priemones, bet tik tada, kai:

- a) klientas yra įmonė, kuriai EEE valstybėje arba trečiojoje valstybėje, kurioje veikia KPP / KTF režimas, yra nustatytos KPP / KTF prievolės, ne mažiau patikimos už reikalaujamas Direktyvoje (ES) 2015/849, o klientas yra prižiūrimas, ar veiksmingai laikosi tų reikalavimų;
- b) klientas yra ne įmonė, bet kitas įpareigotasis subjektas, kuriam EEE valstybėje nustatytos KPP / KTF prievolės ir kuris yra veiksmingai prižiūrimas, ar laikosi tų reikalavimų;
- c) remiantis banko atliktu, be kitų dalykų, kliento veiklos, kliento aptarnaujamų klientų pobūdžio ir jurisdikcijų, kuriose klientas veikia, vertinimu, su dalykiniais santykiais susijusi PP / TF rizika yra maža;
- d) bankas įsitikino, kad klientas savo paties klientams bei jų naudos gavėjams taiko patikimas rizikos lygį atitinkančias deramo klientų tikrinimo priemones (bankui gali būti tikslinga imtis rizikos lygį atitinkančių priemonių ir įvertinti savo kliento deramo klientų tikrinimo politiką ir procedūras, pavyzdžiui, tiesiogiai kreipiantis į klientą); ir
- e) bankas ėmėsi rizikos lygį atitinkančių veiksmų, siekdamas įsitikinti, kad klientas suteiks deramo klientų tikrinimo informaciją ir dokumentus apie savo pagrindinius klientus, kurie yra tikrieji depozitinėje (patikėjimo) sąskaitoje laikomų lėšų naudos gavėjai, iš karto, kai to bus paprašyta, pavyzdžiui, bankas atitinkamas nuostatas įtraukė į sutartį su klientu arba atliko bandomąjį patikrinimą, ar klientas gali suteikti deramo klientų tikrinimo informaciją, kai to paprašoma.

9.19. Jeigu sąlygos, kuriomis depozitinėms (patikėjimo) sąskaitoms galima taikyti supaprastintą deramą klientų tikrinimą, įvykdomos, banko supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemonės gali būti:

- a) kliento tapatybės, įskaitant kliento naudos gavėjus (neįtraukiant kliento pagrindinių klientų), tapatybės nustatymas ir tikrinimas;
- b) dalykinių santykių tikslo ir numatomo pobūdžio vertinimas; ir
- c) nuolatinė dalykinių santykių stebėseną.

Su virtualiosiomis valiutomis susijusias paslaugas teikiantys klientai

9.20. Įmonės turėtų atsižvelgti į tai, kad be operatorių, teikiančių virtualiųjų valiutų ir dekretinių pinigų keitimo paslaugas, ir depozitinių virtualiųjų valiutų piniginių operatorių, kurie yra įpareigotieji subjektai pagal Direktyvą (ES) 2015/849, šios direktyvos 3 straipsnio 18 punkte

apibrėžtų virtualiųjų valiutų leidimas ar saugojimas ES iš esmės neregamentuojamas ir dėl to PP / TF rizika didėja. Įmonės gali remtis EBI 2019 m. sausio mėn. ataskaita dėl kriptoturto.

9.21. Užmegzdamos dalykinius santykius su klientais, teikiančiais su virtualiosiomis valiutomis susijusias paslaugas, įmonės, atlikdamos kliento PP / TF rizikos vertinimą, turėtų atsižvelgti į su virtualiosiomis valiutomis susijusią PP / TF riziką.

9.22. Virtualiųjų valiutų verslu įmonės turėtų laikyti, be kita ko, šias veiklas:

- a) virtualiųjų valiutų prekybos platformos, teikiančios depozitinių pinigų ir virtualiųjų valiutų keitimo paslaugas, veiklą;
- b) virtualiųjų valiutų prekybos platformos, teikiančios virtualiųjų valiutų keitimo paslaugas, veiklą;
- c) virtualiųjų valiutų prekybos platformos, kurioje vykdomi tarpusavio sandoriai, veiklą;
- d) depozitinių virtualiųjų valiutų piniginių paslaugų teikimą;
- e) pirminio virtualiosios valiutos siūlymo (ICO) vykdymą, su tuo susijusias konsultacijas arba naudos gavimą iš tokios veiklos.

9.23. Kad su tokiais klientais susijusi PP / TF rizika būtų mažesnė, bankai neturėtų taikyti supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemonių. Vykdydamos deramo klientų tikrinimo priemones įmonės turėtų bent:

- a) užmegzti dialogą su klientu ir pasistengti suprasti jo veiklos pobūdį ir jo keliamą PP / TF riziką;
- b) ne tik patikrinti kliento naudos gavėjų tapatybę, bet ir deramai patikrinti vyresnius vadovus (jei tai ne tie patys asmenys), įskaitant bet kokią neigiamą informaciją;
- c) suprasti, kiek šie klientai vykdydami teisinę prievolę arba savanoriškai deramo klientų tikrinimo priemones taiko savo klientams;
- d) nustatyti, ar klientas yra registruotas ar licencijuotas EEE valstybėje narėje ar trečiojoje valstybėje, ir atsižvelgti į tos trečiosios valstybės KPP / KFT režimo tinkamumą;
- e) išsiaiškinti, ar įmonių, kurios siekia surinkti pinigų naudodamos pirminį virtualiosios valiutos siūlymą, veikla yra teisėta ir, jei reikia, reglamentuojama.

- 9.24. Padidėjus su tokiais klientais susijusiai rizikai, bankai turėtų taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones pagal I antraštinę dalį.

10 gairė. Elektroninių pinigų leidėjų sektoriui skirta gairė

- 10.1. 10 gairėje išdėstytos elektroninių pinigų (toliau – e. pinigų) leidėjams, apibrėžtiems Direktyvos 2009/110 (EB) 2 straipsnio 3 dalyje, taikomos gairės. Su elektroniniais pinigais susijusios PP / TF rizikos lygis, kaip apibrėžta Direktyvos 2009/110 (EB) (elektroniniai pinigai) 2 straipsnio 2 dalyje, pirmiausia priklauso nuo atskirų e. pinigų produktų savybių ir nuo to, kiek e. pinigų leidėjai naudojami kitais asmenimis e. pinigams jų vardu paskirstyti ir grąžinti pagal Direktyvos 2009/110 (EB) 3 straipsnio 4 dalį.
- 10.2. E. pinigus išleidžiančios įmonės be šių gairių I antraštinėje dalyje aptartų rizikos veiksnių ir priemonių, turėtų atsižvelgti toliau aptartus rizikos veiksnius ir priemones. Įmonės, kurioms išduotas veiklos leidimas apima tokią veiklą kaip mokėjimo inicijavimo ir informavimo apie sąskaitas paslaugos, taip pat turėtų remtis 18 sektorine gaire. Šiuo atveju gali būti aktuali ir 11 sektorinė gairė, skirta e. pinigų leidėjams.

Rizikos veiksniai

Su produktu susijusios rizikos veiksniai

- 10.3. E. pinigų leidėjai turėtų atsižvelgti į PP/TF riziką, susijusią su:
- a) slenkstinėmis ribomis;
  - b) finansavimo metodu ir
  - c) panaudojimo ir derėjimosi galimybėmis.
- 10.4. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:
- a) Slenkstinės ribos. Pagal produkto sąlygas:
    - i. galimi didelės arba neribotos vertės mokėjimai, papildymai arba grąžinimai, įskaitant grynujų pinigų išėmimą;
    - ii. galimas didelis mokėjimų, papildymų arba grąžinimų, įskaitant grynujų pinigų išėmimą, skaičius;
    - iii. naudojantis e. pinigų produktu ir (arba) sąskaitoje galima saugoti dideles arba neribotas lėšų sumas.
  - b) Finansavimo metodas. Pagal produkto sąlygas:

- i. produktą galima papildyti anonimiškai, pavyzdžiui, už grynuosius pinigus, anoniminius e. pinigus arba e. pinigų produktus, kuriems taikoma Direktyvos (ES) 2015/849 12 straipsnyje nustatyta išimtis;
  - ii. produktą galima finansuoti nenustatytos tapatybės trečiųjų šalių mokėjimais;
  - iii. produktą galima finansuojamas kitais e. pinigų produktais.
- c) Panaudojimo ir derėjimosi galimybės. Pagal produkto sąlygas:
- i. asmenys produktą gali perduoti vienas kitam;
  - ii. produktas priimamas kaip mokėjimo priemonė daugelio pardavėjų įmonėse arba pardavimo vietose;
  - iii. produktas specialiai skirtas naudoti kaip mokėjimo priemonė pardavėjams, kurie prekiauja su didele finansinių nusikaltimų rizika susijusiomis prekėmis ir paslaugomis, pavyzdžiui, organizuoja internetinius lošimus;
  - iv. produktas gali būti naudojamas tarptautiniuose sandoriuose arba įvairiose jurisdikcijose;
  - v. produktas yra skirtas naudoti kitiems asmenims, ne klientui, pavyzdžiui, tai tam tikri partnerių kortelių produktai (bet ne mažos vertės dovanų kortelės);
  - vi. produktas leidžia išimti dideles sumas grynujų pinigų.

10.5. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) Slenkstinės ribos. Pagal produkto sąlygas:
- i. nustatomos žemos mokėjimų, papildymo arba grąžinimo, įskaitant grynujų pinigų išėmimą, vertės ribos (tačiau įmonės turėtų atkreipti dėmesį, jog tam, kad TF rizika sumažėtų, vien žemos slenkstinės ribos nepakanka);
  - ii. apribojamas mokėjimų, papildymų arba grąžinimų, įskaitant grynujų pinigų išėmimą, skaičius per tam tikrą laikotarpį;
  - iii. apribojama pinigų suma, kurią galima bet kuriuo metu laikyti naudojantis e. pinigų produktu ir sąskaitoje.
- b) Finansavimas. Pagal produkto sąlygas:

i. reikalaujama, kad lėšos produktui pirkti arba pakartotinai papildyti, būtų imamos iš vien kliento vardu arba kliento ir kitų asmenų vardu atidarytos bendros sąskaitos EEE kredito arba finansų įstaigoje, ir tai būtų galima patikrinti.

c) Panaudojimo ir derėjimosi galimybės. Pagal produkto sąlygas:

- i. neleidžiama išimtų grynųjų pinigų arba tai griežtai ribojama;
- ii. reikalaujama, kad produktas būtų naudojamas tik vidaus rinkoje;
- iii. produktą priima ribotas skaičius pardavėjų arba pardavimo vietų ir jų veikla e. pinigų leidėjui yra žinoma;
- iv. produktas specialiai sukurtas siekiant apriboti pardavėjų, kurie prekiauja su didele finansinių nusikaltimų rizika susijusiomis prekėmis ir paslaugomis, galimybes jais naudotis;
- v. produktas priimamas kaip mokėjimo priemonė nedaugeliu mažos rizikos paslaugų arba produktų atvejų.

Su klientu susijusios rizikos veiksniai

10.6. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) klientas iš to paties leidėjo perka kelis e. pinigų produktus, be ekonominio pagrindo produktą dažnai pakartotinai papildoma arba per trumpą laiką keletą kartų išima grynuosius pinigus; jeigu platintojai (arba tarpininkai, veikiantys kaip platintojai) patys yra įpareigotieji subjektai, tai taikytina ir iš to paties platintojo perkamiems skirtingų leidėjų e. pinigų produktams;
- b) kliento sandoriai visada būna vos mažesni už vertės ir (arba) sandorio ribas;
- c) paaiškėja, kad produktu naudojasi keletas asmenų, kurių tapatybės leidėjas nežino (pvz., produktu vienu metu naudojama iš keleto IP adresų);
- d) kliento tapatybės duomenys, pavyzdžiui, namų adresas, IP adresas arba susijusios banko sąskaitos dažnai keičiasi;
- e) produktas naudojamas ne pagal tą paskirtį, kuriai sukurtas, pavyzdžiui, jis naudojamas užsienyje, nors buvo sukurtas kaip prekybos centro dovanų kortelė.

10.7. Veiksny, dėl kurio rizika gali sumažėti:

- a) produktą gali įsigyti tik tam tikrų kategorijų klientai, pavyzdžiui, socialinių išmokų gavėjai arba įmonės, kuri produktą išleidžia savo išlaidoms padengti, darbuotojai.

Su platinimo kanalu susijusios rizikos veiksniai

10.8. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) platinama internete ir platinama klientui fiziškai nedalyvaujant, netaikant tinkamų apsaugos priemonių, pavyzdžiui, elektroninių parašų, elektroninės atpažinties priemonių, atitinkančių Reglamente (ES) Nr. 910/2014 nustatytus kriterijus, ir kovos su sukčiavimu apsimetant kitu asmeniu priemonių;
- b) platinama per tarpininkus, kurie patys pagal Direktyvą (ES) 2015/849 arba nacionalinės teisės aktus, jei jie taikomi, nėra įpareigotieji subjektai, o e. pinigų leidėjas:
  - i. paveda tarpininkui vykdyti tam tikras e. pinigų leidėjo KPP / KTF prievoles ir
  - ii. pats neįsitikina, ar tarpininkas yra įdiegęs tinkamas KPP KTF sistemas ir kontrolės priemones;
  - iii. paslaugų skirstymas į segmentus, tai yra, atvejai, kai e. pinigų paslaugas teikia veiklos požiūriu nepriklausomi paslaugų teikėjai jų deramai neprižiūrint ir nekoordinuojant.

10.9. Įmonės, prieš pasirašydamos platinimo sutartį su pardavėju, turėtų suprasti pardavėjo veiklos pobūdį ir tikslą, kad įsitikintų, jog teikiamos prekės ir paslaugos yra teisėtos, ir įvertinti su pardavėjo veikla susijusią PP / TF riziką. Internetinės prekybos atveju įmonės taip pat turėtų imtis veiksmų, kad suprastų, kokius klientus šis pardavėjas pritraukia, ir nustatyti numatomą sandorių apimtį ir dydį, kad pastebėtų įtartinus ar neįprastus sandorius.

Su valstybe susijusios arba geografinės rizikos veiksniai

10.10. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) mokėjimo gavėjas yra su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje ir (arba) produktas išleistas arba gauna lėšų iš tokioje jurisdikcijoje esančių šaltinių. Įmonės turėtų ypač atkreipti dėmesį į jurisdikcijas, kai yra žinoma, kad šios jurisdikcijos teikia finansavimą teroristų veiklai arba ją remia, arba yra žinoma, kad jose veikia terorizmo nusikaltimus vykdančios grupės, taip pat į jurisdikcijas, kurioms taikomos finansinės sankcijos, embargai arba priemonės, susijusios su terorizmu, terorizmo finansavimu arba ginklų platinimu.

Priemonės

Deramo klientų tikrinimo priemonės

10.11. Įmonės turėtų taikyti deramo klientų tikrinimo priemones:

- a) elektroninių pinigų sąskaitos ar produkto savininkui ir
- b) papildomų kortelių turėtojams. Jei produktai yra susieti su keliomis kortelėmis, įmonės turėtų nustatyti, ar jos užmezgė vienus ar daugiau dalykinių santykių ir ar papildomų kortelių turėtojai galėtų būti naudos gavėjai.

10.12. Nacionalinės teisės aktuose tam tikriems e. pinigų produktams pagal Direktyvos (ES) 2015/849 12 straipsnį gali būti numatytos reikalavimo nustatyti kliento ir naudos gavėjo tapatybes ir vertinti dalykinių santykių pobūdį bei tikslą išimtis.

10.13. Įmonės turėtų atkreipti dėmesį, kad išimtis pagal Direktyvos (ES) 2015/849 12 straipsnį netaikoma prievolei vykdyti nuolatinę sandorių ir dalykinių santykių stebėseną, ji taip pat neatleidžia įmonės nuo prievolės nustatyti įtartinus sandorius ir apie juos pranešti; tai reiškia, jog įmonės turėtų užtikrinti, kad surinkta pakankamai informacijos apie jų klientus arba klientų, kuriems bus skirtas jų produktas, pobūdį, ir gebėtų vykdyti prasmingą nuolatinę dalykinių santykių stebėseną.

10.14. Stebėsenos sistemų, kurias įmonės turėtų įdiegti, pavyzdžiai:

- a) sandorių stebėsenos sistemos, kuriomis nustatoma neįprasto arba įtartinio pobūdžio elgsena, įskaitant netikėtą produkto panaudojimą ne pagal numatytąją paskirtį; įmonė gali turėti galimybę rankiniu būdu arba mikroschemose įdiegtomis kontrolės priemonėmis išjungti produktą, kol įsitikins, kad pagrindo įtarimui nėra;
- b) sistemos, kuriomis nustatomas neatitikimas tarp pateiktos ir rastos informacijos, pavyzdžiui tarp pateiktos kilmės šalies informacijos ir elektroniniu būdu nustatyto IP adreso;
- c) sistemos, kuriomis pateikti duomenys palyginami su saugomais duomenimis apie kitus dalykinius santykius ir kuriomis galima nustatyti tam tikrus dėsningumus, pavyzdžiui, tą pačią finansavimo priemonę arba tuos pačius kontaktinius duomenis;
- d) sistemos, kuriomis nustatoma, ar produktą naudoja pardavėjai, prekiaujantys su didele finansinių nusikaltimų rizika susijusiomis prekėmis ir paslaugomis;
- e) sistemos, kuriomis atliekant sandorius internete susiejami elektroninių pinigų produktai su įrenginiais ar IP adresais.

Sustiprintas deramas klientų tikrinimas

10.15. Siekdami laikytis 18a straipsnio palaikydami dalykinius santykius arba vykdydami sandorius, kuriuose dalyvauja didelės rizikos trečiosios valstybės, elektroninių pinigų leidėjai turėtų taikyti I antraštinėje dalyje nustatytas priemones.

10.16. Sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonių, kurias įmonės turėtų taikyti visais kitais didelės rizikos atvejais, pavyzdžiai:

- a) nustatant tapatybę renkama papildoma informacija apie klientą, pavyzdžiui, apie lėšų šaltinį;
- b) siekiant patikrinti kliento arba naudos gavėjo tapatybę, taikomos papildomos tikrinimo priemonės iš įvairesnių patikimų ir nepriklausomų šaltinių (pvz., atliekamos patikros internete skelbiamose duomenų bazėse);
- c) renkama papildoma informacija apie numatomą dalykinių santykių pobūdį, pavyzdžiui, klientų klausama apie jų veiklą arba apie jurisdikcijas, į kurias jie ketina pervesti e. pinigus;
- d) renkama informacija apie pardavėją ir (arba) mokėjimo gavėją, ypač tais atvejais, kai e. pinigų leidėjas turi pagrindo įtarti, jog jo produktais naudojamasi neteisėtoms arba tam tikro amžiaus asmenims draudžiamoms prekėms pirkti;
- e) tikrinama, ar tapatybė nesuklastota, siekiant įsitikinti, kad klientas yra tas, kas tvirtina esąs;
- f) santykiams su klientu ir atskiriems sandoriams taikoma sustiprinta stebėseną;
- g) nustatomas lėšų šaltinis ir (arba) paskirtis.

Supaprastintas deramas klientų tikrinimas

10.17. Tiek, kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, įmonės gali svarstyti galimybę mažos rizikos e. pinigų produktams, kuriems negalioja Direktyvos (ES) 2015/849 12 straipsnyje numatyta išimtis, taikyti supaprastintą deramą klientų tikrinimą.

10.18. Supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemonių, kurias įmonės gali taikyti mažos rizikos atvejais, kai tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, pavyzdžiai:

- a) kliento arba naudos gavėjo tapatybės tikrinimas atidedamas iki tam tikros vėlesnės datos, kai bus užmegzti santykiai arba kol bus viršyta tam tikra (žema) piniginė riba (priklausomai nuo to, kas nutiks pirmiau). Piniginė riba neturėtų viršyti 150 EUR, jei produktas nėra papildomas iš naujo arba gali būti naudojamas kitose jurisdikcijose ar tarpvalstybiniais sandoriais);
- b) kliento tapatybė tikrinama pagal mokėjimą, atliktą iš EEE reguliuojamos kredito arba finansų įstaigoje atidarytos sąskaitos, kai įmonė yra įsitikinusi, kad tai vien kliento vardu arba kliento ir kitų asmenų vardu atidaryta sąskaita arba kai klientas gali įrodyti, jog sąskaitą kontroliuoja;

- c) tapatybei tikrinti naudojama mažiau šaltinių;
- d) tapatybė tikrinama remiantis mažiau patikimais šaltiniais;
- e) tapatybei tikrinti naudojami alternatyvūs metodai;
- f) vadovaujamas prielaida dėl dalykinių santykių pobūdžio ir numatomo tikslo, kai jie yra akivaizdūs, pavyzdžiui, tam tikrų dovanų kortelių, kurioms netaikoma uždaro grandinės ir (arba) uždaro tinklo išimtis, atveju;
- g) stebėsenos intensyvumas sumažinamas, kol nepasiekta tam tikra piniginė riba. Kadangi nuolatinė stebėseną santykių su klientu laikotarpiu yra svarbi išsamesnės informacijos apie su klientu susijusios rizikos veiksnius (žr. tai, kas išdėstyta pirmiau) rinkimo priemonė, ši atskirų sandorių ir paskutiniųjų 12 mėnesių sandorių, kurie atrodo susiję, slenkstinė riba turėtų būti nustatyta tokio lygio, kokiam esant, įmonės vertinimu, teroristų finansavimo ir pinigų plovimo rizika yra maža.

11 gairė. Pinigų siuntėjų sektoriui skirta gairė

- 11.1. Pinigų siuntėjai – tai mokėjimo įstaigos, elektroninių pinigų įstaigos arba kredito įstaigos, kurioms pagal Direktyvą (ES) 2015/2366 išduotas leidimas teikti ir vykdyti mokėjimo paslaugas visoje ES. Šio sektoriaus įmonės įvairios: nuo individualių įmonių iki sudėtingų tinklų operatorių.
- 11.2. Daugelis pinigų siuntėjų naudojami tarpininkais, kurie teikia mokėjimo paslaugas jų vardu. Tarpininkams mokėjimo paslaugos dažnai būna papildoma veikla, jie patys pagal taikytinus KPP / KTF teisės aktus gali nebūti įpareigotieji subjektai; taigi jų KPP / KTF patirtis gali būti nepakankama.
- 11.3. Pinigų siuntėjų paslaugų pobūdis toks, kad jie gali patirti PP / TF riziką. Taip yra dėl operacijų paprastumo ir operatyvumo, prieinamumo visame pasaulyje, taip pat dėl to, kad operacijos dažnai pagrįstos gryniaisiais pinigais. Be to, mokėjimo paslaugas teikiantys pinigų siuntėjai dažnai vykdo vienkartinės operacijas, o ne užmezga dalykinius santykius su savo klientais, vadinas, jų žinios apie su klientu susijusią PP / TF riziką gali būti nepakankamos.
- 11.4. Be šių gairių I antraštinėje dalyje aptartų rizikos veiksnių ir priemonių, pinigų siuntėjai turėtų atsižvelgti į toliau išvardytus rizikos veiksnius ir priemones. Įmonės, kurioms išduotas leidimas apima mokėjimo inicijavimo ir informavimo apie sąskaitas paslaugas, taip pat turėtų remtis 18 sektorine gaire.

Rizikos veiksniai

Su produktais, paslaugomis ir operacijomis susijusios rizikos veiksniai

11.5. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) produkto sąlygos leidžia vykdyti didelės arba neribotos vertės operacijas;
- b) produktas arba paslauga prieinami visame pasaulyje;
- c) operacija pagrįsta gryniaisiais pinigais arba finansuojama anonimiškais e. pinigais, įskaitant e. pinigus, kuriems galioja Direktyvos (ES) 2015/849 12 straipsnyje numatyta išimtis;
- d) vienas ar daugiau mokėtojų iš skirtingų šalių perveda lėšas vietas gavėjui.

11.6. Veiksny, dėl kurio rizika gali sumažėti:

- a) lėšos pervedamos iš mokėtojo vardu EEE kredito arba finansų įstaigoje turimos sąskaitos.

Su klientais susijusios rizikos veiksniai

11.7. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti.

- a) Kliento verslo veikla:
  - i. klientui priklauso įmonė arba klientas valdo įmonę, kuri tvarko dideles sumas grynujų pinigų;
  - ii. kliento įmonės nuosavybės struktūra yra sudėtinga.
  - iii. Kliento veikla gali būti siejama su TF, nes viešai žinoma, kad jis palaiko ekstremizmą arba yra susijęs su nusikalstama organizacija.
- b) Kliento elgsena:
  - i. kliento poreikius galima geriau patenkinti kitur, pavyzdžiui, dėl to, kad pinigų siuntėjas veikia ne ten pat, kur veikia klientas arba kliento įmonė;
  - ii. atrodo, kad klientas veikia kažkieno kito vardu, pavyzdžiui, kiti asmenys stebi klientą arba tokie asmenys pastebimi prie tos vietos, kurioje operacija atliekama, arba klientas skaito nurodymus iš užrašų;
  - iii. kliento elgsena neturi akivaizdžios ekonominės prasmės, pavyzdžiui, klientas neklausinėdamas sutinka su prastu valiutos keitimo kursu arba dideliais

mokesčiais, prašo operaciją vykdyti valiuta, kuri nėra oficiali atsiskaitymo priemonė arba nėra dažnai naudojama toje jurisdikcijoje, kurioje yra klientas ir (arba) gavėjas, klientas prašo išmokėti arba pateikia dideles valiutos sumas mažomis arba didelėmis kupiūromis;

- iv. kliento operacijos visada vos mažesnės už taikytinas slenkstines ribas, įskaitant deramo klientų tikrinimo slenkstinę ribą vienkartiniais sandoriams ir (ar) operacijoms, nustatytą Direktyvos (ES) 2015/849 11 straipsnio b punkte, ir 1 000 EUR slenkstinę ribą, nurodytą Reglamento (ES) 2015/847 5 straipsnio 2 dalyje¹⁶. Įmonės turėtų atkreipti dėmesį, kad Reglamento (ES) 2015/847 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta slenkstinė riba taikoma tik operacijoms, kurios nėra finansuojamos gryniaisiais pinigais arba anoniminiais e. pinigais;
- v. klientas naudojasi paslauga neįprastai, pavyzdžiui, siunčia pinigus sau ar gauna pinigus iš savęs arba išsiunčia lėšas, vos jas gauna;
- vi. matyti, jog klientas mažai žino apie mokėjimo gavėją arba nenori suteikti apie jį informacijos;
- vii. keli įmonės klientai perveda lėšas tam pačiam gavėjui arba paaiškėja, kad jų tapatybės informacija, pavyzdžiui, adresas arba telefono numeris, sutampa;
- viii. su gaunamomis lėšomis nepateikiama reikalaujama informacija apie mokėtoją arba gavėją;
- ix. siunčiama arba gaunama suma nedera su kliento pajamomis (jeigu jos žinomos);
- x. operacijų apimtys ar skaičiaus padidėjimas nėra įprastas, pvz., nesusijęs su atlyginimo pervedimu arba kultūrine švente;
- xi. klientas pateikia nenuoseklius biografinius duomenis arba tapatybės dokumentus, kuriuose pateikiama nenuosekli informacija.

11.8. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) klientas yra ilgalaikis įmonės klientas ir kliento elgsena pastaruoju metu nekėlė įtarimų, taip pat nėra požymių, kad PP / TF rizika galėtų būti padidėjusi;
- b) pervedama suma yra maža; tačiau įmonės turėtų atkreipti dėmesį, jog vien to, kad sumos mažos, nepakanka, kad būtų galima atmesti TF rizikos galimybę.

---

¹⁶ 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/847 dėl informacijos, teikiamos pervedant lėšas, ir kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1781/2006.

Su paslaugų teikimo kanalais susijusios rizikos veiksniai

11.9. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) finansavimo priemonei netaikomi jokie apribojimai, pavyzdžiui, grynujų pinigų arba mokėjimų naudojant e. pinigų produktus, kuriems taikoma Direktyvos (ES) 2015/849 12 straipsnyje nustatyta išimtis, perlaidų arba čekių atveju;
- b) naudojamas platinimo kanalas suteikia tam tikro laipsnio anonimiškumą;
- c) paslauga teikiama vien internetu be tinkamų apsaugos priemonių;
- d) pinigų siuntimo paslauga teikiama naudojantis tarpininkais:
  - i. kurie atstovauja daugiau negu vienai pagrindinei šaliai;
  - ii. kurių apyvartos pobūdis yra neįprastas, palyginti su kitais panašiose vietose veikiančiais tarpininkais, pavyzdžiui, neįprastai didelės arba mažos vertės operacijos, neįprastai didelės vertės operacijos grynaisiais pinigais arba daug operacijų, kurių vertė yra vos mažesnė už deramo klientų tikrinimo slenkstinę ribą, arba tarpininkai vykdo veiklą neįprastomis darbo valandomis;
  - iii. kurių didelę veiklos dalį sudaro mokėtojai arba gavėjai iš jurisdikcijų, susijusių su didesne PP / TF rizika;
  - iv. kurie atrodo netikri dėl visos grupės KPP / KTF politikos taikymo arba tai daro nenuosekliai;
  - v. kurie yra ne finansų sektoriaus dalyviai ir kurių pagrindinė veikla yra kita;
- e) pinigų siuntimo paslauga teikiama per didelį tarpininkų iš įvairių jurisdikcijų tinklą;
- f) pinigų siuntimo paslauga teikiama naudojantis pernelyg sudėtinga mokėjimų grandine, pavyzdžiui, įvairiose jurisdikcijose veikia daug tarpininkų arba galima naudotis neatsekamomis (oficialiai ir neoficialiai) atsiskaitymo sistemomis.

11.10. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) tarpininkai patys yra reguliuojamos finansų įstaigos;
- b) paslaugą galima finansuoti tik lėšų pervedimais iš kliento vardu atidarytos sąskaitos EEE kredito arba finansų įstaigoje arba iš sąskaitos, kai klientas gali įrodyti, jog ją kontroliuoja.

Su valstybe susiję arba geografinės rizikos veiksniai

11.11. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) mokėtojas arba gavėjas yra arba operacija vykdoma iš IP adreso, kuris yra su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje. Įmonės turėtų ypač atidžiai žiūrėti į jurisdikcijas, apie kurias žinoma, kad jos finansuoja arba remia teroristų veiklą, arba yra žinoma, kad jose veikia terorizmo nusikaltimus vykdančios grupės, taip pat į jurisdikcijas, kurioms taikomos finansinės sankcijos, embargai arba priemonės, susijusios su terorizmu, terorizmo finansavimu arba ginklų platinimu.
- b) gavėjas yra jurisdikcijos, kurioje nėra oficialaus bankų sektoriaus arba jis mažiau išplėtotas, rezidentas, vadinasi, mokėjimo vietoje gali būti pasinaudota neoficialiomis pinigų siuntimo paslaugomis, pavyzdžiui, *hawala*.
- c) įmonės sandorio šalis yra trečiojoje valstybėje [susijusioje su didesne PP / TF rizika];
- d) mokėtojas arba gavėjas yra didelės rizikos trečiojoje valstybėje.

Priemonės

11.12. Kadangi daugelio pinigų siuntėjų veikla yra operacijų vykdymas, įmonės turėtų atidžiai rinktis, kokias stebėsenos sistemas ir kontrolės priemones diegti, siekiant užtikrinti, kad bandymai plauti pinigus ir finansuoti teroristus būtų nustatyti, net tada, kai turima tik būtiniausia deramo kliento tikrinimo informacija arba jos apskritai neturima, nes dalykiniai santykiai su klientu nebuvo užmegzti. Analizuodami tinkamas stebėsenos sistemas, pinigų siuntėjai turėtų užtikrinti, kad jos atitiktų verslo dydį ir sudėtingumą bei jų operacijų apimtį.

11.13. Bet kuriuo atveju įmonės turėtų įdiegti:

- a) sistemas susijusioms operacijoms nustatyti, įskaitant tas, kurios pagal jų politiką ir procedūras gali būti laikomos dalykiniais santykiais, pavyzdžiui, sistemas, skirtas mažesnių nei 1 000 EUR vertės sandorių, turinčių tą patį mokėtoją ir gavėją bei trunkančių tiek pat laiko, serijoms nustatyti;
- b) sistemas nustatyti atvejams, kai skirtingų klientų operacijos skirtos tam pačiam gavėjui;
- c) sistemas, kurios, kiek galima, leidžia nustatyti lėšų šaltinį ir paskirtį;
- d) sistemas, kurios leidžia visapusiškai atsekti ir operacijas, ir mokėjimų grandinėje dalyvaujančių veiklos vykdytojų skaičių;

- e) sistemas, kuriomis nustatoma, ar lėšos pervedamos į didelės rizikos trečiąją valstybę ar gaunamos iš jos, ir
- f) sistemas, kuriomis užtikrinama, kad visoje mokėjimų grandinėje galėtų dalyvauti tik pinigų siuntimo paslaugas teikti deramai įgalioti asmenys.

11.14. Jeigu rizika, susijusi su vienkartinė operacija arba dalykiniais santykiais, padidėja, įmonės turėtų taikyti sustiprintą deramą klientų tikrinimą pagal I antraštinę dalį ir, be kita ko, jei reikia, sugriežtinti operacijų stebėseną (pvz., ją vykdyti dažniau arba nustatyti žemesnes slenkstines ribas). Priešingai, jeigu su vienkartinė operacija arba dalykiniais santykiais susijusi rizika maža ir tiek, kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, įmonės gali taikyti supaprastintą deramą klientų tikrinimą pagal I antraštinę dalį.

11.15. Siekdamas laikytis Direktyvos (ES) 2015/849 18a straipsnio santykių ar operacijų, susijusių su didelės rizikos trečiosiomis valstybėmis, atžvilgiu, pinigų siuntėjas turėtų taikyti I antraštinėje dalyje nustatytas sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones.

Naudojimas tarpininkais

11.16. Pinigų siuntėjai, kurie naudojami tarpininkais mokėjimo paslaugoms teikti, turėtų žinoti, kas yra jų tarpininkai, kaip nustatyta Direktyvos (ES) 2015/2366 19 straipsnyje. Tuo tikslu siekdami sumažinti riziką, kad jų tarpininkai dalyvaus PP / TF veikloje arba bus tam panaudoti, pinigų siuntėjai turėtų parengti rizikos lygį atitinkančią politiką ir procedūras ir jų laikytis, be kita ko:

- a) nustatyti asmenį, kuris yra tarpininko naudos gavėjas arba kontroliuoja tarpininką, jei tarpininkas yra juridinis asmuo, kad įsitikintų, ar PP / TF rizika, kurią pinigų siuntėjas patiria dėl naudojimosi tarpininku, nedidėja;
- b) pagal Direktyvos (ES) 2015/2366 19 straipsnio 1 dalies c punktą surinkti įrodymus, kad direktoriai ir kiti asmenys, atsakingi už tarpininko valdymą, yra kompetentingi ir tam tinkami, be kita ko, pagal sąžiningumą, lojalumą ir reputaciją. Visos pinigų siuntėjo teikiamos užklauskos turėtų būti proporcingos tarpininko teikiamų mokėjimo paslaugų keliamos PP / TF rizikos pobūdžiui, sudėtingumui ir mastui, jas turėtų būti galima pagrįsti pinigų siuntėjo atliekamo deramo klientų tikrinimo procedūromis;
- c) imtis reikiamų priemonių ir įsitikinti, kad tarpininko KPP / KTF vidaus kontrolės priemonės yra ir išlieka tinkamos visą santykių su tarpininku laikotarpį, pavyzdžiui, stebėti tarpininko operacijų imtį arba peržiūrėti tarpininko kontrolės priemones vietoje. Jeigu tarpininko vidaus KPP / KTF kontrolės priemonės skiriasi nuo pinigų siuntėjo kontrolės priemonių, pavyzdžiui, dėl to, kad tarpininkas atstovauja daugiau negu vienai pagrindinei šaliai arba dėl to, kad tarpininkas pagal taikytinus KPP / KTF teisės aktus pats yra įpareigotasis subjektas, pinigų

siuntėjas turėtų įvertinti riziką, kad šie skirtumai gali turėti įtakos tam, kaip jis pats ir jo tarpininkas laikosi KPP / KTF reikalavimų, ir valdyti šią riziką;

- d) rengti tarpininkams mokymus KPP / KTF tema siekiant užtikrinti, kad tarpininkai pakankamai suprastų atitinkamą PP / TF riziką ir tai, kokios kokybės KPP / KTF tikisi pinigų siuntėjas

12 gairė. Finansinio turto valdymo sektorius

- 12.1. Finansinio turto valdymas yra banko ir kitos finansinės paslaugos, teikiamos didelės vertės turtą valdantiems asmenims, jų šeimos nariams arba įmonėms. Finansinio turto valdymo įmonių klientai gali tikėtis, kad specialūs ryšiai su klientais vadybininkai teiks individualias kiekvienam klientui paslaugas, pavyzdžiui, banko (pvz., einamųjų sąskaitų, hipotekų, valiutos keitimo), investicijų valdymo, konsultacijų, patikos, pasaugos, draudimo, šeimos biuro, mokesčių ir nekilnojamojo turto planavimo bei susijusių sričių paslaugas, įskaitant teisinę pagalbą.
- 12.2. Daugelis finansinio turto valdymo paslaugų bruožų, pavyzdžiui, turtingi ir įtakingi klientai, labai didelės vertės sandoriai ir portfeliai, sudėtingi produktai ir paslaugos, įskaitant specialiai pritaikytus investicinius produktus, konfidencialumo bei diskretiškumo lūkesčiai yra priskiriami prie didesnės pinigų plovimo rizikos veiksmų, lyginant su mažmeninei bankininkystei būdingais paslaugų teikimo aspektais. Lėšų kilmę arba, pavyzdžiui, savo šalyje mokesčius nuslėpti norintys klientai gali bandyti piktnaudžiauti finansinio turto valdymo įmonių paslaugomis.
- 12.3. Be šių gairių I antraštinėje dalyje aptartų rizikos veiksmų ir priemonių šio sektoriaus įmonės turėtų atsižvelgti į toliau aptartus rizikos veiksmus ir priemones. Šiuo atveju taip pat gali būti aktualios I antraštinėje dalyje išdėstytos 9, 14 ir 17 sektorinės gairės.

Rizikos veiksniai

Su produktais, paslaugomis ir sandoriais susijusios rizikos veiksniai

12.4. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) klientai prašo saugoti dideles grynųjų pinigų sumas arba kitus vertingus objektus, pavyzdžiui, tauriuosius metalus;
- b) labai didelės vertės sandoriai;
- c) finansiniai susitarimai, apimantys su didesne PP / TF rizika susijusias jurisdikcijas (įmonės turėtų ypač atidžiai žiūrėti į valstybes, kurios turi galias banko paslapties tradicijas arba kurios nesilaiko tarptautinių mokesčių skaidrumo standartų);

- d) skolinimas (įskaitant hipotekas) užtikrinamas kitose jurisdikcijose, pirmiausia valstybėse, kuriose sudėtinga įsitikinti, ar užstatas teisėtai priklauso klientui nuosavybės teise, turto verte arba yra sunku patikrinti paskolą garantuojančių šalių tapatybę;
- e) naudojamos sudėtingos verslo struktūros, pavyzdžiui, patikos fondai ir privačios investicinės įmonės, ypač kai naudos gavėjo tapatybė gali būti neaiški;
- f) verslo veikla vykdoma daugelyje šalių, ypač kai finansines paslaugas teikia daug paslaugų teikėjų;
- g) tarptautiniai susitarimai, kai turtą saugo arba valdo kita tai pačiai finansinei grupei priklausanti arba jai nepriklausanti finansų įstaiga, ypač kai finansų įstaiga įsteigta su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje. Įmonės turėtų ypač atkreipti dėmesį į jurisdikcijas, kuriose pirminių nusikaltimų lygis yra didesnis ir kurių PP / TF režimas ir mokesčių skaidrumo standartai yra silpni.

Su klientais susijusios rizikos veiksniai

12.5. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) klientų pajamos gautos ir (arba) turtas sukauptas iš didelės rizikos sektorių, pavyzdžiui, ginklų, kasybos, statybos, azartinių lošimų arba jie yra privatūs karinio sektoriaus rangovai;
- b) klientai pagrįstai kaltinami nusižengimais;
- c) klientai reikalauja neįprastai aukšto lygio konfidencialumo arba diskretiškumo;
- d) klientų išlaidos bei vykdomi sandoriai apsunkina galimybes nustatyti įprastą arba prognozuojamą jo elgseną;
- e) klientai yra labai turtingi ir įtakingi, įskaitant klientus, užimančius aukštą visuomeninę padėtį, nerezidentus ir politiškai pažeidžiamus (paveikiamus) asmenis. Jeigu klientas arba naudos gavėjas yra politiškai paveikiamas (pažeidžiamas) asmuo, įmonės visada turi taikyti sustiprintą deramą klientų tikrinimą, kaip nurodyta Direktyvos (ES) 2015/849 18–22 straipsniuose;
- f) klientas reikalauja, kad įmonė jam sudarytų sąlygas produktą arba paslaugą gauti iš trečiosios šalies, nors tam nėra aiškaus verslo ar ekonominio pagrindo.

Su valstybėmis susijusios arba geografinės rizikos veiksniai

12.6. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) veikla vykdoma šalyse, kurios turi galias banko paslapties tradicijas arba kurios nesilaiko tarptautinių mokesčių skaidrumo standartų;
- b) klientas gyvena su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje arba jo lėšos gautos iš veiklos vykdymo tokioje jurisdikcijoje.

Priemonės

12.7. Vertinant riziką pagrindinis vaidmuo paprastai tenka darbuotojui, kuris administruoja finansinio turto valdymo įmonės santykius su klientu (ryšių su klientais vadybininkui). Kadangi ryšių su klientais vadybininkas palaiko glaudžius ryšius su klientu, lengviau su rinkti kliento pažinimo informaciją, susidaryti išsamesnę nuomonę apie kliento veiklos tikslą ir pobūdį (pvz., suprasti kliento turto šaltinį, lėšų paskirtį, kodėl sudėtingi arba neįprasti susitarimai vis tiek gali būti tikri ir teisėti, arba kodėl gali būti tikslinga imtis papildomų saugumo priemonių). Tačiau pernelyg glaudus ryšių su klientais vadybininko ryšys su klientu taip pat gali sukelti interesų konfliktų ir pakenkti įmonės pastangoms valdyti finansinių nusikaltimų riziką. Taigi, taip pat gali būti tikslinga vykdyti nepriklausomą rizikos vertinimo priežiūrą, o ją galėtų atlikti, pavyzdžiui, atitikties užtikrinimo departamentas ir vyresnioji įmonės vadovybė.

Sustiprintas deramas klientų tikrinimas

12.8. Siekdamas laikytis 18a straipsnio palaikydamos santykius ar sudarydamos sandorius su klientu iš didelės rizikos trečiosios valstybės, įmonės turėtų taikyti I antraštinėje dalyje nustatytas priemones.

- a) surinkti daugiau informacijos apie klientus negu įprastos rizikos atvejais, ją patikrinti, peržiūrėti ir atnaujinti reguliariai bei reikšmingai pasikeitus kliento informacijai. Įmonės turėtų atlikti rizikos lygį atitinkančias peržiūras, didesnės rizikos klientus peržiūrėti ne rečiau kaip kartą per metus, o jei atsižvelgiant į rizikos lygį to reikia, – dažniau. Prie šių procedūrų galima priskirti visų vizitų į klientų patalpas – namus ar įmonę – registravimą, įskaitant visus kliento profilio pokyčius arba kitą informaciją, kuri gali turėti įtakos rizikos vertinimui, kaip matyti iš šių vizitų.
- b) Nustatyti turto ir lėšų šaltinį; jeigu rizika ypač didelė ir (arba) jeigu įmonė abejoja dėl lėšų kilmės teisėtumo, turto ir lėšų šaltinio patikrinimas gali būti vienintelė tinkama rizikos mažinimo priemonė. Lėšų arba turto šaltinį galima patikrinti remiantis, be kita ko:
  - i. neseniai atlikto mokėjimo kvito originalu arba patvirtinta kopija;
  - ii. darbdavio pasirašytu rašytiniu metinio atlyginimo patvirtinimu;

- iii. pardavimo, pavyzdžiui, investicijos arba įmonės, sutarties originalu arba patvirtinta kopija;
  - iv. teisininko arba advokato pasirašytu rašytiniu pardavimo patvirtinimu;
  - v. testamentu arba testamentą patvirtinančio dokumento originalu arba kopija;
  - vi. teisininko, advokato, patikėtinio arba vykdytojo pasirašytu raštišku palikimo patvirtinimu;
  - vii. paieška internetiniame įmonių registre siekiant patvirtinti, kad įmonė parduota;
  - viii. atlikti deramą klientų pažinimo informacijos ir nuodugnesnį dalykinių santykių stebėsenos tikrinimą negu įprastai teikiant pagrindines finansines paslaugas, pavyzdžiui, mažmeninės bankininkystės arba investicijų valdymo srityse;
- c) nustatyti lėšų paskirtį.

13 gairė. Prekybos finansavimo teikėjų sektoriui skirta gairė

13.1. Prekybos finansavimas yra mokėjimo valdymas siekiant ir šalies viduje, ir tarpvalstybiniu lygmeniu sudaryti palankesnes prekių judėjimo (ir paslaugų teikimo) sąlygas. Kai prekės siunčiamos į kitas šalis, importuotojas patiria riziką, kad prekės neatvyks, o eksportuotojas galbūt nerimauja, kad negaus užmokesčio. Todėl siekiant sumažinti šiuos pavojus, pagal daugelio prekybos finansavimo priemonių sąlygas į sandorius kaip tarpininkai įtraukiami bankai.

13.2. Prekyba gali būti finansuojama daugeliu įvairių formų. Tai:

- a) „Atviros sąskaitos“ sandoriai – toks sandoris, kai pirkėjas atlieka mokėjimą, kai gauna prekes. Tai dažniausiai taikomas prekybos finansavimo būdas, tačiau lėšas pervedantys bankai dažnai nežino pagrindinio prekybos sandorio pobūdžio. Todėl norėdami valdyti su tokiais sandoriais susijusią riziką, bankai turėtų vadovautis I antraštinėje dalyje pateiktomis gairėmis.
- b) Dokumentiniai akredityvai (turintys daugybę versijų ir atitinkamai pritaikyti kitai situacijai) – akredityvas yra banko išduodama finansinė priemonė, kuria garantuojamas apmokėjimas nurodytam gavėjui (paprastai eksportuotojui), kai bus pateikti tam tikri „reikalavimus atitinkantys“ kredito sąlygose nurodyti dokumentai (pvz., įrodymas, kad prekės išsiųstos).

- c) Dokumentiniai inkaso: inkasavimas yra procesas, kai bankas inkasatorius priima mokėjimą arba akceptuotą įsakomąjį vekselį iš prekių importuotojo, kad įvykdytų tolesnį mokėjimą eksportuotojui. Bankas inkasatorius mainais pateikia importuotojui atitinkamus prekybos dokumentus (kurie dažniausia būna gauti iš eksportuotojo, paprastai per eksportuotojo banką).

- 13.3. Kiti prekybos finansavimo produktai, pavyzdžiui, forfeitingas arba struktūruotas finansavimas, taip pat bendresnė veikla, tokia kaip projektų finansavimas, nepatenka į šių sektorinių gairių taikymo sritį. Šiuos produktus siūlantys bankai turėtų remtis I antraštinėje dalyje išdėstytomis bendrosiomis gairėmis.
- 13.4. Prekybos finansavimo produktais gali būti piktnaudžiaujama pinigų plovimo ir teroristų finansavimo tikslais. Pavyzdžiui, pirkėjas ir pardavėjas gali slapta susitarti nurodyti klaidingą prekių kainą, tipą, kokybę arba kiekį, kad galėtų pervesti lėšas arba vertę į kitas šalis.
- 13.5. Bankai turėtų atsižvelgti į tai, kad Tarptautiniai prekybos rūmai yra parengę tokius standartus kaip „Bendrieji dokumentinių akredityvų papročiai ir praktika“ (600) – tai taisyklių, taikomų akredityvus išduodančioms finansų įstaigoms, rinkinys, kuriuo reglamentuojamas akredityvų ir inkaso naudojimas, tačiau į jį nėra įtraukti su finansiniais nusikaltimais susiję klausimai. Bankai turėtų atkreipti dėmesį, kad šie standartai neturi teisinės galios ir kad jų naudojimas nereiškia, kad bankams nereikia laikytis teisinių ir teisės aktuose nustatytų KPP / KTF prievolių.
- 13.6. Be šių gairių I antraštinėje dalyje aptartų rizikos veiksnių ir priemonių šio sektoriaus įmonės turėtų atsižvelgti į toliau aptartus rizikos veiksnus ir priemones. Taip pat gali būti aktuali II antraštinės dalies 8 sektorinė gairė.

Rizikos veiksniai

- 13.7. Prekybos finansavimo sandoriuose dalyvaujantys bankai dažnai gauna tik dalį informacijos apie sandorį ir jo šalis. Prekybos dokumentai gali būti įvairūs, o bankai gali neturėti ekspertinių žinių apie gaunamus įvairaus pobūdžio prekybos dokumentus. Dėl to gali būti sudėtinga nustatyti ir įvertinti PP / TF riziką.
- 13.8. Vis dėlto, bankai turėtų vadovautis bendra logika ir profesiniu vertinimu ir įvertinti, kiek jų turima informacija ir dokumentai galėtų kelti nerimą arba įtarimą dėl PP / TF.
- 13.9. Kiek įmanoma, bankai turėtų atsižvelgti į toliau išvardytus veiksnus.

Su sandoriais susijusios rizikos veiksniai

- 13.10. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) sandoris yra neįprastai didelis atsižvelgiant į tai, kas yra žinoma apie ankstesnę kliento verslo ir prekybos veiklą;

- b) sandoris yra labai struktūrizuotas, suskaidytas arba sudėtingas, jame dalyvauja daug šalių, nors tam nėra teisėto pagrindimo;
- c) tais atvejais, kai būtų tikimasi gauti dokumentų originalus, be pagrįsto paaiškinimo naudojamos dokumentų kopijos;
- d) dokumentuose yra didelių neatitikimų, pavyzdžiui, pagrindiniuose dokumentuose (pvz., sąskaitose faktūrose, draudimo ir važtos dokumentuose) nurodytų prekių ir faktiškai pristatytų prekių rūšis, kiekis ar kokybė, kiek tai yra žinoma, nesutampa;
- e) prekių tipas, kokybė ir vertė neatitinka banko turimų duomenų apie pirkėjo veiklą;
- f) prekės, dėl kurių sudaromas sandoris, kelia didesnę pinigų plovimo riziką, pavyzdžiui, tai tam tikros biržos prekės, kurių kaina gali labai svyruoti, dėl to fiktyvias kainas gali būti sunku pastebėti;
- g) pagal sutartą prekių ar siuntos vertę, kiek tai yra žinoma, yra apdrausta per didelę arba per mažą sumą arba naudojami keli draudimai.
- h) prekėms, kuriomis prekiaujama, reikalingos eksporto licencijos, pavyzdžiui, specialūs eksporto leidimai, išduodami dvejopo naudojimo objektams, būtent prekėms, programinei įrangai ir technologijoms, kurias galima naudoti tiek civilinėms, tiek karinėms reikmėms.
- i) prekybos dokumentai neatitinka taikytinų įstatymų ir standartų;
- j) atsižvelgiant į tai, kas bankui yra žinoma apie prekes ir prekybą, vieneto kainodara atrodo neįprasta;
- k) sandoris dėl kitų aspektų yra neįprastas, pavyzdžiui, akredityvai dažnai koreguojami be aiškaus pagrindo arba prekės siunčiamos per kitą jurisdikciją be aiškios komercinės priežasties.
- l) prekės, kuriomis prekiaujama, yra skirtos šaliai ar valstybei, kuriai taikomos sankcijos, embargas ar panaši priemonė, pavyzdžiui, nustatyta Sąjungos ar Jungtinių Tautų, arba teikiamos remiant tokią šalį ar valstybę.

13.11. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) nepriklausomi prekių tikrinimo tarpininkai patikrina prekių kokybę ir kiekį ir ar yra būtini dokumentai ir leidimai;

- b) sandoriuose dalyvauja žinomos sandorio šalys, turinčios patvirtintą sandorių vykdymo viena su kita istoriją, anksčiau atliktas deramas klientų patikrinimas.

Su klientais susijusios rizikos veiksniai

13.12. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) sandoris ir (arba) dalyvaujančios šalys neatitinka to, ką bankas žino apie ankstesnę kliento veiklą arba veiklos kryptį (pvz., siunčiamos prekės arba siunčiamas kiekis neatitinka to, kas yra žinoma apie importuotojo arba eksportuotojo veiklą);
- b) yra požymių, kad pirkėjas ir pardavėjas gali būti slapta susitarę, pavyzdžiui:
  - i. pirkėją ir pardavėją kontroliuoja tas pats asmuo;
  - ii. sandorį sudarančių įmonių adresas yra tas pats, pateikiamas tik registruoto tarpininko adresas arba adreso duomenys kitais aspektais nenuoseklūs;
  - iii. pirkėjas sutinka su dokumentuose esančiais nesutapimais arba jų nepaiso;
- c) klientas negali arba nenori pateikti atitinkamų dokumentų sandoriui pagrįsti;
- d) klientui sunku paaiškinti viso eksporto proceso loginį pagrindą arba jis nesugeba paaiškinti pagrindinių akredityvų ir inkaso dokumentų turinio ir prasmės;
- e) pagal pirkėjo teisinę struktūrą negalima nustatyti jo savininkų arba naudojamasi tarpininkais ar trečiosiomis šalimis pirkėjo teisėms ir interesams atstovauti.

13.13. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) klientas yra senas klientas, kurio veikla bankui gerai žinoma ir sandoris atitinka tą veiklą.

Su valstybėmis susiję arba geografinės rizikos veiksniai

13.14. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) su sandoriu susijusi valstybė (įskaitant prekių kilmės valstybę, valstybę, į kurią arba per kurią prekės siunčiamos arba kurioje įsteigta kuri nors sandorio šalis) nėra įdiegusi valiutos kurso kontrolės priemonių. Dėl to padidėja rizika, kad tikrasis sandorio tikslas yra eksportuoti valiutą pažeidžiant vietos teisės aktus;
- b) su sandoriu susijusioje valstybėje užfiksuotas didesnis pirminių nusikaltimų lygis (pvz., nusikaltimų, susijusių su prekyba narkotikais, kontrabanda arba klastojimu) arba joje įsteigtos laisvos prekybos zonos;

- c) sandoriai vykdomi remiant vyriausybinėms ar tarptautinėms organizacijoms ar fondams ir siekiant paremti stichinių nelaimių aukas arba asmenis, nukentėjusius nuo karo konfliktų ar pilietinių neramumų.

13.15. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) prekyba vykdoma ES / EEE teritorijoje;
- b) su sandoriu susijusiose valstybėse veikia KPP / KTF režimas, ne mažiau griežtas už reikalaujamą pagal Direktyvą (ES) 2015/849, ir šios šalys yra susijusios su žemu patvirtintų nusikaltimų lygiu.

Priemonės

13.16. Bankai privalo atlikti deramą nurodymus duodančios šalies tikrinimą. Praktiškai dauguma bankų nurodymus priima tik iš esamų klientų, tad platesni banko dalykiniai santykiai su klientu gali padėti atlikti deramą klientų tikrinimą.

13.17. Jeigu bankas teikia klientui prekybos finansavimo paslaugas, atlikdamas deramą klientų tikrinimą, bankas turi stengtis suprasti savo kliento veiklą. Informacijos, kurią bankas gali rinkti, pavyzdžiai: kuriose valstybėse klientas vykdo prekybą, kokiais prekybos keliais naudojasi, kokiomis prekėmis prekiauja, su kuo vykdo veiklą (kas yra pirkėjai, tiekėjai ir pan.), ar klientas naudojasi tarpininkais arba trečiosiomis šalimis ir, jei taip, kur jie įsteigti. Tai turėtų padėti bankams suprasti, kas yra jų klientas ir pastebėti neįprastus arba įtartinus sandorius.

13.18. Jeigu bankas yra korespondentas, jis privalo taikyti deramo klientų tikrinimo priemones respondentui. Bankai korespondentai turėtų laikytis 8 sektorinės gairės dėl korespondentinės bankininkystės.

Sustiprintas deramas klientų tikrinimas

13.19. Siekdamas laikytis 18a straipsnio santykiuose ar sandoriuose, kuriuose dalyvauja didelės rizikos trečiosios valstybės, įmonės turėtų taikyti I antraštinėje dalyje nustatytas priemones.

13.20. Kitais didesnės rizikos atvejais bankai taip pat privalo taikyti sustiprintą deramą klientų tikrinimą. Jį atlikdami bankai turėtų atkreipti dėmesį į tai, ar būtų tikslinga atlikti išsamesnes paties sandorio arba sandorio šalių (įskaitant šalis, kurios nėra klientai) deramo tikrinimo patikras.

13.21. Tikrinant kitas sandorio šalis galima:

- a) imtis priemonių stengiantis geriau suprasti kitų sandorio šalių nuosavybės struktūrą arba bendrąsias aplinkybes, ypač kai jos yra įsteigtos su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje arba jų veikla susijusi su didelės rizikos prekėmis.

Tuo tikslu galima tikrinti įmonių registrus, trečiosios šalies žvalgybos šaltinius, ieškoti viešos informacijos internete;

- b) surinkti daugiau informacijos apie dalyvaujančių šalių finansinę padėtį.

13.22. Atliekant sandorių patikras galima:

- a) naudotis trečiųjų šalių arba atvirų šaltinių duomenimis, pavyzdžiui, Tarptautinio jūrų biuro duomenimis (įspėjantys pranešimai, važtaraščiai, siuntimo ir kainodaros patikros) arba transporto įmonės nemokama konteinerių sekimo paslauga, kad būtų galima patikrinti pateiktą informaciją ir tai, ar sandorio tikslas yra teisėtas;
- b) remtis profesiniu vertinimu ir nagrinėti, ar prekių kainodara yra komerciniu požiūriu prasminga, ypač kai prekiaujama biržos prekėmis, apie kurių kainodarą galima surinkti patikimos ir naujos informacijos;
- c) tikrinti, ar siunčiamų prekių svoris ir kiekis atitinka siuntimo metodą.

13.23. Kadangi akredityvai ir inkaso dažniausiai būna spausdintiniai dokumentai ir kartu su jais būna pateikiami prekybos dokumentai (pvz., sąskaitos faktūros, konosamentai ir manifestai), automatinė sandorio stebėseną gali būti neįmanoma. Sandorį tvarkantis bankas turėtų įvertinti, ar šie dokumentai atitinka prekybos sandorio sąlygas ir reikalauti savo darbuotojų remiantis profesine patirtimi bei vertinimu išnagrinėti, ar nėra neįprastų aspektų, dėl kurių reikėtų taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones, arba ar yra įtarimų dėl PP / TF.

Supaprastintas deramas klientų tikrinimas

13.24. Patikros, kurias bankas įprastai atlieka siekdamas nustatyti sukčiavimo atvejus ir užtikrinti, kad sandoris atitiktų Tarptautinių prekybos rūmų nustatytus standartus, praktiškai reiškia, kad bankai netaiko supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemonių net ir tada, kai rizika mažesnė.

14 gairė. Gyvybės draudimo įmonių sektoriui skirta gairė

- 14.1. Gyvybės draudimo produktų paskirtis yra finansiškai apsaugoti draudėją nuo neapibrėžto ateities įvykio, pvz., mirties, ligos ar santaupų pasibaigimo pensiniame amžiuje (ilgaamžiškumo rizikos) keliamos rizikos. Apsaugą suteikia draudikas, kuris sukaupia daugelio skirtingų draudėjų patiriamą finansinę riziką. Gyvybės draudimo produktus taip pat galima įsigyti kaip investicinius produktus arba pensijos tikslais.
- 14.2. Gyvybės draudimo produktai tiekiami įvairiais platinimo kanalais, o jų klientai gali būti fiziniai, juridiniai asmenys arba juridinės struktūros. Sutartyje nustatytas draudimo išmokos gavėjas gali būti draudėjas arba paskirta ar nurodyta trečioji šalis; sutarties galiojimo laikotarpiu draudimo išmokos gavėjas gali pasikeisti, o iš pradžių nustatytas draudimo išmokos gavėjas išmokos gali niekuomet ir negauti.
- 14.3. Dauguma gyvybės draudimo produktų sukurti kaip ilgalaikiai produktai ir atsiperka tik ištikus patikrinamam įvykiui, pavyzdžiui mirties ar išėjimo į pensiją atveju. Tai reiškia, kad daugelis gyvybės draudimo produktų nepakankamai lankstūs, kad pinigus plaunantys subjektai juos rinktųsi pirmiausia. Tačiau, kaip ir su kitais finansinių paslaugų produktais, yra rizika, kad gyvybės draudimui įsigyti naudojamos lėšos gali būti gautos nusikalstamu būdu.
- 14.4. Be šių gairių I antraštinėje dalyje aptartų rizikos veiksnių ir priemonių šio sektoriaus įmonės turėtų atsižvelgti į toliau aptartus rizikos veiksnius ir priemones. Šiuo atveju taip pat gali būti aktualios I antraštinėje dalyje išdėstytos 12 ir 16 sektorinės gairės. Jeigu naudojama tarpininkais, bus aktualūs I antraštinėje dalyje išdėstyti su paslaugų teikimo kanalais susijusios rizikos veiksniai.
- 14.5. Tarpininkams šios gairės taip pat gali būti naudingos.

Rizikos veiksniai

Su produktais, paslaugomis ir sandoriais susijusios rizikos veiksniai

- 14.6. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:
  - a) mokėjimų lankstumas, pavyzdžiui, pagal produkto sąlygas leidžiami:
    - i. mokėjimai iš trečiųjų šalių, kurių tapatybė nenustatyta;
    - ii. didelės arba neribotos vertės įmokų mokėjimai, permokos arba dideli kiekiai mažesnės vertės įmokų mokėjimų;
    - iii. mokėjimai grynaisiais pinigais;

- b) naudojimosi sukauptomis lėšomis paprastumas, pavyzdžiui, pagal produkto sąlygas leidžiama išimti dalį pinigų arba bet kuriuo metu už nedidelį mokestį atsisakyti draudimo nesibaigus terminui;
- c) derybų galimybė, pavyzdžiui:
  - i. produktu galima prekiauti antrinėje rinkoje;
  - ii. produktą galima naudoti kaip paskolos užstatą;
- d) anonimiškumas, pavyzdžiui, pagal produkto sąlygas klientui lengviau išlikti arba leidžiama išlikti anonimiškam.

14.7. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti. Pagal produkto sąlygas:

- a) išmoka mokama tik atsitikus iš anksto apibrėžtam įvykiui, pavyzdžiui, mirties atveju, arba konkrečią datą, pavyzdžiui, kaip kreditinio gyvybės draudimo liudijimų, pagal kuriuos apdraudžiamas klientas ir hipotekos paskolos ir išmokos mokamos tik draudėjui mirus, atveju;
- b) nėra draudimo išperkamosios sumos;
- c) nėra investicinio elemento;
- d) nėra trečiosios šalies mokėjimo galimybės;
- e) reikalaujama, kad bendra investicijos suma būtų apribota ir ribą sudarytų maža vertė;
- f) tai gyvybės draudimo liudijimas, pagal kurį mokamos mažos įmokos;
- g) leidžiama vykdyti tik nedidelės vertės reguliarius įmokų mokėjimus, pavyzdžiui, permokos negalimos;
- h) produktas įsigyjamas tik per darbdavius, pavyzdžiui, tai – pensija, pensijų fondas arba panaši schema, pagal kurią darbuotojui mokamos pensijos išmokos, įmokos išskaitomos iš darbo užmokesčio ir pagal schemos taisykles nario interesų negalima perleisti;
- i) trumpuoju arba vidutiniu laikotarpiu produkto negalima atsiimti, pavyzdžiui, kaip pensijų schemų be galimybės jų atsisakyti prieš terminą atveju;
- j) produkto negalima naudoti kaip užstato;
- k) neleidžiami mokėjimai grynaisiais pinigais;

- l) taikomos sąlygos dėl ribojamo lėšų naudojimo, kurias būtina įvykdyti norint naudotis mokestine lengvata.

Su klientais ir draudimo išmokos gavėjais susijusios rizikos veiksniai

14.8. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti.

- a) Kliento pobūdis, pavyzdžiui:
  - i. klientai yra juridiniai asmenys, kurių struktūra yra tokia, kad sudėtinga nustatyti naudos gavėją;
  - ii. klientas arba kliento naudos gavėjas yra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo;
  - iii. draudimo išmokos gavėjas arba draudimo išmokos gavėjo naudos gavėjas yra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo;
  - iv. kliento amžius yra neįprastas atsižvelgiant į norimą įsigyti produktą (pvz., klientas yra labai jaunas arba labai senas);
  - v. sutartis neatitinka kliento turčinės padėties;
  - vi. vertinama, jog yra ypač didelė tikimybė, kad kliento profesija arba veikla yra susijusi su pinigų plovimu, pavyzdžiui, dėl to, kad yra žinoma, jog klientas naudoja daug grynųjų pinigų arba patiria didelę korupcijos riziką;
  - vii. sutartį pasirašo „apsauginė įmonė“, pavyzdžiui, kliento vardu veikianti patikėtinė įmonė;
  - viii. draudėjas ir (arba) sutartyje nustatytas draudimo išmokos gavėjas yra įmonės, turinčios nominalius akcininkus ir (arba) pareikštines akcijas.
- b) Kliento elgsena:
  - i. susijusi su sutartimi, pavyzdžiui:
    - a. klientas dažnai perduoda sutartį kitam draudikui;
    - b. dažnai ir dėl nepaaiškintų priežasčių draudimo atsisakoma, ypač kai lėšos grąžinamos į skirtingas banko sąskaitas;
    - c. klientas dažnai arba dėl nepaaiškintų priežasčių naudojami nuostatomis dėl laisvos peržiūros ir

(arba) veiklos pertraukos laikotarpio, ypač kai lėšos grąžinamos akivaizdžiai nesusijusiai trečiajai šaliai;

- d. siekdamas prieš terminą nutraukti produkto sutartį klientas patiria didelių išlaidų;
  - e. klientas perduoda sutartį akivaizdžiai nesusijusiai trečiajai šaliai;
  - f. kliento prašymas pakeisti arba padidinti draudimo sumą ir (arba) įmokos mokėjimą yra neįprastas ir pernelyg didelis;
- ii. susijusi su draudimo išmokos gavėju, pavyzdžiui:
- a. draudikas sužino, kad draudimo išmokos gavėjas pasikeitė, tik tada, kai paprašoma išmokėti draudimo išmoką;
  - b. klientas pakeičia sutartyje nustatytą draudimo išmokos gavėją ir juo paskiria akivaizdžiai nesusijusią trečiąją šalį;
  - c. draudikas, klientas, naudos gavėjas, draudimo išmokos gavėjas arba naudos gavėjo draudimo išmokos gavėjas yra skirtingose jurisdikcijose;
- iii. susijusi su mokėjimais, pavyzdžiui:
- a. klientas naudojami neįprastais mokėjimo metodais, pavyzdžiui, grynaisiais pinigais arba struktūrizuotomis pinigėmis priemonėmis arba kitų formų mokėjimo priemonėmis, kuriomis didinamas anonimiškumas;
  - b. mokėjimai be paaiškinimo vykdomi iš skirtingų banko sąskaitų;
  - c. mokėjimai vykdomi iš bankų, įsteigtų ne kliento gyvenamoje valstybėje;
  - d. kliento permokos dažnos ir didelės, nors to nebuvo tikėtasi;
  - e. mokėjimai gaunami iš nesusijusių trečiųjų šalių;

- f. trūkstama įmoka sumokama pagal pensijų planą likus nedaug laiko iki išėjimo į pensiją.

14.9. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti. Įmonei priklausančio gyvybės draudimo atveju klientas yra:

- a) kredito arba finansų įstaiga, kuriai taikomi kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu reikalavimai ir kuri yra prižiūrima, kaip laikosi šių reikalavimų, kaip to reikalaujama pagal Direktyvą (ES) 2015/849;
- b) EEE jurisdikcijos viešojo administravimo arba valstybinė įmonė.

Su platinimo kanalais susijusios rizikos veiksniai

14.10. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) pardavimas vykdomas klientui fiziškai nedalyvaujant, pavyzdžiui, internetu, paštu arba telefonu, netaikant pakankamų apsaugos priemonių, pavyzdžiui, elektroninio parašo arba elektroninių tapatybės nustatymo priemonių, atitinkančių Reglamento (ES) Nr. 910/2014 reikalavimus;
- b) ilgos tarpininkų grandinės;
- c) tarpininku naudojamosi neįprastomis aplinkybėmis (pvz., nepaaiškintas geografinis atstumas).

14.11. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) tarpininkai yra gerai žinomi draudikui, draudikas įsitikino, kad tarpininkas taiko deramo klientų tikrinimo priemones, atitinkančias su santykiais susijusių riziką ir Direktyvos (ES) 2015/849 reikalavimus;
- b) produktą gali įsigyti tik tam tikrų įmonių, sudariusių sutartį su draudiku dėl jos darbuotojų gyvybės draudimo (pavyzdžiui, draudimas įeina į atlygio paketą), darbuotojai.

Su valstybėmis susiję arba geografinės rizikos veiksniai

14.12. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) draudikas, klientas, naudos gavėjas, draudimo išmokos gavėjas arba naudos gavėjo draudimo išmokos gavėjas įsteigti su didesne PP / TF rizika susijusiose jurisdikcijose arba yra su jomis susiję. Įmonės ypač turėtų atkreipti dėmesį į jurisdikcijas, kuriose nevykdoma veiksminga KPP / KTF priežiūra.

- b) įmokos mokamos naudojantis finansinėse įstaigose, įsteigtose su didesne PP / TF rizika susijusiose jurisdikcijose, atidarytomis sąskaitomis. Įmonės ypač turėtų atkreipti dėmesį į jurisdikcijas, kuriose nevykdoma veiksminga KPP / KTF priežiūra.
- c) tarpininkas įsteigtas su didesne PP / TF rizika susijusiose jurisdikcijoje arba yra su ja susijęs. Įmonės ypač turėtų atkreipti dėmesį į jurisdikcijas, kuriose nevykdoma veiksminga KPP / KTF priežiūra.

14.13. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) remiantis įtikinamais šaltiniais, pavyzdžiui, savitarpio vertinimais arba išsamiais vertinimo ataskaitomis, nustatoma, kad valstybėse veikia veiksmingos KPP / KTF sistemos;
- b) remiantis įtikinamais šaltiniais, nustatoma, kad valstybėje korupcijos arba kitokio nusikalstamumo lygis yra žemas.

Priemonės

14.14. Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad gyvybės draudimo veiklą vykdančios įmonės privalo taikyti deramo klientų tikrinimo priemones ne tik klientui ir naudos gavėjui, bet ir draudimo išmokos gavėjams, kai tik jie nustatomi arba nurodomi. Tai reiškia, kad įmonės privalo:

- a) jeigu draudimo išmokos gavėju paskiriamas fizinis, juridinis asmuo arba struktūra, sužinoti draudimo išmokos gavėjo vardą, pavardę (pavadinimą); arba
- b) jeigu draudimo išmokos gavėjai yra tam tikros klasės asmenys arba nustatomi pagal tam tikras ypatybes, surinkti pakankamai informacijos, kad būtų galima įsitikinti, jog išmokant lėšas draudimo išmokos gavėjų tapatybes bus galima nustatyti. Pavyzdžiui, jeigu draudimo išmokos gavėjai yra „mano būsimi vaikaičiai“, draudikas galėtų surinkti informaciją apie draudėjo vaikus.

14.15. Įmonės privalo patikrinti draudimo išmokos gavėjų tapatybes vėliausiai tada, kai išmokamos lėšos.

14.16. Jeigu įmonė žino, kad gyvybės draudimas perleistas trečiajam šaliai, kuriai teks draudimo liudijimo vertė, perleidimo metu ji privalo nustatyti naudos gavėjo tapatybę.

14.17. Siekdamas laikytis Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnio 6 dalies, kai patikos fondų ar panašių juridinių struktūrų naudos gavėjai yra tam tikros klasės asmenys arba yra nustatomi pagal tam tikras ypatybes, įmonės turėtų surinkti pakankamai informacijos, kad įsitikintų, jog

naudos gavėjų tapatybę bus galima nustatyti išmokant lėšas arba tuo metu, kai naudos gavėjai naudosis įgytomis teisėmis.

Sustiprintas deramas klientų tikrinimas

14.18. Siekdamas laikytis 18a straipsnio santykiuose ar sandoriuose, kuriuose dalyvauja didelės rizikos trečiosios valstybės, įmonės turėtų taikyti I antraštinėje dalyje nustatytas priemones. Šios sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonės gali būti tinkamos visais kitais su didele rizika susijusiais atvejais:

- a) Jeigu klientas naudojasi nuostatomis dėl laisvos peržiūros ir (arba) veiklos pertraukos laikotarpio, įmokas reikėtų grąžinti į tą kliento banko sąskaitą, iš kurios lėšos sumokėtos. Įmonės turėtų užtikrinti, kad prieš grąžinant lėšas pagal Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnį būtų patikrinta kliento tapatybė, ypač tada, kai įmoka didelė arba aplinkybės kitais aspektais yra neįprastos. Įmonės taip pat turėtų atsižvelgti į tai, ar nutraukimas kelia įtarimų dėl sandorio ir ar būtų tikslinga pranešti apie įtartiną veiklą.
- b) Kad įmonė galėtų surinkti daugiau informacijos apie klientą, naudos gavėją, draudimo išmokos gavėją arba naudos gavėjo draudimo išmokos gavėją, trečiasis šalis mokėtojas arba gavėjas, galima imtis papildomų veiksmų. Pavyzdžiui:
  - i. nesinaudoti Direktyvos (ES) 2015/849 14 straipsnio 2 dalyje numatyta nukrypti leidžiančia nuostata, pagal kurią leidžiama iš anksto neatlikti deramo klientų tikrinimo;
  - ii. patikrinti kitų atitinkamų šalių, įskaitant trečiasias šalis mokėtojas ir gavėjas, tapatybę prieš pradėdant dalykinius santykius;
  - iii. surinkti papildomą informaciją, kad būtų galima nustatyti numatomą dalykinių santykių pobūdį;
  - iv. surinkti papildomą informaciją apie klientą ir dažniau atnaujinti kliento ir naudos gavėjo tapatybės duomenis;
  - v. jeigu mokėtojas ir klientas nesutampa, nustatyti, kodėl;
  - vi. tikrinant tapatybes remtis daugiau negu vienu patikimu ir nepriklausomu šaltiniu;
  - vii. nustatyti kliento turto ir lėšų šaltinį, pavyzdžiui, surinkti duomenis apie darbo vietą, atlyginimą, palikimą arba santuokos nutraukimo susitarimus;

- viii. jeigu įmanoma, nustatyti draudimo išmokos gavėjo tapatybę ir ją patikrinti dalykinių santykių pradžioje, užuot laukus, kol jis bus nustatytas arba paskirtas, turint galvoje, kad draudimo liudijimo galiojimo laikotarpiu draudimo išmokos gavėjas gali pasikeisti;
- ix. nustatyti ir tikrinti naudos gavėjo ir jo draudimo išmokos gavėjo tapatybę;
- x. laikantis Direktyvos (ES) 2015/849 20 ir 21 straipsnių, imtis priemonių, kad būtų galima nustatyti, ar klientas yra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo, taip pat visiškai ar iš dalies perleidžiant draudimo liudijimą, bet ne vėliau kaip išmokant išmokas, imtis pagrįstų priemonių, kad būtų galima nustatyti, ar naudos gavėjas arba naudos gavėjo draudimo išmokos gavėjas yra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo;
- xi. reikalaujant, kad pirmasis mokėjimas būtų vykdomas iš kliento vardu atidarytos sąskaitos banke, kuriam taikomi deramo klientų tikrinimo standartai, ne mažiau patikimi negu reikalaujami Direktyvoje (ES) 2015/849.

14.19. Direktyvos (ES) 2015/849 20 straipsnyje nustatyta, kad tais atvejais, kai ryšių su politiškai pažeidžiamu (paveikiamu) asmeniu rizika yra didelė, įmonės privalo ne tik taikyti deramo klientų tikrinimo priemones pagal Direktyvos 13 straipsnį, bet prieš išmokėdamos lėšas pagal draudimo liudijimą informuoti vyresniąją vadovybę, kad vyresnioji vadovybė galėtų remdamasi informacija susidaryti nuomonę apie tokios padėties PP / TF riziką ir nuspręsti dėl tinkamiausių priemonių rizikai mažinti; be to, įmonės privalo atlikti visų dalykinių santykių sustiprintą deramą tikrinimą.

14.20. Įmonės turėtų:

- a) surinkti papildomos informacijos apie dalykinius santykius, kad būtų galima suprasti kliento ir (arba) apdraustą ir draudimo išmokos gavėjo santykių pobūdį ir mokėtojo bei draudimo išmokos gavėjo santykių pobūdį, jei mokėtojas ir klientas ir (arba) apdraustasis nesutampa, ir
- b) sustiprinti lėšų šaltinių tikrinimą.

14.21. Jei draudimo išmokos gavėjas yra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo ir yra aiškiai įvardytas, įmonės turėtų imti griežčiau tikrinti visus dalykinius santykius nelaukdamas, kol ateis laikas mokėti draudimo išmoką.

14.22. Gali prireikti dažniau ir nuodugniau stebėti sandorius (be kita ko, prireikus nustatyti lėšų šaltinius).

Supaprastintas deramas klientų tikrinimas

14.23. Jei rizika maža, deramo klientų tikrinimo reikalavimams įvykdyti galima imtis toliau išvardytų priemonių (kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus).

- a) Remdamosi mokėjimu, atliktu iš EEE kredito įstaigoje atidarytos sąskaitos, kai įmonė yra įsitikinusi, kad tai vien kliento vardu arba kliento ir kitų asmenų vardu atidaryta sąskaita, įmonės gali daryti prielaidą, kad kliento tapatybė patikrinta.
- b) Kai mokėjimas atliekamas į reguliuojamoje EEE kredito įstaigoje naudos gavėjo vardu atidarytą sąskaitą, įmonės gali daryti prielaidą, kad sutartyje nustatyto draudimo išmokos gavėjo tapatybė patikrinta.

15 gairė. Investicinių įmonių sektoriui skirta gairė

15.1. Investicinės įmonės, apibrėžtos Direktyvos 2014/65/ES 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte, teikdamos investicines paslaugas ar vykdydamos veiklą, apibrėžtas Direktyvos (ES) 2014/65 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte, be šių gairių I antraštinėje dalyje aptartų rizikos veiksnų ir priemonių turėtų atsižvelgti toliau išvardytus rizikos veiksnus ir priemones. Šiuo atveju taip pat gali būti aktuali 12 sektorinė gairė.

15.2. Siekdamas vykdyti savo prievoles pagal Direktyvą (ES) 2015/849, šio sektoriaus įmonės turėtų atsižvelgti į tai, kad:

- a) PP / TF riziką šiame sektoriuje visų pirma lemia rizika, susijusi su klientais, kuriems investicinės įmonės teikia paslaugas, ir
- b) dėl investicinių įmonių vykdomos veiklos pobūdžio jos gali susidurti su pirminiais nusikaltimais, tokiais kaip piktnaudžiavimas rinka, ir dėl to gali kilti PP / TF rizika.

Rizikos veiksniai

Su produktais, paslaugomis ir sandoriais susijusios rizikos veiksniai

15.3. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) sandoriai yra neįprastai dideli atsižvelgiant į kliento profilį;
- b) nestandartiniai arba nereguliariniai atrodantys atsiskaitymo susitarimai;
- c) veidrodiniai sandoriai ar sandoriai, susiję su valiutos konvertavimui naudojamais vertybiniais popieriais, kurie atrodo neįprasti arba neturi akivaizdaus verslo ar ekonominio tikslo;

- d) produktai ar paslaugos teikiami taip, kad gali kilti sunkumų nustatant klientus; galimi trečiųjų šalių mokėjimai.

15.4. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) Produktui ar paslaugai taikomi privalomi skaidrumo ir (arba) informacijos atskleidimo reikalavimai.

Su klientais susijusios rizikos veiksniai

15.5. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti.

- a) Kliento elgsena, pavyzdžiui:
  - i. investicija nėra pagrįsta akivaizdžiu ekonominiu tikslu;
  - ii. klientas prašo atpirkti arba sugrąžinti ilgalaikę investiciją praėjus nedaug laiko po pradinės investicijos arba prieš išmokos terminą be aiškaus pagrindo, ypač kai dėl to patiriamas finansinis nuostolis arba tenka mokėti didelius sandorio mokesčius;
  - iii. per trumpą laikotarpį klientas prašo pakartotinai pirkti ir parduoti akcijas be akivaizdžios strategijos arba ekonominio pagrindo;
  - iv. nenoras suteikti deramo klientų tikrinimo informaciją apie klientą arba tikrąjį naudos gavėją;
  - v. dažnai keičiasi deramo klientų tikrinimo informacija arba mokėjimo duomenys;
  - vi. klientas perveda daugiau lėšų negu reikia investicijai ir prašo grąžinti permokėtas sumas;
  - vii. aplinkybės, kuriomis klientas naudojasi veiklos pertraukos laikotarpiu, kelia įtarimą;
  - viii. naudojamos keliomis sąskaitomis apie tai iš anksto nepranešus, ypač kai šios sąskaitos laikomos keliose arba didelės rizikos jurisdikcijose;
  - ix. klientas nori sukurti tokią santykių struktūrą, kad įvairiose jurisdikcijose būtų naudojamos daugeliu šalių, pavyzdžiui, paskirtų įmonių, ypač kai šios jurisdikcijos susijusios su didesne PP / TF rizika.
- b) Kliento pobūdis, pavyzdžiui:
  - i. klientas yra įmonė arba patikos fondas, arba kita juridinė struktūra, kurios struktūra ar funkcijos yra panašios į patikos fondus, įsteigta su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje (įmonės turėtų ypač atkreipti dėmesį į tas

jurisdikcijas, kuriose nėra veiksmingai laikomasi tarptautinių mokesčių ir informacijos dalijimosi skaidrumo standartų);

- ii. klientas yra investicinė įmonė, kuri pati retai atlieka deramą savo klientų tikrinimą arba jo apskritai neatlieka;
  - iii. klientas yra nereguluojama trečioji šalis investicinė įmonė;
  - iv. kliento nuosavybės ir kontrolės struktūra neskaidri;
  - v. klientas arba naudos gavėjas yra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo arba užima kitokią aukštą padėtį, dėl to turi galimybę piktnaudžiauti savo padėtimi siekdamas asmeninės naudos;
  - vi. klientas yra nereguluojama paskirta įmonė, kurios akcininkai nežinomi.
- c) Kliento veikla, pavyzdžiui, kliento verslo lėšos gaunamos iš sektorių, kurie yra susiję su didesne finansinių nusikaltimų rizika, pavyzdžiui, statybų, farmacijos ir sveikatos priežiūros, prekybos ginklais ir gynybos, kasybos pramonės ar viešųjų pirkimų.

15.6. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) klientas yra institucinis investuotojas, o jo statusą patvirtino EEE vyriausybės institucija, pavyzdžiui, tai vyriausybės patvirtina pensijų sistema.
- b) klientas yra EEE jurisdikcijai priklausanti valdžios institucija.
- c) klientas yra EEE jurisdikcijoje įsteigta finansų įstaiga.

Su platinimo kanalais susijusios rizikos veiksniai

15.7. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) užsakymų priėmimo ir perdavimo grandinės sudėtingumas;
- b) investicinių produktų platinimo grandinės sudėtingumas;
- c) Prekybos vietoje yra narių ar dalyvių, esančių didelės rizikos jurisdikcijose.

Su valstybėmis susiję arba geografinės rizikos veiksniai

15.8. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) investuotojas arba jo depozitoriumas įsteigtas su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje;

- b) lėšos gaunamos iš jurisdikcijos, susijusios su didesne PP / TF rizika.

Priemonės

15.9. Tobulindamos savo KPP / KTF politiką ir procedūras, kad įvykdytų savo prievoles pagal Direktyvą (ES) 2015/849, šio sektoriaus įmonės turėtų atsižvelgti į tai, kad joms, atsižvelgiant į vykdomos veiklos pobūdį, bus taikomos taisyklės, pagal kurias jos privalo rinkti išsamią informaciją apie savo klientus. Tokiu atveju jos turėtų apsvarstyti, kiek informacija, surinkta FPRD II ir ERIR laikymosi tikslais, gali būti naudojama ir standartiniais atvejais vykdant deramo klientų tikrinimo prievoles.

15.10. Visų pirma būtent investicijų valdytojams reikia gerai suprasti savo klientus, kad galėtų padėti klientams pasirinkti tinkamus investicijų portfelius. Renkama informacija bus panaši į tą, kurią įmonės renka KPP / KTF tikslais.

15.11. Kai rizika didesnė, įmonės turėtų laikytis I antraštinėje dalyje išdėstytų sustiprinto deramo klientų tikrinimo gairių. Be to, jeigu su dalykiniais santykiais susijusi rizika yra didelė, įmonės turėtų:

- a) jeigu klientas yra nereguliuojama trečioji šalis investicinė įmonė, nustatyti ir, jei reikia, patikrinti pagrindinių įmonės kliento investuotojų tapatybę;
- b) suprasti kiekvieno mokėjimo arba pervedimo nepatikrintai trečiajai šaliai ar iš jos priežastį.

15.12. Jei rizika maža ir kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, investicijų valdytojai gali taikyti I antraštinėje dalyje išdėstytas supaprastinto deramo klientų tikrinimo gaires.

16 gairė. Investicinių fondų paslaugų teikėjų sektoriui skirta gairė

- 16.1. Teikiant investicinių fondų paslaugas gali dalyvauti daug šalių, pavyzdžiui, fondo valdytojas, paskirti konsultantai, depozitoriumas, subdepozitoriumai, registrai ir, kai kuriais atvejais, pagrindiniai makleriai. Platinant šių fondų priemones, taip pat gali dalyvauti daug šalių, pavyzdžiui, priklausomi agentai, turto valdytojai konsultantai, savo nuožiūra turtą valdantys valdytojai, platformos paslaugų teikėjai ir nepriklausomi finansų konsultantai.
- 16.2. Šalių, dalyvaujančių fondo priemonių platinimo procese, pobūdis ir skaičius priklauso nuo fondo ir gali turėti įtakos tam, kiek fondas žino apie savo klientą ir investuotojus. Fondas, arba jeigu pats fondas nėra įpareigotasis subjektas, fondo valdytojas išlieka atsakingas už tai, kad būtų vykdomos KPP / KTF prievolės, nors, priklausomai nuo aplinkybių, kai kurias fondų deramo klientų tikrinimo prievoles gali atlikti viena arba daugiau kitų šalių.
- 16.3. Investiciniais fondais asmenys arba subjektai gali naudotis PP / TF tikslais:
- a) mažmeninių fondų priemonės dažnai platinamos klientams fiziškai nedalyvaujant; naudotis šiais fondais dažnai būna lengva ir pakankamai greitai, įvairios šalys gali turimas fondų priemones perduoti viena kitai.
  - b) Alternatyvūs investiciniai fondai, pavyzdžiui, rizikos draudimo fondai, nekilnojamojo turto ir privataus kapitalo fondai, dažnai turi mažiau investuotojų, o investuotojais gali būti privatūs asmenys ir instituciniai investuotojai (pensijų fondai, fondų fondai). Fondams, kurie yra skirti nedideliui skaičiui didelės vertės turtą turinčių asmenų arba šeimos biurams, gali būti būdinga didesnė piktnaudžiavimo PP / TF tikslais rizika negu mažmeniniams fondams, nes labiau tikėtina, kad investuotojai galės kontroliuoti fondo turtą. Jeigu investuotojai kontroliuoja turtą, fondai yra asmeninės turto valdymo įmonės – Direktyvos (ES) 2015/849 III priede šis veiksnys priskirtas prie galimai didesnės rizikos požymių.
  - c) Nors investicijos dažniausiai būna vidutinio laikotarpio–ilgalaikės ir dėl to šie produktai yra mažiau patrauklūs naudoti pinigų plovimo tikslais, pinigų plovėjams šie produktai vis tiek gali būti naudingi, nes suteikia galimybę naudotis augimu ir gauti pajamų.
- 16.4. Ši sektorinė gairė skirta:
- a) investiciniams fondams, kurie prekiauja savo akcijomis arba investiciniais vienetais pagal Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 2 dalies d punktą ir
  - b) fondų valdytojams, kai investicinis fondas nėra įsteigtas.

Kitoms šalims, dalyvaujančioms teikiant fondo paslaugas arba platinant fondo priemones, pavyzdžiui, tarpininkams, gali tekti vykdyti savo pačių deramo klientų tikrinimo prievoles ir jie turėtų vadovautis atitinkamais šių gairių skyriais.

Fondams ir fondų valdytojams taip pat gali būti aktualios 8, 14 ir 15 sektorinės gairės.

Rizikos veiksniai

Su produktais, paslaugomis arba sandoriais susijusios rizikos veiksniai

16.5. Veiksniai, dėl kurių su fondu susijusi rizika gali padidėti:

- a) fondas skirtas nedideliam skaičiui asmenų arba šeimos biurų, pavyzdžiui, tai – privatus fondas arba vieno investuotojo fondas;
- b) investuotojas gali pasirašyti fondo investicines priemones, tada netrukus investiciją atsiimti nepatirdamas didelių administracinių išlaidų;
- c) fondo investiciniais vienetais arba akcijomis galima prekiauti fondui arba fondo valdytojui apie vykdomą prekybą nepranešus;
- d) informacija apie investuotoją suskaidoma tarp kelių subjektų.

16.6. Veiksniai, dėl kurių su pasirašymu susijusi rizika gali padidėti:

- a) pasirašant naudojamos keliose jurisdikcijose esančiomis sąskaitomis arba trečiosiomis šalimis, ypač kai šios jurisdikcijos yra susijusios su didele PP / TF rizika, kaip apibrėžta I antraštinės dalies 2.9–2.15 gairėse;
- b) pasirašant dalyvauja trečiosios pasirašančiosios šalys arba mokėjimų gavėjai, ypač, kai tai yra nebūdinga.

16.7. Veiksniai, dėl kurių su fondu susijusi rizika gali sumažėti:

- a) mokėjimai trečiosioms šalims ir iš jų neleidžiami.
- b) fondu gali naudotis tik smulkieji investuotojai, nustatyta viršutinė investicijų riba.

Su klientais susijusios rizikos veiksniai

16.8. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti: Kliento elgsena yra neįprasta, pavyzdžiui:

- a) investicija neturi akivaizdaus strateginio ar ekonominio tikslo arba klientas vykdo investicijas, kurios neatitinka kliento bendros finansinės padėties, kai fondui ar fondo valdytojui ji yra žinoma;

- b) klientas prašo pakartotinai pirkti ir (arba) parduoti investicinius vienetus arba akcijas praėjus nedaug laiko po pradinės investicijos arba prieš išmokos terminą be aiškaus pagrindo, ypač kai dėl to patiriamas finansinis nuostolis arba tenka mokėti didelius sandorio mokesčius;
- c) klientas perveda daugiau lėšų negu reikia investicijai ir prašo grąžinti permokėtas sumas;
- d) prieš tai apie tai nepranešęs klientas naudoja daug sąskaitų, ypač kai tos sąskaitos laikomos keliose jurisdikcijose arba kai jurisdikcijos yra susijusios su didesne PP / TF rizika;
- e) klientas nori sukurti tokią santykių struktūrą, kad įvairiose jurisdikcijose būtų naudojamosi daugeliu šalių, pavyzdžiui, nereguliuojamų paskirtų įmonių, ypač kai šios jurisdikcijos susijusios su didesne PP / TF rizika;
- f) klientas staiga be pagrindo pakeičia atsiskaitymo vietą, pavyzdžiui, pasikeičia kliento rezidavimo valstybė;

16.9. Veiksniai, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) klientas yra institucinis investuotojas, jo statusą patvirtino EEE vyriausybės agentūra, pavyzdžiui, tai – vyriausybės patvirtina pensijų sistema;
- b) klientas yra įmonė, kuriai taikomi KPP / KTF reikalavimai yra ne mažiau patikimi už nustatytus Direktyvoje (ES) 2015/849, įmonė.

Su paslaugų teikimo kanalais susijusios rizikos veiksniai

16.10. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) paslaugų teikimo kanalai sudėtingi, dėl to fondas gali atlikti ribotą savo dalykinių santykių priežiūrą ir jo galimybė vykdyti sandorių stebėseną yra apribota, pavyzdžiui, fondas naudoja daug antrinių paslaugų trečiosiose valstybėse platintojų;
- b) platintojas yra su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje, kaip apibrėžta bendrojoje šių gairių dalyje.

16.11. Veiksniai, kurie gali būti požymiai, kad rizika yra mažesnė:

- a) fondas aptarnauja tik apibrėžto pobūdžio mažos rizikos investuotojus, pavyzdžiui, reguliuojamas įmones, kurios investuoja kaip pagrindinė šalis (pvz., gyvybės draudimo įmones) arba įmonių pensijų sistemas;

- b) fondo investicines priemones galima pirkti arba atsiimti tik per įmonę, kuriai taikomi KPP / KTF reikalavimai yra ne mažiau patikimi už nustatytus Direktyvoje (ES) 2015/849.

Su valstybėmis susiję arba geografinės rizikos veiksniai

16.12. Veiksniai, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) Klientų arba naudos gavėjų lėšos gautos su didesne PP / TF rizika susijusiose jurisdikcijose, ypač jurisdikcijose, susijusiose su didesniu pirminių pinigų plovimo nusikaltimų lygiu;
- b) Klientas prašo lėšas už savo išpirktus investicinius vienetus pervesti į sąskaitą kredito įstaigoje, esančioje su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje.

Priemonės

16.13. Tai, kokių priemonių fondai arba fondų valdytojai turėtų imtis, kad įvykdytų deramo klientų tikrinimo prievoles, priklausys nuo to, kaip klientas arba investuotojas (tais atvejais kai investuotojas nėra klientas) patenka į fondą. Fondas arba fondo valdytojas taip pat turėtų imtis rizikos lygį atitinkančių priemonių ir nustatyti bei patikrinti fizinių asmenų, kurie yra kliento naudos gavėjai arba kontroliuoja klientą (jei tokių asmenų yra, arba asmenų, kurių vardu sandoris vykdomas) tapatybę, pavyzdžiui, prašyti, kad būsimas klientas – kai jis pirmą kartą kreipiasi į fondą norėdamas jame dalyvauti – deklaruotų, ar investuoja savo vardu, ar yra kito asmens vardu investuojantis tarpininkas.

16.14. Klientas yra:

- a) fizinis arba juridinis asmuo, kuris tiesiogiai savo sąskaita, ne kito asmens vardu, perka fondo investicinius vienetus arba akcijas, yra pagrindinis investuotojas; arba
- b) įmonė, vykdydama savo ekonominę veiklą, tiesiogiai perka investicinius vienetus arba akcijas savo vardu ir kontroliuoja investiciją vienos arba kelių trečiųjų šalių, kurios investicijos arba investicinių sprendimų nekontroliuoja, naudai; arba
- c) įmonė, pavyzdžiui, finansinis tarpininkas, veikia savo vardu ir yra registruotas fondo akcijų ir (arba) investicinių vienetų registre, tačiau veikia vienos arba kelių trečiųjų šalių sąskaita ir laikydamasi konkrečių jų nurodymų (pvz., dėl to, kad finansinis tarpininkas yra paskirtas asmuo, makleris, keleto klientų depozitinės (patikėjimo) sąskaitos, universalus pobūdžio sąskaitų operatorius arba panašios pasyvaus pobūdžio struktūros operatorius); arba
- d) įmonės klientas, pavyzdžiui, finansinio tarpininko klientas, kai įmonė nėra registruota fondo akcijų ir (arba) investicinių vienetų registre (pvz., dėl to, kad

investicinis fondas naudojami finansiniu tarpininku, kuris platina fondo akcijas arba investicinius vienetus, ir investuotojas perka investicinius vienetus arba akcijas per įmonę ir yra registruotas fondo akcijų ir (arba) investicinių vienetų registre).

Sustiprintas deramas klientų tikrinimas

16.15. Jeigu rizika yra didelė, 16.14 gairių a ir b punktuose aprašytais atvejais fondas arba fondo valdytojas turėtų taikyti tokias sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones:

- a) prieš užmezgdamas dalykinius santykius surinkti papildomą informaciją, pavyzdžiui, apie kliento reputaciją ir bendrąsias aplinkybes;
- b) imtis papildomų veiksmų ir išsamiau patikrinti dokumentus, duomenis arba surinktą informaciją;
- c) surinkti informaciją apie kliento ir kliento naudos gavėjo lėšų šaltinį ir (arba) turto šaltinį;
- d) reikalauti, kad atsiimamos lėšos būtų mokamos į pradinę sąskaitą, kuri naudota investuojant, arba į vien kliento vardu ar kliento ir kitų asmenų vardu atidarytą bendrą sąskaitą;
- e) vykdyti dažnesnę ir intensyvesnę sandorių stebėseną;
- f) reikalauti, kad pirmas mokėjimas būtų atliktas iš kliento vardu arba kliento ir kitų asmenų vardu atidarytos bendros sąskaitos EEE reguliuojamoje kredito arba finansų įstaigoje arba trečiosios šalies, kurioje taikomi KPP / KTF reikalavimai yra ne mažiau patikimi už nustatytus Direktyvos (ES) 2015/849, reguliuojamoje kredito ar finansų įstaigoje;
- g) gauti vyresniosios vadovybės patvirtinimą sudarant sandorį;
- h) santykiams su klientu ir atskiriems sandoriams taikyti sustiprintą stebėseną;

16.16. Atvejais, aprašytais 16.14 gairės c punkte, kai rizika padidėja, ypač jeigu fondas skirtas nedideliam skaičiui investuotojų, būtina taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones, taip pat galima imtis 16.15 gairėje išvardytų priemonių.

16.17. Kai finansinis tarpininkas yra įsikūręs trečiojoje valstybėje ir su fondu ar fondo valdytoju yra užmezgęs į korespondentinę bankininkystę panašius santykius, 16.20 ir 16.21 gairėse aprašytos priemonės netaikomos. Tokiais atvejais įmonės, siekdamos vykdyti savo prievoles pagal Direktyvos (ES) 2015/849 19 straipsnį, turėtų tarpininkui taikyti sustiprintas deramo klientų tikrinimo priemones, išvardytas 8.14–8.17 sektorinėse gairėse.

16.18. Atvejais, aprašytais 16.14 gairės d punkte, kai rizika padidėja, ypač jeigu fondas skirtas nedideliam skaičiui investuotojų, būtina taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemonės, taip pat galima imtis 16.15 gairėje išvardytų priemonių.

Supaprastintas deramas klientų tikrinimas

16.19. Atvejais, aprašytais 16.14 gairės a ir b punktuose, kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, kai rizika mažesnė ir lėšos pervestos į vien kliento vardu arba kliento ir kitų asmenų vardu atidarytą bendrą mokėjimo sąskaitą EEE reguliuojamoje kredito arba finansų įstaigoje, arba iš tokios sąskaitos ir tai galima patikrinti, fondas arba fondo valdytojas gali taikyti supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemonės, pavyzdžiui, kai kuriems deramo klientų tikrinimo reikalavimams įvykdyti remtis lėšų šaltiniu.

16.20. Atvejais, aprašytais 16.14 gairės c punkte, kai finansinis tarpininkas yra fondo arba fondo valdytojo klientas, fondas arba fondo valdytojas turėtų taikyti finansiniam tarpininkui rizikos lygį atitinkančias deramo klientų tikrinimo priemonės. Fondas arba fondo valdytojas taip pat turėtų imtis rizikos lygį atitinkančių priemonių ir nustatyti bei patikrinti pagrindinių finansinio tarpininko investuotojų tapatybę, nes šie investuotojai galėtų būti tikrieji per tarpininką investuojamų lėšų naudos gavėjai. Kai rizika yra maža ir tiek, kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, fondai arba fondų valdytojai gali taikyti supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemonės, panašias į aprašytąsias šių gairių I antraštinėje dalyje, bet turi laikytis šių sąlygų:

- a) finansinis tarpininkas turi vykdyti EEE jurisdikcijos arba trečiosios valstybės, kurioje taikomi KPP / KTF reikalavimai yra ne mažiau patikimi už nustatytus Direktyvoje (ES) 2015/849, KPP / KTF prievoles;
- b) vykdoma veiksminga priežiūra, ar finansinis tarpininkas laikosi šių reikalavimų;
- c) fondas arba fondo valdytojas ėmėsi rizikos lygį atitinkančių veiksmų, kad įsitikintų, jog su dalykiniais santykiais susijusi PP / TF rizika yra maža, atsižvelgdamas, be kita ko, į fondo arba fondo valdytojo atliktą finansinio tarpininko verslo, klientų, kuriems tarpininko įmonė teikia paslaugas, ir jurisdikcijų, kuriose tarpininkas vykdo savo veiklą, įvertinimą;
- d) fondas arba fondo valdytojas ėmėsi rizikos lygį atitinkančių veiksmų, kad įsitikintų, jog tarpininkas savo paties klientams ir klientų naudos gavėjams taiko patikimas ir rizikos lygį atitinkančias deramo klientų tikrinimo priemonės. Tuo tikslu fondas arba fondo valdytojas turėtų imtis rizikos lygį atitinkančių priemonių ir įvertinti tarpininko deramo klientų tikrinimo politikos ir procedūrų tinkamumą, pavyzdžiui, remdamasis viešai prieinama informacija apie tai, kaip tarpininkas laikosi reikalavimų, arba kreipdamasis tiesiogiai į tarpininką;

- e) fondas arba fondo valdytojas ėmėsi rizikos lygį atitinkančių veiksmų, kad įsitikintų, jog tarpininkas suteiks deramo klientų tikrinimo informaciją ir dokumentus apie savo pagrindinius investuotojus iš karto, kai to bus paprašyta, pavyzdžiui, įtraukė atitinkamas nuostatas į sutartį su tarpininku arba atliko bandomąjį patikrinimą, ar tarpininkas gali suteikti deramo klientų tikrinimo informaciją, kai to prašoma.

16.21. Atvejais, aprašytais 16.14 gairės d punkte, fondas arba fondo valdytojas turėtų taikyti rizikos lygį atitinkančias deramo klientų tikrinimo priemones galutiniam investuotojui, kuris yra fondo arba fondo valdytojo klientas. Kad įvykdytų savo deramo klientų tikrinimo prievoles, fondas arba fondo valdytojas gali pasikliauti tarpininku, laikydamasis nustatytų sąlygų pagal Direktyvos (ES) 2015/849 II skyriaus 4 skirsnyje nustatytus reikalavimus.

16.22. Jei rizika maža ir tiek, kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, fondai arba fondų valdytojai gali taikyti supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemones. Jeigu įvykdomos 16.20 gairėje išdėstytos sąlygos, fondo arba fondo valdytojo taikoma supaprastinta deramo klientų tikrinimo priemonė gali sudaryti iš, to kad fondas arba fondo valdytojas renka tapatybės duomenis iš fondo akcijų registro ir Direktyvos (ES) 2015/849 27 straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją. Šią informaciją fondas arba fondo valdytojas privalo surinkti iš tarpininko laikydamasis pagrįstų terminų. Nustatydamas šiuos terminus fondas arba fondo valdytojas turėtų vadovautis rizika grindžiamu metodu.

17 gairė. Reguliuojamų sutelktinio finansavimo platformų sektoriui skirta gairė

- 17.1. Pagal šią sektorinę gairę vartojamos ir turėtų būti taikomos sąvokų apibrėžtys, nurodytos Reglamento (ES) Nr. 2020/1503 2 straipsnio 1 dalyje: „sutelktinio finansavimo paslauga“, „sutelktinio finansavimo platforma“, „sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas“ (SFPT), „projekto vykdytojas“ ir „investuotojas“. Šioje sektorinėje gairėje vartojama sąvoka „klientai“, apibrėžta to paties reglamento 2 straipsnio 1 dalies g punkte.
- 17.2. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjai turėtų pripažinti riziką, keliamą sutelktinio finansavimo platformų, kuriose sertifikavimo paslaugų teikėjo klientai gali būti bet kurioje pasaulio vietoje, įskaitant didelės rizikos jurisdikcijas, pobūdžio. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjai turėtų pažinti savo klientus, kad jų sutelktinio finansavimo platformos nebūtų naudojamos fiktyviems investiciniams projektams finansuoti neteisėtomis lėšomis arba kad jos nebūtų naudojamos terorizmui finansuoti, nurodant fiktyvų sutelktinio finansavimo projekto, kuris niekada nebus įvykdytas, pagrindą, ir gautas sutelktinio finansavimo lėšos panaudojant teroristiniam išpuoliui finansuoti.
- 17.3. Be I antraštinėje dalyje aptartų rizikos veiksnių ir priemonių sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjai turėtų atsižvelgti į šioje sektorinėje gairėje išvardytus rizikos veiksnius ir priemones. SFPT, teikiantys investicines paslaugas, taip pat turėtų remtis 16 sektorine gaire.

Rizikos veiksniai

Su produktais, paslaugomis ir sandoriais susijusios rizikos veiksniai

- 17.4. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas turėtų atsižvelgti į toliau išvardytus rizikos veiksnius, dėl kurių rizika gali padidėti:
- a) sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas renka lėšas per sutelktinio finansavimo platformą, tačiau leidžia vėliau jas perduoti, įskaitant verslo modelius, kai:
    - i. pinigai renkami neapibrėžtam projektui ir laikomi investuotojo sąskaitoje, kol projektas apibrėžiamas, arba
    - ii. pinigai renkami, bet gali būti grąžinti investuotojams, jei nėra pasiektas lėšų rinkimo tikslas arba jei projekto vykdytojas negavo pinigų.
  - b) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas leidžia iš anksto išpirkti investicijas, anksčiau grąžinti paskolas arba perparduoti investicijas ar paskolas antrinėse rinkose.

- c) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas netaiko per sutelktinio finansavimo platformą vykdomų sandorių, papildymų arba grąžinimų dydžio, apimties ar vertės apribojimų ar lėšų, kurios bus saugomos pavienių investuotojų sąskaitose, sumos apribojimų.
- d) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas leidžia, kad investuotojai per sutelktinio finansavimo platformą mokėtų projekto vykdytojui priemonėmis, kurioms netaikoma jokia reguliavimo tvarka, arba kurioms taikomi ne tokie griežti KPP / KFT reikalavimai, kaip reikalaujama pagal Direktyvą (ES) 2015/849.
- e) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas per sutelktinio finansavimo platformą priima grynujų pinigų investicijas arba leidžia išimti grynuosius pinigus investuotojams, kurie yra asmenys arba nereguliuojami juridiniai asmenys.
- f) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas teikia investuotojams ar paskolos davėjams finansinį svertą arba lengvatinį išpirkimą, arba garantuotą grąžą.
- g) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas nepatvirtina savo įsipareigojimo atpirkti vertybinius popierius ir tokiam atpirkimui nėra laiko.
- h) Ne nuosavybės finansinių priemonių atveju nėra suprantamai pateikta nominalioji palūkanų norma, data, nuo kurios turi būti mokamos palūkanos, palūkanų mokėjimo terminai, termino pabaigos diena ir taikomas pelningumas.
- i) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas per sutelktinio finansavimo platformą leidžia mokėti virtualiosiomis valiutomis.
- j) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas leidžia investuotojams ir projektų vykdytojams sutelktinio finansavimo platformoje tvarkyti kelias sąskaitas, kai jos nėra susietos su konkrečiais sutelktinio finansavimo projektais.
- k) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas sutelktinio finansavimo platformoje leidžia pervedimus tarp investuotojų ar projekto vykdytojų.

17.5. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas turėtų atsižvelgti į toliau išvardytus rizikos veiksnius, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas reikalauja, kad investicijoms, išpirkimui, skolinimui ar grąžinimui skirtos lėšos būtų imamos iš arba pervedamos į vien kliento vardu arba kliento ir kitų asmenų vardu atidarytą bendrą sąskaitą kredito įstaigoje ar finansų įstaigoje, arba mokėjimo įstaigoje, kurios veiklos leidimas išduotas pagal Direktyvą (ES) 2015/2366 ir kuriai taikomi KPP / KTF reikalavimai yra ne mažiau patikimi už nustatytus Direktyvoje (ES) 2015/849.

- b) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas nustato žemas investavimo, skolinimo, išpirkimo ir grąžinimo, apdorojamų per sutelktinio finansavimo platformą, ribas pagal piniginį dydį ir mokėjimų skaičių.
- c) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas reikalauja fiksuoto ar ilgesnio investicijų laikymo laikotarpio arba paskolų, įsigytų per sutelktinio finansavimo platformą, grąžinimo laikotarpio.
- d) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas apriboja lėšų, kurias sutelktinio finansavimo platformoje galima laikyti bet kada vienu metu bet kurioje sąskaitoje, sumą.
- e) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas naudoja technologiją, kad nustatytų, ar naudodamiesi sutelktinio finansavimo platforma investuotojai ar projektų vykdytojai pasitelkia VPN ar kitas technologijas, kuriomis galima nuslėpti tikrąją vietą ir įrenginį.
- f) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas sutelktinio finansavimo platformoje neleidžia kurti kelių sąskaitų.

Su klientais susijusios rizikos veiksniai

17.6. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas turėtų atsižvelgti į toliau išvardytus rizikos veiksnius, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) Kliento pobūdis ar elgsena yra neįprasti, pavyzdžiui:
  - i. investicija ar paskola nepagrįsta akivaizdžia strategija ar ekonominiu tikslu;
  - ii. investuotojas prašo išpirkti investiciją per trumpą laikotarpį po pradinės investicijos.
  - iii. investuotojas prašo lengvatinių sąlygų arba fiksuotos investicijų grąžos.
  - iv. investuotojas arba projekto vykdytojas perveda į platformą daugiau lėšų negu reikia projektui ir (arba) paskolai ir prašo grąžinti permokėtas sumas;
  - v. investuotojas arba projekto vykdytojas yra su didesne PP rizika susijęs asmuo ar juridinis asmuo;
  - vi. projekto vykdytojas netikėtai arba be pagrįstų paaiškinimų paspartina sutartą išpirkimo ir (arba) grąžinimo grafiką

sumokėdamas arba vienkartinės išmokas, arba nutraukdamas anksčiau laiko arba

- vii. atrodo, kad projekto vykdytojas nenoriai teikia informaciją apie projektą ar iniciatyvą, kuriems siekiama sutelktinio finansavimo;
  - viii. investicijai skirtų lėšų šaltinis nėra aiškus, o investuotojas nenoriai teikia informaciją, kai to prašo sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas; investuotas turtas viršija investuotojo apskaičiuoto likvidžiojo turto apimtį. Investuotos lėšos yra skolintos;
  - ix. investuotojas negyvena valstybėje, kurioje įsteigta sutelktinio finansavimo platforma arba investavimo objektas, ir neturi kitų ryšių su ja;
  - x. investuotojas ar projekto vykdytojas yra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo;
  - xi. investuotojas atsisako atlikti reikalaujamą deramą klientų tikrinimą.
- b) investuotojas ar projekto vykdytojas perveda virtualiąją valiutą;
  - c) apie investuotoją ar projekto vykdytoją buvo neigiamų pranešimų žiniasklaidoje;
  - d) investuotojui ar projekto vykdytojui taikomos sankcijos.

Su paslaugų teikimo kanalais susijusios rizikos veiksniai

17.7. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas turėtų atsižvelgti į toliau išvardytus rizikos veiksnius, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas sutelktinio finansavimo platformą valdo vien internetu be tinkamų apsaugos priemonių, tokių kaip asmens elektroninė atpažintis naudojant elektroninius parašus ar elektronines atpažinties priemones, atitinkančias Reglamento (ES) Nr. 910/2014 reikalavimus;
- b) klientai, aptarnaujami sutelktinio finansavimo platformoje jiems fiziškai nedalyvaujant ir netaikant jokių apsaugos priemonių;
- c) sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjo veiklai netaikoma jokia reguliavimo tvarka, todėl priemonės, kurios kitu atveju būtų taikomos siekiant nustatyti ir sumažinti galimą sutelktinio finansavimo platformos naudojimo PP / TF tikslams

riziką, šiuo atveju greičiausiai taikomos nebus. Tai neturi jokio poveikio 11 gairės taikymui.

17.8. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas turėtų atsižvelgti į toliau išvardytus rizikos veiksnius, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas naudoja kredito įstaigą ar finansų įstaigą pinigų tvarkymo ar perlaidų paslaugoms teikti. Arba sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas savo vardu atidaro sąskaitą reguliuojamoje kredito įstaigoje ar finansų įstaigoje, per kurią vyksta piniginiai sandoriai tarp projekto vykdytojų ir investuotojų.
- b) Sutelktinio finansavimo platformą valdantis sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas turi veiklos leidimą kaip mokėjimo įstaiga pagal Direktyvą (ES) 2015/2366 arba veikia kaip mokėjimo įstaigos, turinčios veiklos leidimą pagal Direktyvą (ES) 2015/2366, tarpininkas ir tiesiogiai tvarko piniginius sandorius tarp investuotojų ir projektų vykdytojų. Tai neturi jokio poveikio 11 gairės taikymui.
- c) Su investuotojais ir projektų vykdytojais susitiko asmeniškai arba juos pristatė reguliuojamas finansų tarpininkas (kredito įstaiga ar investicinė įmonė), kuris atliko visą deramą visų klientų (projekto vykdytojų ir investuotojų) tikrinimą.

Su valstybėmis susiję arba geografinės rizikos veiksniai

17.9. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas turėtų atsižvelgti į toliau išvardytus rizikos veiksnius, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjas veikia pasauliniu mastu, supažindinant investuotojus, projektų vykdytojus ir suderinant projektus iš skirtingų jurisdikcijų.
- b) Lėšos gaunamos iš asmeninių ar verslo ryšių su jurisdikcija, kurioje, remiantis patikimais šaltiniais, nustatytas aukštas korupcijos arba kito kio nusikalstamumo, pvz., terorizmo, pinigų plovimo, neteisėtų narkotikų gamybos ir tiekimo, ar kitų pirminių nusikaltimų lygis.
- c) Projekto vykdytojas arba investuotojas, arba, atitinkamai, jų naudos gavėjai yra su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje arba tokioje, kurioje nevykdoma veiksminga KPP / KTF priežiūra. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjai turėtų ypač atkreipti dėmesį į jurisdikcijas, kai yra žinoma, kad šios jurisdikcijos teikia finansavimą teroristų veiklai arba ją remia, arba yra žinoma, kad jose veikia terorizmo nusikaltimus vykdančios grupės, taip pat į jurisdikcijas, kurioms taikomos finansinės sankcijos, embargai arba ribojamosios priemonės (kurias

nustatė, pavyzdžiui, ES ar Jungtinės Tautos), susijusios su terorizmu, terorizmo finansavimu arba ginklų platinimu.

Priemonės

- 17.10. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjai, kurie yra įpareigotieji subjektai kaip mokėjimo įstaigos, turinčios veiklos leidimą pagal Direktyvą (ES) 2015/2366, arba veikia kaip mokėjimo įstaigos, turinčios veiklos leidimą pagal Direktyvą (ES) 2015/2366, tarpininkai, turėtų taikyti atitinkamas 11 sektorinės gairės priemones ir savo sutelktinio finansavimo paslaugoms.
- 17.11. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjai kurie yra įpareigotieji subjektai kaip investicinės įmonės, turinčios veiklos leidimą pagal Direktyvą (ES) 2014/65, turėtų taikyti atitinkamas 15 sektorinės gairės priemones ir savo sutelktinio finansavimo paslaugoms.
- 17.12. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjai, kurie yra įpareigotieji subjektai kaip kredito įstaigos, turinčios veiklos leidimą pagal Direktyvą (ES) 2013/36, turėtų taikyti atitinkamas 9 sektorinės gairės priemones ir savo sutelktinio finansavimo paslaugoms.
- 17.13. Įmonė, kuriai pagal nacionalinę teisę yra suteiktas sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjo veiklos leidimas ir kuriai taikomi nacionaliniai KPP / KFT teisės aktai, turėtų remtis šiomis sektorių gairėmis *mutatis mutandis* ir kitomis atitinkamomis sektorių gairėmis, kad būtų užtikrinta suderinta ir veiksminga Europos Sąjungoje įsteigtų sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjų KPP / KFT priežiūra.

Deramas klientų tikrinimas.

- 17.14. Pagal I antraštinę dalį sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjai turėtų taikyti deramo klientų tikrinimo priemones visiems savo klientams, tiek investuotojams, tiek projektų vykdytojams.
- 17.15. Sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjai, kurie renka lėšas iš klientų ar perveda lėšas klientams pasikliaudami kredito įstaigomis ar finansų įstaigomis, turėtų atsižvelgti į I antraštinėje dalyje nurodytus su paslaugų teikimo kanalais susijusios rizikos veiksnius ir visų pirma įsitikinti, kad šios kredito įstaigos ar finansų įstaigos įdiegė tinkamas deramo klientų tikrinimo priemones.

Sustiprintas deramas klientų tikrinimas

- 17.16. Jeigu rizika, susijusi su vienkartinio sandoriu ir (ar) operacija arba dalykiniais santykiais, padidėja, sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjų platforma turėtų taikyti toliau išvardytas sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones:

- a) prieš užmezgant dalykinius santykius surinkti papildomą informaciją iš platformoje sandorius vykdančių klientų, pavyzdžiui, apie jų investavimo ketinimus ir patirtį, bendrąsias aplinkybes ir reputaciją (pavyzdžiui, atlikti informacijos atviruosiuose šaltiniuose ar neigiamų pranešimų žiniasklaidoje

paiešką arba pavesti trečiajai šaliai parengti žvalgybos ataskaitą siekiant turėti išsamesnį kliento profilį);

- b) imtis papildomų veiksmų ir išsamiau patikrinti dokumentus, duomenis arba surinktą informaciją;
- c) surinkti informaciją apie klientų ir klientų naudos gavėjų lėšų šaltinį;
- d) reikalauti, kad atsiimamos lėšos arba grąžinama paskola būtų mokamos į pradinę sąskaitą, kuri naudota investuojant, arba į vien klientų vardu ar klientų ir kitų asmenų vardu atidarytą bendrą sąskaitą;
- e) vykdyti dažnesnę ir išsamesnę operacijų stebėseną;
- f) reikalauti, kad pirmasis investicijos arba paskolos mokėjimas būtų atliktas iš atitinkamo asmens vardu arba atitinkamo asmens ir kitų asmenų vardu atidarytos bendros sąskaitos EEE reguliuojamoje kredito arba finansų įstaigoje arba trečiosios valstybės, kurioje taikomi KPP / KTF reikalavimai yra ne žemesni už nustatytus Direktyvos (ES) 2015/849, reguliuojamoje kredito ar finansų įstaigoje;
- g) sudarant sandorį, kai klientai naudojami platforma pirmą kartą, gauti vyresniosios vadovybės patvirtinimą;
- h) santykiams su klientu ir atskiriems sandoriams taikyti sustiprintą stebėseną;

Supaprastintas deramas klientų tikrinimas

17.17. Jeigu rizika maža ir tiek, kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, sutelktinio finansavimo platformos gali taikyti supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemones; be kita ko:

- a) tikrinti kliento ir, jei reikia, naudos gavėjo tapatybę užmezgant dalykinius santykius, kaip nurodyta Direktyvos (ES) 2015/849 14 straipsnio 2 dalyje; arba
- b) daryti prielaidą, kad mokėjimas, naudojantis sąskaita, atidaryta vien kliento vardu, arba bendra sąskaita, atidaryta kliento ir kitų asmenų vardu, reguliuojamoje EEE valstybės kredito arba finansų įstaigoje, atitinka Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nustatytus reikalavimus;

18 gairė. Mokėjimo inicijavimo paslaugų (MIP) ir sąskaitos informacijos paslaugų (SIP) teikėjų sektoriui skirta gairė

18.1. Taikydamos šią gairę, įmonės turėtų atsižvelgti į Direktyvos (ES) 2015/2366 4 straipsnio 18 ir 19 punktuose pateiktas sąvokų apibrėžtis, pagal kurias:

- a) mokėjimo inicijavimo paslaugų (MIP) teikėjas yra mokėjimo paslaugų teikėjas, teikiantis mokėjimo inicijavimo paslaugas, o tai pagal Direktyvos (ES) 2015/2366 4 straipsnio 15 punkte pateiktą apibrėžtį reiškia paslaugas, kai mokėjimo nurodymas inicijuojamas mokėjimo paslaugų vartotojo prašymu dėl mokėjimo sąskaitos, esančios pas kitą mokėjimo paslaugų teikėją);
- b) sąskaitos informacijos paslaugos (SIP) teikėjas yra mokėjimo paslaugų teikėjas, siūlantis informavimą apie sąskaitas paslaugas, kurios pagal Direktyvos (ES) 2015/2366 4 straipsnio 16 punkte pateiktą apibrėžtį reiškia internetines paslaugas, kai pateikiama konsoliduota informacija apie vieną ar daugiau mokėjimo sąskaitų, kurias mokėjimo paslaugų vartotojas turi pas kitą mokėjimo paslaugų teikėją arba pas daugiau nei vieną mokėjimo paslaugų teikėją).

18.2. Įmonės turėtų atsižvelgti į tai, kad nepaisant to, kad MIP ir SIP teikėjai yra įpareigotieji subjektai pagal Direktyvą (ES) 2015/849, jiems būdinga PP / TF rizika yra ribota dėl to, kad:

- a) nors MIP teikėjai dalyvauja mokėjimo grandinėje, jie patys nevykdo mokėjimo operacijų ir nelaiko mokėjimo paslaugų vartotojų lėšų;
- b) SIP teikėjai nedalyvauja mokėjimo grandinėje ir nelaiko mokėjimo paslaugų vartotojo lėšų.

18.3. Siūlydami mokėjimo inicijavimo ar sąskaitos informacijos paslaugas, mokėjimo inicijavimo paslaugų teikėjai ir sąskaitos informacijos paslaugų teikėjai turėtų atsižvelgti ir į I antraštinėje dalyje išdėstytas, ir į šios sektorinės gairės nuostatas.

Rizikos veiksniai

Su klientais susijusios rizikos veiksniai

18.4. Vertindami PP / TF riziką, MIP ir SIP teikėjai turėtų atsižvelgti bent į toliau išvardytus veiksnius, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) MIP teikėjams: Klientas iš skirtingų mokėjimo sąskaitų tam pačiam gavėjui perveda lėšas taip, kad susidaro didelė suma, kuri neturi aiškaus ekonominio ar teisinio pagrindo, arba suteikia MIP teikėjui pagrįstą pagrindą įtarti, kad klientas bando išvengti konkrečių stebėsenos slenkstinių ribų;
- b) SIP teikėjams: klientas perveda lėšas iš skirtingų mokėjimo sąskaitų tam pačiam

gavėjui arba iš to paties mokėtojo gauna lėšas skirtingose mokėjimų sąskaitose taip, kad susidaro didelė suma, kuri neturi aiškaus ekonominio ar teisinio pagrindo, arba suteikia SIP teikėjui pagrįstą pagrindą įtarti, kad klientas bando išvengti konkrečių stebėsenos slenkstinių ribų.

Su paslaugų teikimo kanalais susijusios rizikos veiksniai

18.5. Vertindami PP/TF riziką, MIP ir SIP teikėjai gali remtis EPI nuomone dėl inovatyvių sprendimų naudojimo atliekant deramą klientų tikrinimą (JC 2017 81).

Su valstybėmis susiję arba geografinės rizikos veiksniai

18.6. Vertindami PP/TF riziką, MIP ir SIP teikėjai turėtų atsižvelgti bent į toliau išvardytus veiksnius, dėl kurių rizika gali padidėti, ypač jei klientas mokėjimams atlikti naudoja kelias sąskaitas, kurios atidarytos pas skirtingus mokėjimo paslaugų teikėjus:

- a) MIP teikėjams: klientas inicijuoja mokėjimą su didesne PP/TF rizika susijusiai jurisdikcijai arba didelės rizikos trečiajai valstybei, arba asmeniui, kuris, kaip žinoma, turi ryšių su tomis jurisdikcijomis.
- b) SIP teikėjams: Klientas gauna lėšų iš arba siunčia lėšas su didesne PP/TF rizika susijusioms jurisdikcijoms arba didelės rizikos trečiajai valstybei, arba asmeniui, kuris, kaip žinoma, turi ryšių su tomis jurisdikcijomis, arba klientas jungia mokėjimo sąskaitas, atidarytas kelių asmenų vardu daugiau nei vienoje jurisdikcijoje.

18.7. Vertindami PP/TF riziką, MIP ir SIP teikėjai turėtų atsižvelgti į toliau išvardytus veiksnius, dėl kurių rizika gali sumažėti:

- a) MIP teikėjams: klientas inicijuoja mokėjimo operaciją į EEE valstybę narę arba trečiąją valstybę, kurioje taikomi PP/TF prevencijos reikalavimai yra lygiaverčiai ar griežtesni už nustatytus Direktyvoje (ES) 2015/849.
- b) SIP teikėjams: kliento mokėjimo sąskaitos yra EEE valstybėje narėje.

Priemonės

18.8. Klientas yra:

- a) MIP teikėjams: klientas yra fizinis ar juridinis asmuo, turintis mokėjimo sąskaitą ir prašantis inicijuoti mokėjimo nurodymą iš tos sąskaitos. Konkrečiu atveju, kai MIP teikėjas, siūlydamas mokėjimo inicijavimo paslaugas palaiko dalykinius santykius, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2015/849 3 straipsnio 13 dalyje, su gavėju, o ne su mokėtoju, o mokėtojas naudojasi atitinkamu MIP teikėju norėdamas inicijuoti vieną arba vienkartinį sandorį atitinkamam gavėjui, MIP teikėjo klientas šiose gairėse yra gavėjas, o ne mokėtojas. Tai neturi jokio poveikio Direktyvos (ES) 2015/849 11 straipsnio ir šių gairių I antraštinės dalies, ypač susijusios su vienkartiniais sandoriais ir (ar) operacijomis, taikymui ir mokėjimo inicijavimo paslaugų teikėjų prievolėms pagal Direktyvą (ES) 2015/2366 ir kitus taikomus ES teisės aktus.
- b) SIP teikėjams: klientas yra fizinis ar juridinis asmuo, turintis sutartį su SIP teikėju. Tai

gali būti fizinis arba juridinis asmuo, turintis mokėjimo sąskaitą (-as).

- 18.9. MIP ir SIP teikėjai turėtų imtis tinkamų priemonių nustatyti ir įvertinti su jų verslu susijusią PP / TF riziką. Šiuo tikslu MIP ir SIP teikėjai turėtų atsižvelgti į visus jiems prieinamus duomenis. Teikėjams prieinamų duomenų tipas, *inter alia*, priklausys nuo konkrečios klientui siūlomos paslaugos, turint aiškų mokėjimo paslaugų vartotojo sutikimą, ir nuo to, kuris tipas yra būtinas jų paslaugoms teikti pagal Direktyvos (ES) 2015/2366 66 straipsnio 3 dalies f punktą ir 67 straipsnio 2 dalies f punktą.
- 18.10. Pagal Direktyvos (ES) 2015/849 11 straipsnį MIP ir SIP teikėjai turėtų nustatyti rizikos lygį atitinkantį deramo klientų tikrinimo priemonių taikymo mastą atsižvelgdami į visus turimus duomenis, turint aiškų mokėjimo paslaugų vartotojo sutikimą, ir į tai, kurie duomenys būtini paslaugų teikimui pagal Direktyvos (ES) 2015/2366 66 straipsnio 3 dalies f punktą ir 67 straipsnio 2 dalies f punktą. Kadangi daugeliu atvejų šiems verslo modeliais būdinga rizika yra maža, tai reiškia, kad įprastai bus taikomas supaprastintas deramas klientų tikrinimas. Kalbant apie tuos mažos rizikos atvejus ir tiek, kiek supaprastinto deramo klientų tikrinimo priemonių taikymas yra draudžiamas ar ribojamas pagal nacionalinę teisę, MIP ir SIP teikėjai gali pakoreguoti savo deramo klientų tikrinimo priemones ir atitinkamai taikyti 18.15 gairę.
- 18.11. Stebėseną: Vykdydami deramą klientų tikrinimą, MIP ir SIP teikėjai turėtų užtikrinti, kad atsižvelgiant į visus turimus duomenis, turint aiškų mokėjimo paslaugų vartotojo sutikimą, ir į tai, kurie duomenys būtini paslaugų teikimui pagal Direktyvos (ES) 2015/2366 66 straipsnio 3 dalies f punktą ir 67 straipsnio 2 dalies f punktą, jų KPP / KTF sistemos būtų sukurtos taip, kad jie būtų įspėti apie neįprastus ar įtartinus sandorius. MIP ir SIP teikėjai turėtų naudoti savo arba trečiųjų šalių tipologijas, kad galėtų aptikti neįprastus sandorius.

Deramas klientų tikrinimas.

- 18.12. MIP ir SIP teikėjai savo klientams turėtų taikyti deramo klientų tikrinimo priemones pagal I antraštinę dalį.
- 18.13. Pagal Direktyvos (ES) 2015/849 13 straipsnį kiekvieną kartą, kai pridedama sąskaita, SIP teikėjas turėtų kliento paklausti arba kitomis priemonėmis patikrinti, ar sąskaita yra paties kliento ar bendra, ar juridinio asmens sąskaita, prie kurios klientas turi įgaliojimą prisijungti (pavyzdžiui, asociacijos, įmonės sąskaita).

Sustiprintas deramas klientų tikrinimas

- 18.14. Kai rizika didesnė, įmonės turėtų taikyti I antraštinėje dalyje išdėstytas sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones.

Supaprastintas deramas klientų tikrinimas

- 18.15. Įmonės visada turėtų žinoti savo kliento vardą ir pavardę. MIP ir SIP teikėjai gali apsvarstyti galimybę taikyti supaprastintą klientų tikrinimą, pavyzdžiui:

- a) pasikliauti lėšų šaltiniu kaip kliento tapatybės įrodymu, kai yra žinoma kliento mokėjimo sąskaitos informacija, o mokėjimo sąskaita yra atidaryta pas EEE reguliuojamą mokėjimo paslaugų teikėją;
- b) kliento tapatybės tikrinimą atidėti iki tam tikros vėlesnės datos, kai bus užmegzti santykiai. Tokiu atveju įmonės turėtų užtikrinti, kad jų politikoje ir procedūrose būtų nurodyta, kada turėtų būti taikomas deramas klientų tikrinimas;
- c) vadovautis prielaida dėl dalykinių santykių pobūdžio ir tikslo.

19 gairė. Valiutos keityklų paslaugas teikiančių įmonių sektoriui skirta gairė

- 19.1. Įmonės, teikiančios valiutos keitimo paslaugas, turėtų atsižvelgti ir į I antraštinėje dalyje išdėstytas, ir į šios sektorinės gairės nuostatas.
- 19.2. Įmonės turėtų atsižvelgti į būdingą valiutos keitimo paslaugų riziką, dėl kurios joms gali kilti didelė PP / TF rizika. Įmonės turėtų žinoti, kad ši rizika kyla dėl sandorių paprastumo, jų greičio ir dažnai grynaisiais pinigais pagrįsto pobūdžio. Įmonės taip pat turėtų atsižvelgti į tai, kad jų supratimas apie su klientu susijusią PP / TF riziką gali būti ribotas dėl to, kad jos paprastai vykdo vienkartinis sandorius, o ne užmezga dalykinius santykius.

Rizikos veiksniai

Su produktais, paslaugomis ir sandoriais susijusios rizikos veiksniai

- 19.3. Įmonės turėtų atsižvelgti toliau išvardytus veiksnius, dėl kurių rizika gali padidėti:
- sandoris yra neįprastai didelis pagal absoliučius skaičius arba lyginant su ekonominiu kliento profiliu;
  - sandoris neturi akivaizdaus ekonominio ar finansinio tikslo.
- 19.4. Įmonės turėtų atsižvelgti toliau išvardytus veiksnius, dėl kurių rizika gali sumažėti:
- pakeista suma yra maža; tačiau įmonės turėtų atkreipti dėmesį, jog vien to, kad sumos mažos, nepakanka, kad būtų galima atmesti TF rizikos galimybę.

Su klientais susijusios rizikos veiksniai

- 19.5. Įmonės turėtų atsižvelgti toliau išvardytus veiksnius, dėl kurių rizika gali padidėti:
- Kliento elgsena:
    - kliento sandoriai pagal taikomą deramą klientų tikrinimą yra šiek tiek žemiau slenkstinės ribos, ypač kai jie yra dažni arba atliekami per trumpą laiką;
    - klientas negali pateikti arba nepateiks informacijos apie lėšų kilmę;
    - klientas prašo iškeisti didelius kiekius užsienio valiutos, kuri nėra konvertuojama arba dažnai naudojama;
    - klientas keičia didelius kiekius mažo nominalo banknotų viena valiuta į didesnio nominalo banknotus kita valiuta arba atvirkščiai.
    - kliento elgsena neturi akivaizdžios ekonominės prasmės;

- vi. klientas tą pačią dieną apsilanko daugelyje tos pačios įmonės keityklų (tiek, kiek tai žinoma įmonei);
- vii. klientas teiraujasi apie tapatybės nustatymo ribas ir (arba) atsisako atsakyti į atsitiktinius ar įprastinius klausimus;
- viii. klientas konvertuoja vienos užsienio valiutos lėšas į kitą užsienio valiutą;
- ix. klientas keičia dideles sumas arba naudojami keitimo paslaugomis dažnai, nors tai nesusiję su jo verslu;
- x. kliento parduodama valiuta neatitinka jo pilietybės ar gyvenamosios vietos valstybės;
- xi. klientas be jokio logiško paaiškinimo perka valiutą iš neįprastos vietos, palyginti su savo buvimo vieta;
- xii. klientas perka valiutą, kuri neatitinka to, kas žinoma apie kliento paskirties valstybę;
- xiii. klientas perka arba parduoda didelę sumą valiutos iš jurisdikcijos, kurioje aukštas pirminių PP nusikaltimų ar teroristinės veiklos lygis.

b) Kliento verslo veikla:

- i. Kliento veikla yra susijusi su didesne PP / TF rizika, pavyzdžiui, kazino, tauriųjų metalų ir brangakmenių pirkimas ir (arba) pardavimas, prekyba metalo laužu.

Su paslaugų teikimo kanalais susijusios rizikos veiksniai

19.6. Įmonės turėtų atsižvelgti toliau išvardytus veiksnius, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) paslauga teikiama vien internetu be tinkamų apsaugos priemonių;
- b) paslaugos teikiamos per tarpininkų tinklą.

Su valstybėmis susiję arba geografinės rizikos veiksniai

19.7. Įmonės turėtų atsižvelgti toliau išvardytus veiksnius, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a) valiutos keityklų veikla yra su didesne PP / TF rizika susijusioje jurisdikcijoje.

Priemonės

19.8. Kadangi šią veiklą daugiausia sudaro sandoriai, įmonės turėtų atkreipti dėmesį tai, kokias stebėsenos sistemas ir kontrolės priemones diegia siekdamas užtikrinti, kad pajėgs nustatyti

bandymus plauti pinigus ir finansuoti teroristus, net jeigu turima tik būtiniausia deramo klientų tikrinimo informacija apie klientus arba jos apskritai neturima. Ši stebėsenos sistema turėtų būti pritaikyta verslo mastui ir rizikos lygiui.

Deramas klientų tikrinimas.

19.9. Įmonės savo vidaus politikoje ir procedūrose turėtų aiškiai apibrėžti, kada jos turėtų atlikti deramą savo nenuolatinių klientų tikrinimą. Tai turėtų apimti:

- a) atvejus, kai sandoris ar nustatyti susiję sandoriai siekia 15 000 EUR, arba nacionalinę (-es) ribą (-as), jei ji mažesnė arba didesnė. Politikoje ir procedūrose turėtų būti aiškiai apibrėžta, kada vienkartinių sandorių serija prilygsta dalykiniams santykiams atsižvelgiant į įmonių veiklos aplinkybes (t. y. vidutinį įprastą vienkartinio sandorio dydį esant įprastai jų klientų grupei).
- b) atvejus, kai kyla įtarimas dėl pinigų plovimo ar teroristų finansavimo.

19.10. Įmonės bet kuriuo atveju turėtų įdiegti sistemas ir kontrolės priemones pagal 4.7 gairės b punktą, kad:

- a) nustatytų susijusius sandorius (pavyzdžiui, norint nustatyti, ar tas pats klientas per trumpą laiką kreipiasi į kelis biurus);
- b) stebėtų sandorius tokiu būdu, kuris būtų tinkamas ir veiksmingas atsižvelgiant į įmonės dydį, jos biurų skaičių, sandorių dydį ir apimtį, vykdomos veiklos pobūdį, paslaugų teikimo kanalus ir riziką, nustatytą atliekant visos veiklos rizikos vertinimą.

Sustiprintas deramas klientų tikrinimas

19.11. Jeigu rizika, susijusi su vienkartinio sandoriu ir (ar) operacija arba dalykiniais santykiais, padidėja, įmonės turėtų taikyti sustiprintą deramą klientų tikrinimą pagal I antraštinę dalį ir, be kita ko, jei reikia, sugriežtinti sandorių stebėseną (pavyzdžiui, ją vykdyti dažniau arba nustatyti žemesnes slenkstines ribas) renkant išsamesnę informaciją apie verslo pobūdį ir tikslą arba kliento lėšų šaltinį.

Supaprastintas deramas klientų tikrinimas

19.12. Kai rizika yra maža ir tiek, kiek tai leidžiama pagal nacionalinės teisės aktus, įmonės gali svarstyti galimybę taikyti supaprastintą deramą klientų tikrinimą, pavyzdžiui:

- a) kliento tapatybės tikrinimą atidėti iki tam tikros vėlesnės datos, kai bus užmegzti santykiai;

- b) kliento tapatybę tikrinti pagal mokėjimą naudojantis vien kliento vardu arba kliento ir kitų asmenų vardu atidaryta sąskaita EEE reguliuojamoje kredito arba finansų įstaigoje.

20 gairė. Įmonių finansų sektoriui skirta gairė

- 20.1. Įmonės, teikiančios įmonių finansų paslaugas, turėtų atsižvelgti į būdingą su šia veikla susijusią PP/ TF riziką ir nepamiršti, kad tokia veikla grindžiama glaudžiais patariamaisiais santykiais, ypač su verslo klientais ir kitomis šalimis, tokiomis kaip potencialūs strateginiai investuotojai.
- 20.2. Siūlydamos įmonių finansų paslaugas, įmonės turėtų taikyti I antraštinės dalies ir papildomai šių gairių nuostatas. Šiuo atveju taip pat gali būti aktualios 12, 15 ir 16 sektorinės gairės.

Rizikos veiksniai

Su klientais ir naudos gavėjais susijusios rizikos veiksniai

- 20.3. Siūlydamos įmonių finansų paslaugas, įmonės turėtų atsižvelgti į toliau išvardytus rizikos veiksnius, dėl kurių rizika gali padidėti:
  - a) kliento nuosavybė yra neskaidri be akivaizdaus komercinio ar teisėto pagrindo. Kai nuosavybė ar kontrolė priklauso kitiems subjektams, pavyzdžiui, patikos fondams ar specialiosios paskirties pakeitimo vertybiniais popieriais subjektams (SPPVPS), apibrėžtiems Reglamento (ES) Nr. 2017/2402 2 straipsnio 2 dalyje;
  - b) korporacinės struktūros ar sandoriai yra sudėtingi, pvz., ilga nuosavybės grandinė, kuriai naudojamos priedangos įmonėmis, arba trūksta skaidrumo, ir atrodo, kad tai nėra pagrįsta verslo tikslais;
  - c) kai nėra įrodymų, kad klientas gavo įgaliojimą ar pakankamo lygio vyresniosios vadovybės pritarimą sudaryti sutartį;
  - d) yra nedaug nepriklausomų klientų tapatybės tikrinimo priemonių;
  - e) įtariamas netinkamas elgesys, pvz., sukčiavimas vertybiniais popieriais ar prekyba pasinaudojant viešai neatskleista informacija.
- 20.4. Siūlydamos įmonių finansų paslaugas, įmonės turėtų atsižvelgti į toliau išvardytus rizikos veiksnius, dėl kurių rizika gali sumažėti. Klientas yra:
  - a. viešojo administravimo įstaiga arba įmonė, veikianti jurisdikcijoje, kurioje korupcijos lygis yra žemas, arba

- b. kredito arba finansų įstaiga, veikianti jurisdikcijoje, turinčioje veiksmingą KPP / KTF režimą, ir yra prižiūrima, kaip ji vykdo savo KPP / KTF prievoles.

Su valstybėmis susiję arba geografinės rizikos veiksniai

20.5. Siūlydamos įmonių finansų paslaugas, įmonės turėtų atsižvelgti į toliau išvardytus rizikos veiksnius, dėl kurių rizika gali padidėti:

- a. klientas arba kliento naudos gavėjas yra įsteigtas su didesne PP / TF rizika susijusiose jurisdikcijoje arba yra su ja susijęs. Įmonės ypač turėtų atkreipti dėmesį į jurisdikcijas, kuriose korupcijos lygis aukštas.

Priemonės

20.6. Paprastai įmonių finansų paslaugų teikėjai surinks deramam klientui patikrinimui reikalingą informaciją; įmonės turėtų naudoti šią informaciją KPP / KTF reikmėms.

Sustiprintas deramas klientų tikrinimas

20.7. Jeigu su dalykiniais santykiais arba vienkartinio sandoriu ir (ar) operacija susijusi rizika padidėja, įmonės turėtų taikyti sustiprinto deramo klientų tikrinimo priemones, pavyzdžiui:

- a) papildomai patikrinti klientų nuosavybės ir kontrolės struktūrą, naudos gavėjus ir ypač visus ryšius, kuriuos klientas gali turėti su politiškai pažeidžiamais (paveikiamais) asmenimis, o taip pat tai, kokią įtaką šie ryšiai daro su dalykiniais santykiais susijusiai PP / TF rizikai;
- b) vertinti direktorių, akcininkų ir kitų šalių, reikšmingai dalyvaujančių kliento versle ir įmonių finansų sandoryje, vientisumą;
- c) tikrinti kitų korporacijos savininkų ar valdytojų tapatybę;
- d) nustatyti visų sandoryje dalyvaujančių šalių lėšų ar turto šaltinį ir pobūdį, prireikus pateikiant atitinkamų trečiųjų šalių įrodymus ar patikinimą;
- e) atlikti papildomus patikrinimus siekiant nustatyti verslo kliento finansinę būklę;
- f) naudoti ne dokumentinius įrodymus, pavyzdžiui, susitikti su patikimais asmenimis, kurie pažįsta tuos asmenis, kurių tapatybę reikia patikrinti: bankininkais, auditoriais ar teisiniais patarėjais. Įmonės turėtų apsvarstyti, ar šių įrodymų pakanka nuspręsti, kad klientas pateikė teisingą informaciją apie savo asmenines ir finansines aplinkybes. Jei naudojami tokio pobūdžio įrodymai ne

dokumentiniai, turėtų būti saugomas įrašas, kuriame būtų nurodytas sprendimų priėmimo pagrindas;

- g) patikrinti kitas finansinio susitarimo šalis taikant rizikos lygį atitinkančias deramo klientų tikrinimo priemones ir gauti pakankamai žinių apie sandorio pobūdį. Taip yra todėl, kad pinigų plovimo riziką gali kelti ne tik įmonės klientai, bet ir sandorių šalys, su kuriomis įmonė neturi tiesioginių dalykinių santykių. Įmonės turėtų atsižvelgti į tai, kad šios šalys taip pat gali būti:
  - ii. įmonės, kurias kliento įmonė ketina perimti ar su kuriomis ketinama susijungti;
  - iii. potencialūs ar esami verslo kliento investuotojai;
  - iv. korporatyviniai subjektai, kuriuose įmonė užima didelę nuosavybės dalį (tačiau su kuriais ji neturi platesnių dalykinių santykių);
  - v. potencialūs būsimi klientai;
  - vi. vykdant pakeitimo vertybiniais popieriais sandorius, apibrėžtus Reglamento (ES) 2017/2402 2 straipsnio 1 dalyje: tarpininkai, veikiantys SPPVPS vardu (kurie gali būti, bet gali ir nebūti reguliuojamos įmonės);
- h) įmonės, siūlančios įmonių finansų paslaugas, turėtų nuolat vykdyti sustiprintą stebėseną. Tuo tikslu įmonės, taikančios automatizuotą sandorių stebėseną, turėtų ją derinti su šia veikla užsiimančių darbuotojų žiniomis ir patirtimi. Ši sustiprinta stebėseną turėtų padėti suprasti, kodėl klientas vykdo tam tikrą sandorį ar veiklą; šiuo tikslu įmonės turėtų užtikrinti, kad jų darbuotojai naudotųsi savo žiniomis apie klientą ir apie tai, kokia kliento elgsena būtų laikoma normalia tam tikromis aplinkybėmis, kad galėtų pastebėti neįprastą ar įtartina elgseną;
- i) dalyvaudama leidžiant vertybinius popierius, įmonė turėtų patvirtinti, kad trečiosios šalys, dalyvaujančios parduodant pakeitimo vertybiniais popieriais priemones ar sandorius investuotojams, pačios taiko pakankamai deramo klientų tikrinimo priemonių;
- j) svarstydamą su pakeitimo vertybiniais popieriais priemonėmis ar sandoriu susijusią PP / TF riziką, įmonė turėtų suprasti susitarimo ekonominį tikslą, įskaitant deramo klientų tikrinimo lygį, tinkamą įvairioms susitarimo šalims, tarp kurių gali būti šalys, su kuriomis įmonė neturi tiesioginių dalykinių santykių.

Supaprastintas deramas klientų tikrinimas

- 20.8. Turimą informaciją apie santykiškai pagrįstos įmonės finansų veiklos pobūdį, sandorių mastą ir poreikį įvertinti kredito ir reputacijos riziką, kylančią dėl įmonių finansų susitarimų, įmonės turėtų naudoti ir supaprastinto deramo kliento tikrinimo tikslais.
- 20.9. Kai įmonės bendrauja su tarpininkais, kurie veda apskaitą visų pirma savo pagrindinių klientų naudai, jos turėtų taikyti 16 sektorinę gairę.